

# Monitoringsrapport 5 en eindevaluatie Convenant Verzekeringssector



# **Samen verder**

## **ESG due diligence in de beleggingspraktijk van de Nederlandse Verzekeraars**

Monitoringsrapport 5 en Eindevaluatie IMVO Convenant Verzekeringssector

Peildatum: 5 juli 2023

Rapportageperiode: 1 januari 2022 - 5 juli 2023

Datum: 18 januari 2024

## **VOORWOORD**

Deze laatste voortgangsrapportage en eindevaluatie van het IMVO Convenant Verzekeringssector sluit een proces af van samenwerking. Van vijf jaar lang elkaar aanspreken op afspraken en verbetering nastreven met het oog op het voorkomen, beëindigen, beperken en/of verhelpen van negatieve effecten voor mens, milieu en dier die (mogelijk) gelieerd zijn aan de beleggingsactiviteiten van Nederlandse Verzekeraars. Gedurende de looptijd van het Convenant heeft de Monitoringscommissie conform artikel 10.2.1 van het Convenant toegezien op de uitvoering van de afgesproken activiteiten. In januari 2019 werden Liesbeth Enneking (Hoogleraar Corporate Responsibility & Sustainability, Erasmus Universiteit Rotterdam), Rens van Tilburg (Directeur Sustainable Finance Lab, Universiteit Utrecht) en Wim Bartels (Partner, Deloitte) benoemd als leden van de Monitoringscommissie. In mei 2022 werd Udeke Huiskamp (Interface Manager, Universiteit Utrecht) door de Stuurgroep benoemd als opvolger van Wim Bartels.

In opdracht van de Stuurgroep stelden wij een nulmeting op en vier jaarrapportages waarin wij de behaalde resultaten binnen het Convenant in kaart brachten en duiden en waarin wij aanbevelingen deden met het oog op het realiseren van de doelstellingen van het Convenant. In drie jaarbijeenkomsten informeerden wij de Partijen over de voortgang. Wij werden in onze werkzaamheden ondersteund door de SER, met hoofdrollen voor Geert Klein Wolterink, Pascal Langereis en Jade Boersma.

De Monitoringcommissie bedankt alle Partijen voor hun inspanningen, de open communicatie en het verstrekken van de jaarlijkse rapportages die het mogelijk maakten om de voortgang van het Convenant te meten. Grote dank gaat uit naar het SER-secretariaat voor het vele en goede werk dat zij hebben verricht om de jaarlijkse monitoring mogelijk te maken. Met plezier kunnen wij vaststellen dat Verzekeraars, overheid en ngo's samen verder zijn gekomen dan ze elk afzonderlijk hadden kunnen komen. Tegelijkertijd is er nog ruimte voor verbetering. Reden dus om samen verder door te gaan.

De Monitoringscommissie

## SAMENVATTING

Op 5 juli 2018 werd door de Verzekeringssector een IMVO-Convenant gesloten met een brede coalitie van de overheid en niet-gouvernementele organisaties (ngo's). Hoofddoelstelling van het Convenant was om middels gezamenlijke afspraken te komen tot een ESG-praktijk voor beleggingen door de Verzekeraars conform de processen en principes van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Van de overige Partijen werd verwacht dat zij de Verzekeraars zouden ondersteunen. Achterliggende doelstellingen waren om met beleggingen een positieve impact te realiseren op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (ESG), om ESG-schendingen tegen te gaan en om samen te werken op grond van '*knowing and showing*' met het oog op het realiseren van structurele verandering.

Op 5 juli 2023 eindigde het Convenant. De Monitoringscommissie constateert dat het Convenant veel heeft opgeleverd. De kern van het Convenant was de verplichting voor Verzekeraars om due diligence conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's te implementeren in hun beleggingspraktijk. Vooral in de laatste 1,5 jaar van de Convenantsperiode is een duidelijke toename zichtbaar in de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars van de verschillende op hen van toepassing zijnde Convenantsbepalingen (hierna ook: deelkpi's). Op verschillende deelkpi's ging de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars richting volledig: uitsluitingsbeleid, due diligence maatregelen treffen, transparantie over het aanwenden van invloed op de vermogensbeheerder. Ook de naleving door de kleine Verzekeraars is gedurende de Convenantsperiode op de meeste deelkpi's toegenomen, alhoewel de vooruitgang van deze groep over het geheel genomen beperkter is gebleven.

Naast de veranderingen die teweeg zijn gebracht in het beleggingsbeleid en de implementatie van ESG due diligence door Verzekeraars, heeft het Convenant gezorgd voor meer begrip en verbinding tussen de Partijen onderling. Hoewel de samenwerking tussen de verschillende Partijen aanvankelijk moeizaam op gang kwam, was er in de tweede helft van de Convenantsperiode sprake van een door Partijen overwegend positief gewaardeerd platform voor het delen van kennis en samenwerking ('*knowing and showing*'). In het verlengde hiervan werd een grote verscheidenheid aan gezamenlijke producten tot stand gebracht ter ondersteuning van de Verzekeraars. Door Partijen als meest succesvol aangeduide voorbeelden zijn een gezamenlijk engagementtraject rond een specifiek thema (biodiversiteit) en interviewsessies.

Ondanks de inhaalslag door de Verzekeraars in de laatste 1,5 jaar van de Convenantsperiode en de aanzienlijke opbrengsten op het gebied van kennis en samenwerking, constateert de Monitoringscommissie dat de hoofddoelstelling van het Convenant om binnen de looptijd van het Convenant te komen tot implementatie van het due diligence proces in hun beleggingsbeleid en -praktijk, niet behaald is. Ook niet door enkel de grote en middelgrote Verzekeraars. Op één uitzondering na heeft geen van hen het due diligence proces volledig geïmplementeerd conform de verplichtingen daartoe in het Convenant.

Daarbij onderstreept de Monitoringscommissie dat het due diligence proces alleen wanneer het in zijn geheel geïmplementeerd en uitgevoerd wordt, kan leiden tot de benodigde *impact on the ground* door het voorkomen, stoppen, beperken of verhelpen van negatieve gevolgen van ondernemingsactiviteiten voor mens, dier en milieu. In dit verband constateert de Monitoringscommissie dat juist op een aantal deelkpi's die de kern vormen van het due diligence proces, de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars onvolledig is gebleven. Het betreft het verankeren van alle zes de stappen van het due diligence proces in het beleggingsbeleid, het identificeren en beoordelen van IMVO-risico's in de waardeketen, transparantie over stakeholderengagement met de vermogensbeheerder en/of fondsbeheerder, en het uitoefenen van invloed op bedrijven in de beleggingsketen om ervoor te zorgen dat zij hun verantwoordelijkheid nemen in het kader van herstel en verhaal. Voor het realiseren van een beleggingspraktijk voor Verzekeraars conform de OESO-richtlijnen en UNGP's en van een positieve impact op het gebied van ESG en het tegengaan van ESG-schendingen, is de implementatie van bovengenoemde deelkpi's cruciaal.

Met betrekking tot de achterliggende doelstelling van samenwerking op grond van '*knowing and showing*' met het oog op het realiseren van structurele verandering, ziet de Monitoringscommissie onvoldoende aanwijzingen om te kunnen constateren dat gedurende de Convenantsperiode de basis is gelegd voor een structurele samenwerking waar na het einde van de looptijd op kan worden voortgebouwd.

In verband met enerzijds de maatschappelijke verwachtingen aangaande de naleving van de OESO-richtlijnen en de UNGP's en anderzijds het toenemend aantal verplichtingen met betrekking tot ESG due diligence op grond van wet- en regelgeving, blijft het ook na afloop van het Convenant van belang voor Verzekeraars om verdere stappen te zetten richting volledige implementatie van het due diligence proces in hun beleggingsbeleid en -praktijk. Daarbij ziet de Monitoringscommissie de volgende aandachtspunten:

- dat bij het merendeel van de kleine Verzekeraars een basisbegrip ontbreekt op verschillende onderwerpen, waaronder proportionaliteit en herstel en verhaal, terwijl bij grote en middelgrote Verzekeraars een gevoel van urgentie lijkt te ontbreken, ook ten aanzien van essentiële due diligence stappen;
- dat due diligence maatregelen door grote en middelgrote Verzekeraars (en de monitoring van de resultaten daarvan) in veel gevallen niet blijken voort te vloeien uit een identificatie van relevante IMVO-risico's;
- dat betekenisvolle stakeholderdialoog, de hoeksteen van due diligence, nog onvoldoende ontwikkeld is, ook bij de grote en middelgrote Verzekeraars;
- dat er nog geen sprake is van een structurele en toekomstbestendige samenwerking tussen alle Partijen en op alle voor ESG due diligence relevante IMVO-thema's;
- dat zowel grote als middelgrote Verzekeraars op sommige punten nog steeds rechtstreeks doorverwijzen naar due diligence beleid van maatregelen door de vermogensbeheerder, zonder aan te geven hoe zij zichzelf daartoe verhouden;
- dat vooral kleine en middelgrote Verzekeraars nog te weinig een rol vervullen met betrekking tot herstel en verhaal in de beleggingsketen terwijl dit een belangrijk middel is voor het bewerkstelligen van *impact on the ground*.

Om de benodigde stappen richting meer volledige implementatie van due diligence in hun beleggingsbeleid en -praktijk te kunnen zetten, zullen Verzekeraars IMVO en due diligence breder moeten beleggen in hun organisatie, wat onder meer inhoudt dat de verantwoordelijkheid voor de implementatie daarvan en het toezicht daarop voldoende geborgd worden op bestuursniveau. Daarnaast zullen Verzekeraars, niet alleen individueel maar ook in sectorverband en in samenwerking met de ngo's en de overheid, aan de slag moeten met het waarborgen en structureel vormgeven van betekenisvolle stakeholderdialoog. In bredere zin moet er meer aandacht komen voor het organiseren van '*countervailing power*'; in dat kader zijn klachtenmechanismen op bedrijfs- of sectorniveau een belangrijk (en op grond van de OESO-richtlijnen en UNGP's ook onmisbaar) middel voor zowel het in kaart brengen van *impact on the ground* als het monitoren van de effectiviteit van genomen maatregelen. Voor Verzekeraars is daarbij een veilige omgeving voor het uitwisselen van dilemma's en *best practices* van belang.

Dit alles vergt ook een meer nadrukkelijke rol voor de brancheorganisaties, die daarbij duidelijker onderscheid zullen moeten maken in aanpak naar gelang de behoeften van verschillende soorten Verzekeraars. Daarnaast blijft er een nadrukkelijke rol weggelegd voor de overheid in het aanjagen van de implementatie van due diligence door de verzekeringssector, nu een groot deel van hun activiteiten (waaronder hun beleggingsactiviteiten, waar het Convenant specifiek op zag) naar verwachting niet binnen het toepassingsbereik van de EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence zal vallen. In het verlengde hiervan is het van groot belang dat de overheid en de verzekeringssector zich beide sterk (blijven) maken voor een onafhankelijke en volwaardige rol van ngo's in toekomstige multi-stakeholderinitiatieven.

Om dit alles te bewerkstelligen, adviseert de Monitoringscommissie individuele Verzekeraars, de brancheorganisaties, de ngo's en de overheid om de volgende lessen uit het Convenant in de praktijk te (blijven) brengen:

- 1) Bestuurders van Verzekeraars dienen (de uitkomsten van) ESG due diligence frequent te agenderen, bij te sturen en er verantwoording over af te leggen;
- 2) Contact en samenwerking met ngo's dient in het kader van betekenisvolle stakeholderdialoog actief ondersteund en bevorderd te worden door overheid en Verzekeraars;
- 3) Een aanpak op maat door brancheorganisaties is nodig voor kleine Verzekeraars;
- 4) De door de Convenantpartijen gedeelde *best practices*, waaronder intervisiesessies en gezamenlijke engagementtrajecten rond een specifiek thema, dienen te worden voortgezet en uitgebouwd;

- 5) Zowel de eigen aanpak als gezamenlijke projecten dienen te worden gemonitord voor een realistisch beeld van vooruitgang t.a.v. onderling gestelde doelen, conformiteit met internationale due diligence normenkaders en, uiteindelijk, de realisatie van *impact on the ground*.

# Inhoudsopgave

VOORWOORD .....	2
SAMENVATTING .....	3
1. INTRODUCTIE .....	7
2. EINDEVALUATIE .....	12
2.1 Samenwerking binnen het Convenant .....	12
2.2 Totaaloverzicht naleving Convenantsverplichtingen .....	12
2.3 Zijn de doelstellingen behaald? .....	16
2.4 Aandachtspunten .....	19
2.5 Wat is er nodig in de toekomst? .....	23
2.6 Hoe komen we daar? .....	24
2.7 Conclusie .....	25
3. VOORTGANGSRAPPORTAGE JANUARI 2022 – JULI 2023 .....	26
3.1 Grote en middelgrote Verzekeraars .....	26
3.1.1 ESG-beleid: stap 1 van het due diligence proces .....	26
3.1.2 ESG due diligence: stappen 2, 3 en 4 van het due diligence proces .....	29
3.1.3 Transparantie en rapportage: stap 5 van het due diligence proces .....	32
3.1.4 Herstel en verhaal: stap 6 van het due diligence proces .....	36
3.2 Kleine Verzekeraars .....	39
3.2.1 ESG-beleid .....	39
3.2.2 ESG due diligence .....	39
3.2.3 Transparantie en rapportage .....	40
3.2.4 Herstel en verhaal .....	40
3.3 Overige Partijen .....	42
3.3.1 Gezamenlijke afspraken .....	42
3.3.2 Overheid .....	45
3.3.3 Ngo's 47	
3.4 Overkoepelende conclusie voortgang januari 2022 – juli 2023 .....	49
3.4.1 Naleving grote en middelgrote Verzekeraars .....	49
3.4.2 Naleving kleine Verzekeraars .....	51
3.4.3 Naleving overige Partijen .....	51
3.4.4 Conclusie .....	52
Bijlage I: Cijfers naar belegd vermogen .....	53
Bijlage II: Self-assessment kleine Verzekeraars .....	55
Bijlage III: Kaders .....	59
Bijlage IV: Aanbevelingen voortgangsrapportages .....	65
Bijlage V: Gezamenlijke activiteiten, handreikingen, aansturing / ondersteuning .....	69

## 1. INTRODUCTIE

### *Aanleiding*

Op 5 juli 2018 heeft de Verzekeringsector, vertegenwoordigd door de brancheverenigingen Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland, een IMVO-Convenant gesloten met een brede coalitie van de overheid (vertegenwoordigd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Financiën) niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en een vakbond. Daarmee willen deze Partijen “[...] een positieve impact realiseren op thema’s op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (ESG) en streven zij ernaar om schendingen daarop tegen te gaan”.<sup>1</sup> De bepalingen in dit Convenant hebben betrekking op het beleggingsbeleid van de Verzekeraars. Alle overige activiteiten, zoals het aanbieden van verzekeringsdiensten, vallen buiten de scope van deze bepalingen.<sup>2</sup>

Met het Convenant verbinden Verzekeraars zich om hun ESG-beleid en ESG due diligence activiteiten in lijn te brengen met de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) en de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP’s). Daarnaast zijn bepalingen opgenomen over transparantie en rapportage en over het mogelijk maken van herstel en/of verhaal. Voor de ngo's, de vakbond en de overheid is vastgelegd hoe zij de Verzekeraars hierin kunnen ondersteunen en binnen hun eigen invloedssfeer kunnen bijdragen aan de doelen van het Convenant. Ten slotte hebben Partijen afgesproken zich ieder jaar voor een specifiek thema in te zetten om positieve impact te realiseren. Aan alle bovengenoemde bepalingen moet binnen de looptijd van vijf jaar (dus vóór 5 juli 2023) voldaan worden.

Het Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland hebben het Convenant namens de Verzekeringsector ondertekend. Via de statuten van deze organisaties zijn hiermee al hun leden gebonden aan het Convenant en de daarin opgenomen bepalingen die op hen betrekking hebben. Daarnaast nemen deel: twee ministeries (in de hoedanigheid van de minister van Financiën en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) en zes ngo’s (Stichting Oxfam Novib, Stichting Vredesbeweging PAX Nederland, Amnesty International Nederland, Stichting Save the Children Nederland, Stichting World Animal Protection Nederland en Stichting Natuur & Milieu). De Vakbond FNV heeft per maart 2020 de deelname aan het Convenant opgezegd en neemt hiermee geen deel meer aan het Convenant.<sup>3</sup>

Conform artikel 10.2.1 van het Convenant ziet een door de Stuurgroep benoemde Monitoringscommissie toe op de uitvoering van de in het Convenant opgenomen activiteiten. De Monitoringscommissie bestaat uit 3 leden: Liesbeth Enneking (Hoogleraar Corporate Responsibility & Sustainability, Erasmus Universiteit Rotterdam), Udeke Huiskamp (Interface Manager, Universiteit Utrecht) en Rens van Tilburg (Directeur Sustainable Finance Lab, Universiteit Utrecht).

In de monitoring wordt op basis van door de Partijen verstrekte gegevens inzichtelijk gemaakt hoe het ervoor staat met de uitvoering van de bepalingen en daarmee met de realisatie van het gestelde doel. Dit gebeurt op basis van een analyse door de Monitoringscommissie van de antwoorden op door de Partijen ingevulde vragenlijsten, aangevuld met kwalitatieve gegevens voortvloeiend uit bijvoorbeeld focusgroepen en interviews met deelnemers aan het Convenant.

Dit rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel (de Eindevaluatie, hoofdstuk 2) beschouwt de Monitoringscommissie de resultaten van het Convenant over de gehele looptijd van het Convenant (juli 2018 - juli 2023); in het tweede deel (de Voortgangsrapportage, hoofdstuk 3) beschrijft de Monitoringscommissie de voortgang over de periode van 1 januari 2022 tot 5 juli 2023.

### *Bevindingen voorgaande voortgangsrapporten*

Op 26 september 2019 is het eerste rapport van de Monitoringscommissie verschenen. Dit betrof een zogenoemde Nulmeting met als peildatum 31 december 2018. In dit rapport heeft de Monitoringscommissie tien aanbevelingen gedaan op basis van de bevindingen.

<sup>1</sup> SER (2018), *IMVO Convenant Verzekeringsector*.

<sup>2</sup> Een uitzondering hierop vormt de Werkgroep Jaarthema, waar een bredere scope gehanteerd wordt.

<sup>3</sup> <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringsector/nieuws/fnv-stopt-verzekering>



Op 20 augustus 2020 is het tweede rapport van de Monitoringscommissie verschenen, dit rapport had als peildatum 31 december 2019. De Monitoringscommissie concludeerde in dit rapport dat er versnelling nodig was om aan de verplichtingen uit het Convenant te voldoen. In dit rapport heeft de Monitoringscommissie drie aanbevelingen gedaan, gericht op de ondersteuning van de sector om deze versnelling te bevorderen.

Op 14 december 2021 is het derde rapport van de Monitoringscommissie verschenen. Dit rapport had als peildatum 31 december 2020. In verband met tegenvallende resultaten wat betreft de naleving van de Convenantsverplichtingen, deed de Monitoringscommissie aan de Convenantpartijen de aanbeveling om gezamenlijk de gestelde doelen van het Convenant te heroverwegen en hetzij aan te passen dan wel te herbevestigen. Doel van deze aanbeveling was dat er draagvlak zou ontstaan om de (evt. aangepaste) gezamenlijke doelen ook daadwerkelijk binnen de gestelde termijn te realiseren. De Convenantpartijen hebben eind 2021 de in het Convenant gestelde doelen herbevestigd.

Op 21 december 2022 is het vierde rapport van de Monitoringscommissie verschenen. Dit rapport had als peildatum 31 december 2021. In dit rapport concludeerde de Monitoringscommissie dat de vooruitgang op enkele cruciale elementen (te) beperkt was. De Monitoringscommissie heeft een aantal aanbevelingen gedaan om een versnelling te realiseren richting het einde van de looptijd van het Convenant:

- Verzekeraars: plaats de ESG due diligence stappen met prioriteit op de bestuursagenda; wend de resterende Convenantsperiode invloed aan richting de vermogensbeheerders.
- Brancheorganisaties: neem duidelijker de leiding in de implementatie van het Convenant.
- Alle Partijen: zet erop in om de nog op te leveren Convenantsproducten beter aan te laten sluiten bij de praktijk.
- Alle Partijen: bepaal gezamenlijk hoe de samenwerking kan worden ingezet en versterkt na afloop van het Convenant.

### *Werkwijze monitoring*

De Partijen hebben aangegeven het Convenant "[...] binnen een ambitieuze doch realistische termijn van vijf (5) jaar" uit te zullen voeren en de uitvoering van de gemaakte afspraken jaarlijks te (laten) monitoren op basis van redelijkheid en billijkheid.<sup>4</sup> Voor deze monitoring is door de Werkgroep Monitoring een lijst opgesteld met grotendeels gesloten vragen die een vertaling zijn van de bepalingen in het Convenant. De vragenlijst geeft daarmee inzicht in de mate waarin Verzekeraars hun beleggingen in overeenstemming brengen met de processen en principes van de OESO-richtlijnen en de UNGP's<sup>5</sup>, waarop de Convenantsbepalingen gebaseerd zijn.

In overweging 7 van het Convenant is bepaald dat de monitoring gebaseerd dient te zijn op redelijkheid en billijkheid, en "[...] rekening gehouden kan worden met onder meer de omvang, de beschikbare capaciteit, operationele context en structuur van een individuele Verzekeraar en/of Partij". Om recht te doen aan deze bepaling, heeft de Monitoringscommissie de afgelopen jaren onderscheid gemaakt tussen Verzekeraars op basis van belegd vermogen. Hierbij is aangesloten bij de onderverdeling die ook door het Verbond van Verzekeraars wordt aangehouden:

- groot: boven €10 miljard aan belegd vermogen;
- middelgroot: tussen €100 miljoen en €10 miljard aan belegd vermogen;
- klein: onder €100 miljoen aan belegd vermogen.

Op basis van de ervaringen met de vragenlijst tijdens de nulmeting en de eerste twee monitoringsrapporten, heeft de Werkgroep Monitoring in samenspraak met de Monitoringscommissiegeandeweg een aantal wijzigingen doorgevoerd in de vragenlijst. Daarnaast is vanaf de Monitoring over 2021 het toevoegen van bewijslast verplicht gesteld voor grote en middelgrote Verzekeraars. Voorts is in 2021 een sterk versimpelde vragenlijst opgesteld voor de kleine Verzekeraars om de werklust voor de kleine Verzekeraars te verlichten.

<sup>4</sup> SER (2018), IMVO Convenant Verzekeringssector, overweging 7.

<sup>5</sup> SER (2018), IMVO Convenant Verzekeringssector, overweging 2.

De naleving van de Convenantsverplichtingen door de Verzekeraars wordt gemeten in aantallen Verzekeraars die al dan niet voldoen aan de betreffende bepaling. In het monitoringsrapport van 2022 is op verzoek van de verzekeraarsgeleding het percentage Verzekeraars dat voldoet op basis van belegd vermogen toegevoegd aan de analyse. Bijlage I bevat een overzicht van het percentage Verzekeraars dat voldoet aan de Convenantsbepalingen naar belegd vermogen. In de berekening van dit percentage is niet gebruik gemaakt van het daadwerkelijke belegd vermogen maar van een gewogen gemiddelde naar omvang van de Verzekeraar. Eén grote Verzekeraar vertegenwoordigt 18,2% van het belegd vermogen, één middelgrote Verzekeraar 0,375% van het belegd vermogen en één kleine Verzekeraar 0,0027% van het belegd vermogen.

Dit rapport maakt onderscheid tussen de eindevaluatie over de gehele Convenantsperiode en de voortgangsrapportage over 2022 – 2023. In zowel de voortgangsrapportage als de eindevaluatie spreekt de Monitoringscommissie over het behalen van zogenoemde deelkpi's. Hiermee bedoelt de Monitoringscommissie of aan de uit de bijbehorende Convenantsbepaling voortvloeiende verplichting voldaan is door de Verzekeraars op wie de bepaling van toepassing is.

### *Totstandkoming monitoring 2022 – juli 2023*

Het Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland hebben in 2023 aangegeven gezamenlijk 129 leden te hebben. Alle 129 Verzekeraars hebben de vragenlijst ontvangen. 64 leden hebben gereageerd op de uitvraag. Het betreft 5 grote Verzekeraars<sup>6</sup>, 24 middelgrote Verzekeraars en 39 kleine Verzekeraars. 10 leden hebben de vragenlijst mede namens een dochteronderneming ingevuld. 47 leden hoeven niet aan de uitvraag te voldoen, omdat zij geen belegd vermogen hebben in Nederland. 8 leden hebben niet gereageerd op de uitvraag, dit betreft enkel kleine Verzekeraars.

De vragenlijst voor de uitvraag voor de voortgangsrapportage over 2022 - 2023, met als peildatum 5 juli 2023, is opengesteld in april 2023. De reacties van de grote en middelgrote Verzekeraars op de vragen zijn gecontroleerd, waarna zo nodig aanvullende vragen zijn gesteld aan middelgrote en grote Verzekeraars voor hoor- en wederhoor. Aangezien de peildatum op het moment van uitvraag in de toekomst lag, konden Verzekeraars indien nodig conceptstukken toevoegen. In de hoor- en wederhoorrunde dienden zij vervolgens te bevestigen dat de stukken vastgesteld waren op de peildatum. De hoor- en wederhoorrunde heeft geen uitloop gekend, uiteindelijk hebben drie van de 29 grote en middelgrote Verzekeraars de hoor- en wederhoorvragen niet beantwoord.

Met de invulling van de vragenlijst is 99,9% van het totale door de Nederlandse<sup>7</sup> Verzekeraars belegd vermogen (meer dan 450 miljard euro) vertegenwoordigd. Daarmee acht de Monitoringscommissie de dekking van de vragenlijst een voldoende sterke basis om de voortgang in de naleving van de Convenantsverplichtingen te kunnen beoordelen.

In de monitoring over 2022 - juli 2023 is een nieuwe functie geïntroduceerd om het monitoringsproces voor de grote en middelgrote Verzekeraars te verlichten: de mogelijkheid om het antwoord uit de monitoring van vorig jaar over te nemen. Verzekeraars konden van deze functionaliteit gebruik maken indien de bewijslast of de inhoud van de bewijslast voor deze periode identiek is aan de bewijslast van de voorgaande periode. 24 van de 29 grote en middelgrote Verzekeraars die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben hiervan gebruik gemaakt bij één of meerdere vragen.<sup>8</sup>

De kleine Verzekeraars hebben, zoals hierboven aangegeven, een sterk versimpelde vragenlijst ontvangen, in combinatie met een door het Verbond van Verzekeraars georganiseerde monitoringssessie (zie hieronder). Als gevolg daarvan zijn de uitkomsten voor deze groep niet vergelijkbaar met de uitkomsten van de groep grote en middelgrote Verzekeraars. Ze worden om die reden separaat meegenomen in het oordeel van de Monitoringscommissie over de voortgang binnen het Convenant.

### *Methodologie voortgangsrapportage 2022 - juli 2023*

6 Na de peildatum heeft een fusie van ASR en Aegon plaatsgevonden, in het monitoringsuitvraag hebben beide Verzekeraars de vragenlijst apart ingevuld. Daarom wordt gesproken over de 5 grote Verzekeraars.

7 Nederlandse Verzekeraars zijn verzekeraars gevestigd in Nederland en met een rekening in Nederland.

8 Meer specifiek waren dit voor de hoofdstukken 'beleid', 'due diligence', 'transparantie en rapportage' en 'herstel en verhaal', respectievelijk 11, 9, 20 en 18, Verzekeraars.

De focus in de voortgangsrapportage over 2022 - 2023 is, zoals hierboven beschreven, op de resultaten van de grote en middelgrote Verzekeraars. Deze worden in dit rapport in beginsel geaggregeerd weergegeven, maar daarnaast worden ook apart de resultaten vermeld van enerzijds de grote en anderzijds de middelgrote Verzekeraars.

Bij de weging van de door de grote en middelgrote Verzekeraars aangeleverde antwoorden op de vragenlijst heeft de Monitoringscommissie zich mede gebaseerd op de toelichting en bewijslast die zij hebben toegevoegd. In gevallen dat hierin afwijkingen geconstateerd werden van het door de Verzekeraar verstrekte antwoord op de vraag, zijn hoor- en wederhoorvragen gesteld. De antwoorden op deze vragen zijn vervolgens nogmaals beoordeeld op juistheid en volledigheid, en waar nodig gecorrigeerd. Voor Convenantsverplichtingen waar de bijgestelde antwoorden significant afwijken van de initiële antwoorden van Verzekeraars, wordt dat in dit rapport aangegeven en toegelicht.<sup>9</sup>

Zoals hierboven beschreven, heeft de Stuurgroep in 2021 besloten om de monitoring voor de kleine Verzekeraars aan te passen. De betreffende wijzigingen in de methodologie staan in meer detail beschreven in het vierde rapport van de Monitoringscommissie.<sup>10</sup>

De kleine Verzekeraars waren bij de huidige monitoring wel verplicht om de vragenlijst met peildatum 5 juli 2023 in te vullen, maar niet om bewijslast en toelichting te verstrekken bij de gegeven antwoorden. Daarnaast heeft deze groep Verzekeraars geen hoor- en wederhoorvragen ontvangen en zijn hun antwoorden niet bijgesteld. Deze groep Verzekeraars heeft wel een monitoringssessie bijgewoond waarin, onder begeleiding van het Verbond van Verzekeraars, zij globaal door de hoofdstukken van het Convenant heen zijn gelopen. Als gevolg hiervan heeft de monitoring van de kleine Verzekeraars het karakter van een self-assessment. Naast een versimpelde vorm van monitoring kreeg deze groep Verzekeraars ook eigen intervisiegroepen aangeboden, zodat zij konden komen tot oplossingen die aansluiten op hun praktijk.

#### *Methodologie eindevaluatie*

De Monitoringscommissie heeft zich bij het opstellen van de eindevaluatie gebaseerd op de kwantitatieve gegevens met betrekking tot de naleving van het Convenant gedurende de afgelopen vijf jaar. Daarbij moet opgemerkt worden dat, als gevolg van de aanpassingen in de methodiek gedurende de looptijd van het Convenant, de voortgang van de kleine Verzekeraars over de gehele looptijd niet goed te meten is.

Daarnaast heeft de Monitoringscommissie ten behoeve van de eindevaluatie interviews met zes focusgroepen georganiseerd met het doel om Partijen te vragen naar hun ervaringen met het Convenant over de gehele looptijd en deze met de Monitoringscommissie te delen. Het betrof zes focusgroepen met respectievelijk kleine, middelgrote en grote Verzekeraars, de brancheorganisaties, de overheidsgeleding en de ngo-geleding. In de focusgroepen werd teruggeblikt op de doelstelling van het Convenant en de resultaten van de samenwerking binnen het Convenant.

De informatie uit de focusgroepen is door de Monitoringscommissie gebruikt om meer inzicht te verkrijgen in de mate waarin – naar de mening van Partijen – de doelen van het Convenant bereikt zijn, en welke rollen de verschillende geledingen hierin hebben gespeeld. De inzichten uit de focusgroepen zijn onderdeel van dit rapport in die zin dat zij (niet herleidbaar naar individuele Verzekeraars of specifieke geledingen) geïntegreerd zijn in de eindevaluatie van het Convenant door de Monitoringscommissie.

Waar de voortgangsrapportage een overwegend feitelijk karakter heeft, is de eindevaluatie meer normatief van aard, in die zin dat de Monitoringscommissie daarin – op basis en naar aanleiding van de hierboven genoemde bronnen – haar overkoepelende oordeel geeft over de totaalopbrengsten van het Convenant.

---

<sup>9</sup> In de voorgaande jaren was alleen een toelichting verplicht. Bewijslast is enkel bekeken indien een Verzekeraar naar online bronnen verwees in de toelichting.

<sup>10</sup> SER (2022), Monitoringsrapport IV Convenant Verzekeringssector, te raadplegen op: <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector/convenant/monitoring>

## *Leeswijzer rapport*

Hoofdstuk 2 van het rapport bevat de eindevaluatie van het Convenant. Daarin wordt, na een korte inleiding in paragraaf 2.1, in paragraaf 2.2 het totaaloverzicht gegeven van de naleving van het Convenant door de Verzekeraars. Paragraaf 2.3 bevat een analyse van de mate waarin de doelstellingen van het Convenant behaald zijn, waarna in paragraaf 2.4 enkele aandachtspunten worden geformuleerd. In paragraaf 2.5 geeft de Monitoringscommissie op basis hiervan een perspectief op wat er nodig is richting de toekomst, gevolgd in paragraaf 2.6 door de lessen uit het Convenant die daarbij door de Partijen meegenomen kunnen worden.

Hoofdstuk 3 van het rapport bevat de voortgangsrapportage over de periode 1 januari 2022 - 5 juli 2023 met als peildatum 5 juli 2023 (hierna: voortgangsrapportage 2022-2023 of voortgangsrapportage). Daarin worden in paragraaf 3.1 de ontwikkelingen in de naleving van de Convenantsverplichtingen door de grote en middelgrote Verzekeraars behandeld. Achtereenvolgens worden hun kwantitatieve resultaten besproken ten aanzien van: ESG-beleid (par. 3.1.1), ESG due diligence (par. 3.1.2), Transparantie en Rapportage (par. 3.1.3) en Herstel en Verhaal (par. 3.1.4). Paragraaf 3.2 behandelt de kwalitatieve bevindingen ten aanzien van de voortgang door de kleine Verzekeraars, gevolgd door een kwalitatief overzicht van de voortgang door de overige Partijen in paragraaf 3.3. Tot slot volgt in paragraaf 3.4 de overkoepelende conclusie over de voortgang in de naleving van de Convenantsverplichtingen in de periode januari 2022 – juli 2023, waarbij de focus ligt op de grote en middelgrote Verzekeraars.

De resultaten uitgedrukt in belegd vermogen zijn opgenomen in bijlage I. De (niet-gecorrigeerde) resultaten van de naleving van de Convenantsbepalingen door de kleine Verzekeraars zijn opgenomen in bijlage II. De achterliggende passages uit het Convenant zijn opgenomen in bijlage III. In bijlage IV zijn de aanbevelingen uit de voorgaande voortgangsrapportages opgenomen. Tot slot staat een totaaloverzicht van gezamenlijke activiteiten en handreikingen die gerealiseerd zijn binnen het Convenant in bijlage V.

## **2. EINDEVALUATIE**

### **2.1 Samenwerking binnen het Convenant**

Sinds de totstandkoming op 5 juli 2018 heeft het Convenant Internationaal Verantwoord Beleggen in de Verzekeringssector veel opgeleverd. Naast de veranderingen die het teweeg heeft gebracht in het beleggingsbeleid en de daarmee samenhangende bedrijfsprocessen van de aangesloten Verzekeraars (waarover meer in paragraaf 2.2), heeft het Convenant gezorgd voor meer begrip en verbinding tussen de Partijen onderling en, in het verlengde hiervan, een grote verscheidenheid aan gezamenlijke producten.

Zo is er gedurende de looptijd van het Convenant door meer dan 77 afgevaardigden van de betrokken Partijen nauw en constructief samengewerkt in een zestal Werkgroepen (Themakaders, Jaarthema, Monitoring, Gezamenlijke prioriteiten, Transparantie en Communicatie) en verschillende sub-werkgroepen. Deze samenwerking heeft onder meer geresulteerd in de organisatie van een groot aantal op kennisdeling gerichte gezamenlijke activiteiten en handreikingen, waaronder intervisiegroepen, themakaders, webinars, fieldtrips, jaarthema's, handreikingen over transparantie en over herstel en verhaal, en nog veel meer (zie bijlage V voor het volledige overzicht).

In deze gezamenlijke activiteiten en handreikingen werd de expertise van de ngo's ten aanzien van de mogelijke negatieve gevolgen van bedrijfsactiviteiten voor mens, dier, milieu en klimaat gekoppeld aan de expertise van de Verzekeraars ten aanzien van de beleggingspraktijk. Als zodanig vormen zij een unieke en zeer rijke bron aan informatie, ervaringen en inzichten over het belang en de praktijk van maatschappelijk verantwoord beleggen. Alle genoemde rapporten en de opnames van de activiteiten die niet op vertrouwelijke basis hebben plaatsgevonden, zijn beschikbaar op de website van het Verzekeringsconvenant en daarmee als kennisbron in principe blijvend toegankelijk voor zowel de (oud-) deelnemers van het Convenant als het bredere publiek.

Voorts vond ook samenwerking plaats tussen de Partijen in de Stuurgroep met het oog op enerzijds de strategische aansturing van Partijen in de Werkgroepen en anderzijds het opstellen van plannen om invulling te geven aan de Convenantsverplichtingen.

### **2.2 Totaaloverzicht naleving Convenantsverplichtingen**

#### *Grote en middelgrote Verzekeraars*

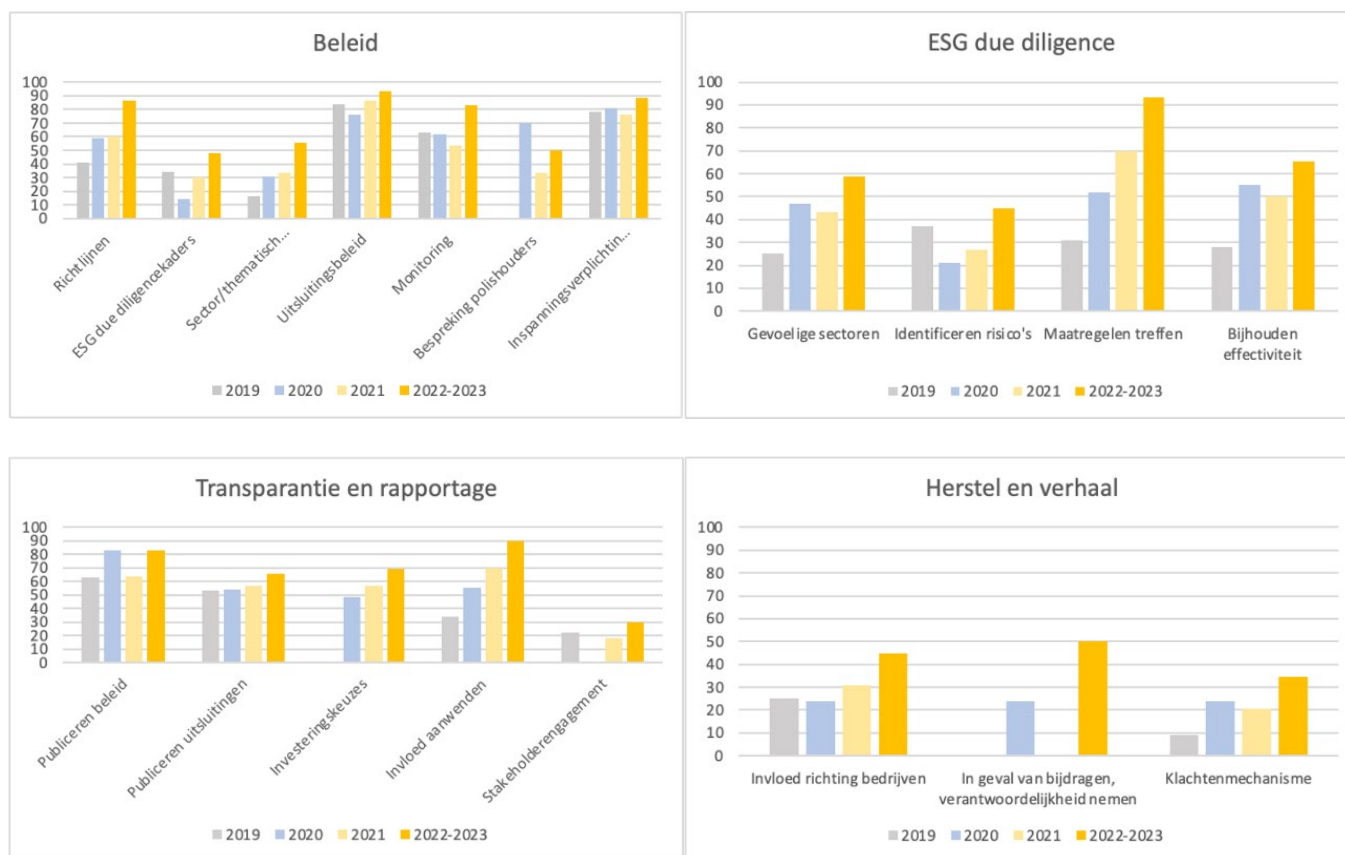
De kern van het Convenant was de verplichting voor Verzekeraars om hun beleggingsbeleid in lijn te brengen met de gedragsnormen voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen uit de OESO-richtlijnen en de UNGP's en due diligence te implementeren in hun beleggingspraktijk. Gedurende de looptijd van het Convenant ontstond daarbij een focus op de grote en middelgrote Verzekeraars.

Figuur 1 geeft een overzicht van de ontwikkeling in de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars per deelkpi van de op hen van toepassing zijnde Convenantshoofdstukken door de jaren heen<sup>11</sup>, gemeten als percentage van het totale aantal gemonitorde grote en middelgrote Verzekeraars. Figuur 2 geeft een overzicht van de ontwikkeling in de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars van alle deelkpi's van de op hen van toepassing zijnde Convenantshoofdstukken, gemeten als percentage van het totale aantal gemonitorde Verzekeraars en gemeten als percentage van het totale door de gemonitorde grote en middelgrote Verzekeraars vertegenwoordigde belegd vermogen (BV).

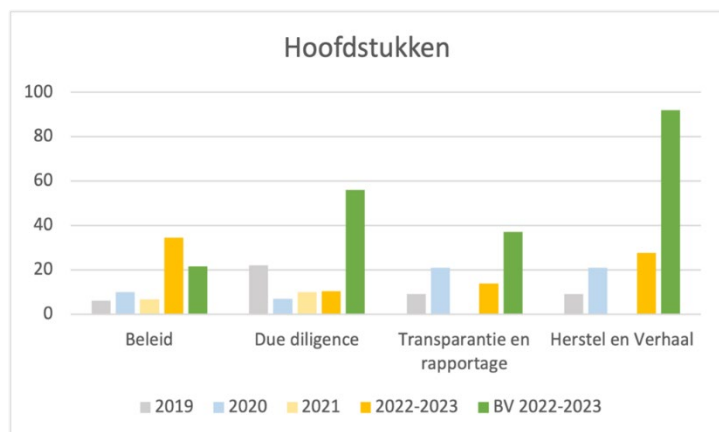
---

<sup>11</sup> Peilmomenten: december 2019 – december 2020 – december 2021 – juli 2023.

Figuur 1: Overzicht naleving per deelkpi (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



Figuur 2: Overzicht naleving per hoofdstuk (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars en in % van het totale belegd vermogen (BV))



Omdat de uitvraag en meetmethodologie door de jaren heen op punten gewijzigd zijn, zijn de cijfers van de verschillende jaren niet geheel vergelijkbaar. Zo kunnen de dalingen in de naleving op sommige deelkpi's in 2020 in vergelijking met 2019 toe te schrijven zijn aan een scherpere formulering op verschillende punten in de uitvraag. De dalingen of geringe stijging op sommige deelkpi's in 2021 in vergelijking met 2020 kan op vergelijkbare wijze toe te schrijven zijn aan een scherpere controle aan de hand van bewijslast van de beantwoording door Verzekeraars van de uitvraag. Sinds 2021 hebben zich geen wijzigingen meer voorgedaan in de uitvraag of de meetmethodologie, waardoor het beeld van de ontwikkeling in de naleving tussen de laatste twee meetmomenten (december 2021 en juli 2023) het meest betrouwbaar is.

Ongeacht deze nuances laat figuur 1 duidelijk zien dat de naleving van de verschillende Convenantsverplichtingen door de grote en middelgrote Verzekeraars over de gehele looptijd van het

Convenant op alle deelkpi's toegenomen is. In sommige gevallen betreft het een forse toename, zoals bij de deelkpi 'maatregelen treffen'<sup>12</sup> bij ESG due diligence. In andere gevallen is de toename veel beperkter, zoals bij de deelkpi 'uitsluitingen publiceren'<sup>13</sup> bij Transparantie en rapportage.

Uit figuur 1 blijkt ook dat op sommige deelkpi's de naleving over de jaren richting volledig is gegaan (dat wil zeggen: vrijwel alle grote en middelgrote Verzekeraars voldoen aan de ermee samenhangende Convenantsverplichtingen). Voorbeelden zijn de deelkpi 'uitsluitingsbeleid'<sup>14</sup> bij ESG-beleid (93%), de deelkpi 'maatregelen treffen'<sup>15</sup> bij ESG due diligence (93%) en de deelkpi (rapporteren over) 'invloed aanwenden'<sup>16</sup> bij Transparantie en rapportage (90%). Op andere deelkpi's is de naleving over de jaren weliswaar toegenomen, maar nog verre van volledig (dat wil zeggen: een aanzienlijk deel van de grote en middelgrote Verzekeraars voldoet nog niet aan de ermee samenhangende Convenantsverplichtingen). Voorbeelden zijn de deelkpi 'ESG due diligence kaders'<sup>17</sup> bij ESG-beleid (48%), de deelkpi 'identificeren risico's'<sup>18</sup> bij ESG due diligence (45%), de deelkpi 'stakeholder engagement'<sup>19</sup> bij Transparantie en rapportage (30%), en de deelkpi's 'invloed richting bedrijven'<sup>20</sup> en 'klachtenmechanismen'<sup>21</sup> bij Herstel en verhaal (45% resp. 34%).

Uit figuur 2 valt op te maken dat het aantal grote en middelgrote Verzekeraars dat alle Convenantsverplichtingen uit de onderscheiden hoofdstukken naleeft in de meeste gevallen gestegen is, maar in absolute zin laag is (Beleid 35%; ESG due diligence 10%; Transparantie en rapportage 14%; Herstel en verhaal 28%). Het hoofdstuk waar de naleving per Verzekeraar van alle verplichtingen het minst gestegen is over de looptijd van het Convenant en uiteindelijk ook het laagst is gebleven, is ESG due diligence.

Wordt de naleving per hoofdstuk bekeken vanuit het percentage belegd vermogen ten aanzien waarvan voldaan wordt aan alle Convenantsverplichtingen binnen dat hoofdstuk, dan is het beeld positiever met betrekking tot ESG due diligence (56%), Transparantie en Rapportage (37%) en Herstel en verhaal (92%), maar is de score juist lager met betrekking tot Beleid (22%). Een meting op basis van belegd vermogen is vooral een indicatie van de naleving door de grote Verzekeraars (die gezamenlijk het grootste deel van het totale door de betrokken Verzekeraars belegd vermogen vertegenwoordigen). Deze cijfers maken duidelijk dat met uitzondering van de verplichtingen op het gebied van Herstel en verhaal, ook de grote Verzekeraars niet allemaal voldoen aan alle Convenantsverplichtingen uit de onderscheiden hoofdstukken.

### *Kleine Verzekeraars*

Ook voor kleine Verzekeraars bestond op grond van het Convenant de verplichting om hun beleggingsbeleid in lijn te brengen met de gedragsnormen voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen uit de UNGP's en de OESO-richtlijnen en due diligence te implementeren in de beleggingspraktijk. Gedurende de looptijd van het Convenant werd echter duidelijk dat ten aanzien van deze groep Verzekeraars een gedifferentieerde aanpak nodig was; die kwam tot uiting in een versimpelde vorm van monitoring om de werklast voor de kleine Verzekeraars te verlichten. Als gevolg hiervan heeft de monitoring van de kleine Verzekeraars sinds 2021 het karakter van een self-assessment; dit betekent dat de cijfers met betrekking tot (de ontwikkeling in) de naleving door de kleine Verzekeraars van de Convenantsverplichtingen over de gehele looptijd van het Convenant minder betrouwbaar is dan de cijfers met betrekking tot de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars.

Figuur 3 geeft een indruk van de ontwikkeling in de naleving door de kleine Verzekeraars per deelkpi van de op hen van toepassing zijnde Convenantsbepalingen door de jaren heen. Figuur 4 geeft een overzicht van de

12 Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen (art.4.3.3).

13 Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen (art. 5.2.2).

14 Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd (art. 3.1.4).

15 Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen (art. 4.3.3).

16 Stemgedrag, dialoog en engagement (art. 5.2.3ii).

17 Kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid (art. 3.1.2).

18 In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts (art. 4.3.2).

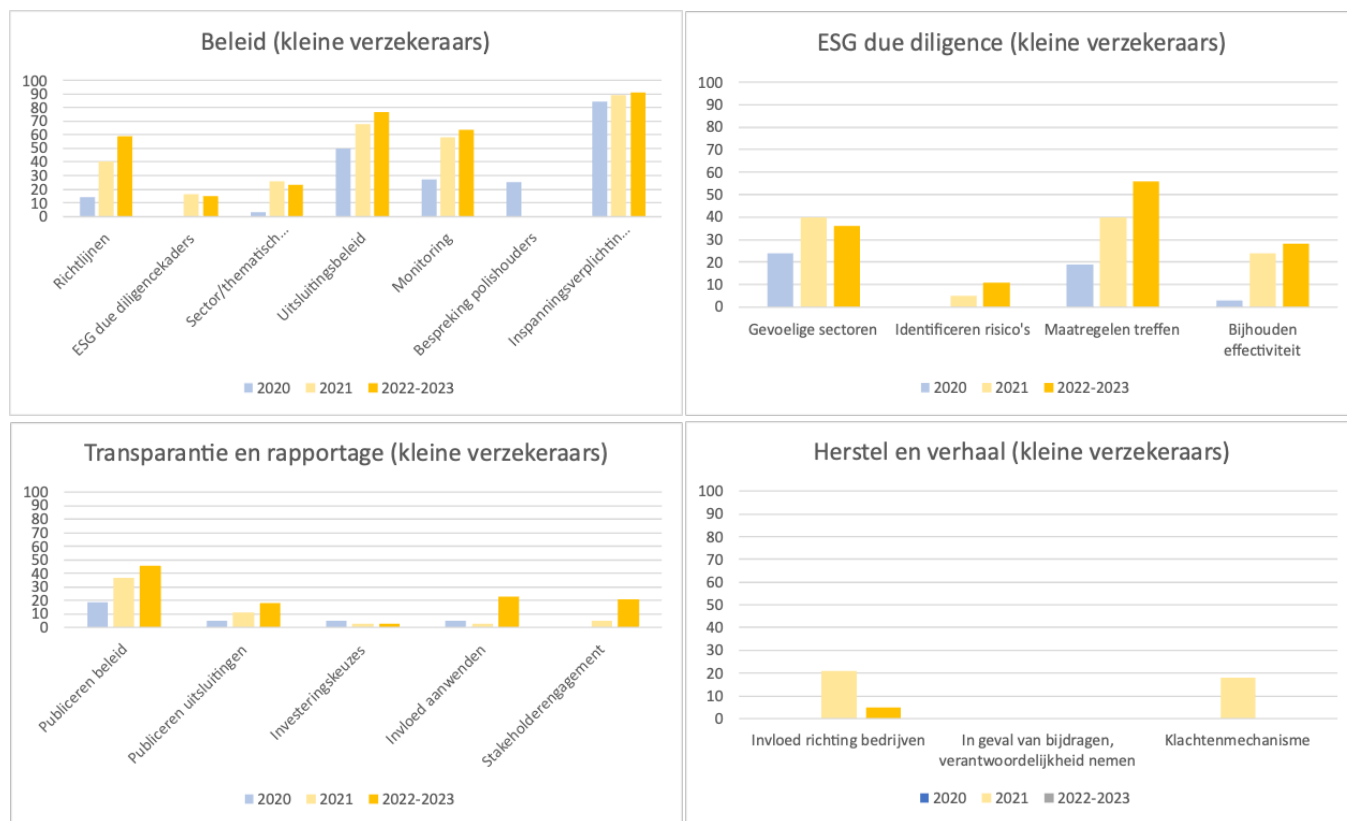
19 Stakeholder-engagement (art. 5.2.3iii).

20 Invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. Herstel en verhaal (art. 6.2).

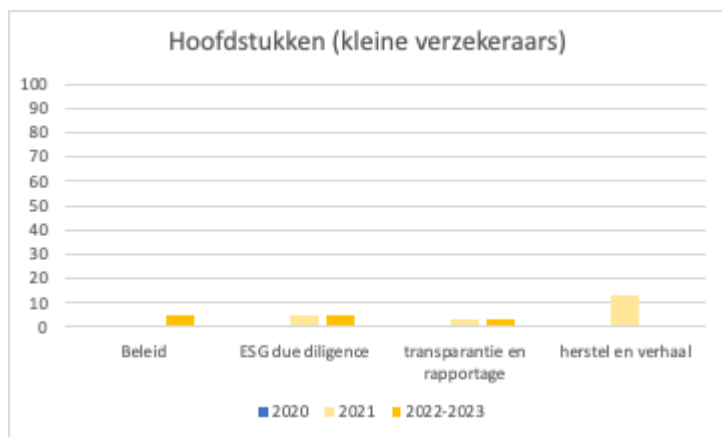
21 Herstel en verhaal Versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau (art. 6.4).

ontwikkeling in de naleving door de kleine Verzekeraars van alle deelkpi's per Convenantshoofdstuk. In beide figuren betreft het een weergave als percentage van het totale aantal gemonitorde kleine Verzekeraars.

*Figuur 3: Overzicht naleving per deelkpi (in % van het aantal kleine Verzekeraars)*



*Figuur 4: Overzicht naleving per Convenantshoofdstuk (in % van het aantal kleine Verzekeraars)*



Figuur 3 suggereert dat de naleving van de verschillende Convenantsverplichtingen door de kleine Verzekeraars over de gehele looptijd van het Convenant op de meeste deelkpi's toegenomen is. In sommige gevallen betreft het een forse toename, zoals op de deelkpi 'Richtlijnen' bij ESG-beleid en op de deelkpi 'maatregelen treffen' bij ESG due diligence. Een tweetal deelkpi's gaat zelfs in de richting van volledige naleving: 'uitsluitingenbeleid' en 'inspanningsverplichting' bij ESG-beleid (77% resp. 92%). Op de meeste andere deelkpi's moeten nog wel wat meters gemaakt worden om richting volledige naleving te gaan; in het oog springende achterblijvers zijn 'investeringskeuzes' bij Transparantie en rapportage (3%) en 'invloed richting bedrijven' en 'klachtenmechanisme' bij Herstel en verhaal (0% resp. 0%). Op verschillende deelkpi's is een dalende trend te zien tussen december 2021 en juli 2023, zoals op 'sector/thematisch beleid' bij ESG-beleid en op 'invloed richting bedrijven' bij Herstel en verhaal. Het is goed mogelijk dat deze daling



veroorzaakt wordt door een beter begrip over de loop van de tijd bij de kleine Verzekeraars van wat het precies betekent om (al dan niet) te voldoen aan de betreffende Convenantsverplichtingen.

Figuur 4 laat zien dat het aantal kleine Verzekeraars dat alle Convenantsverplichtingen uit de onderscheiden hoofdstukken naleeft zeer laag is (Beleid 5%; ESG due diligence 5%; Transparantie en rapportage 3%; Herstel en verhaal 0%). In de hoofdstukken ESG-beleid, ESG due diligence en Transparantie en rapportage is de naleving per Verzekeraar van alle verplichtingen sinds de eerste meting gestegen. In het hoofdstuk Herstel en verhaal komt het aantal kleine Verzekeraars dat alle Convenantsverplichtingen naleeft na een tijdelijke stijging uiteindelijk toch uit op 0%; de terugloop over de laatste monitoringsperiode heeft waarschijnlijk, zoals hierboven ook aangegeven, te maken met een beter begrip van wat herstel en verhaal in deze context inhoudt.

### *Overige Partijen*

De nadruk van de voortgangsrapportages lag op het meten van de naleving van de afspraken door de Verzekeraars, deze stonden immers centraal in het Convenant. Ook de naleving van de Convenantsverplichtingen door de overige Partijen werd gemeten, maar dit was in grote mate gebaseerd op een self-assessment. Op een enkele uitzondering na hebben de overige Partijen voldaan aan alle op hen van toepassing zijnde Convenantsverplichtingen. De samenwerking om de gezamenlijke afspraken uit te voeren kwam aanvankelijk moeizaam op gang en vergde overleg op Stuurgroepniveau om vertrouwen en een samenwerkingsrelatie op te bouwen. In de tweede helft van de Convenantsperiode was er sprake van een door Partijen overwegend positief gewaardeerd platform voor delen van kennis en samenwerking (*'knowing and showing'*). De naleving van de afspraken die (mede) zagen op de overige Convenantspartijen heeft uiteindelijk geleid tot een aanzienlijke output (zie het overzicht van gezamenlijke activiteiten en handreikingen in bijlage V).

### **2.3 Zijn de doelstellingen behaald?**

De hoofddoelstelling van het Convenant wordt in Overwegingen 2 en 7 van het Convenant verwoord als het middels gezamenlijke afspraken in het Convenant 'komen tot [een] ESG-praktijk voor beleggingen conform de processen en principes van de OESO-richtlijnen en de UNGP's' [...] 'binnen een ambitieuze doch realistische termijn van 5 jaar'.<sup>22</sup> Daarbij staat aangegeven dat van de overige Partijen verwacht wordt dat zij de Verzekeraars ondersteunen bij het nemen van hun verantwoordelijkheid hierin. Achterliggende doelstellingen zijn om met beleggingen een positieve impact te realiseren op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (ESG), om ESG-schendingen tegen te gaan en om samen te werken op grond van *'knowing and showing'* met het oog op het realiseren van structurele verandering.

In de hoofdstukken met bepalingen over ESG-beleid en ESG due diligence zijn specifieke data opgenomen waarvóór de Verzekeraars alle verplichtingen uit die hoofdstuk dienden te hebben geïmplementeerd. Voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van ESG-beleid was dat (uiterlijk) 5 juli 2020<sup>23</sup>; voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van ESG due diligence was dat (uiterlijk) 5 juli 2021.<sup>24</sup> Voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van Transparantie en rapportage en Herstel en verhaal is geen specifieke tijdslijn opgenomen, waaruit gezien bovengenoemde hoofddoelstelling afgeleid kan worden dat de einddatum hiervoor samenviel met de einddatum van het Convenant, te weten 5 juli 2023.

De doelstelling dat alle bij het Convenant aangesloten Verzekeraars de Convenantsverplichtingen en daarmee het due diligence proces conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's zouden implementeren binnen de looptijd van het Convenant, is inderdaad<sup>25</sup> ambitieus te noemen. Dit hangt samen met het feit dat via de brancheorganisaties de gehele verzekeringsbranche gebonden was aan het Convenant. Daarbij ging het dus niet alleen om de grote en middelgrote Verzekeraars, maar ook om de kleine Verzekeraars. In vergelijking met veel van de andere op grond van het Nederlandse Convenantenbeleid tot stand gekomen IMVO-Convenanten had het Verzekeringsconvenant daarmee een uitzonderlijk hoge dekkingsgraad. Tegelijkertijd

<sup>22</sup> Preambule overweging 2 jo. 7.

<sup>23</sup> Artikel 3.2: Binnen 1 jaar, doch uiterlijk binnen 2 jaren.

<sup>24</sup> Artikel 4.3: 1 jaar na het opstellen van beleid conform artikel 3.2

<sup>25</sup> Zoals overwogen in Preambule overweging 2 jo. 7.

is de doelstelling ook naar de mening van de Monitoringscommissie realistisch, in die zin dat op grond van de OESO-richtlijnen en de UNGP's van iedere onderneming, ongeacht sector, eigendomsstructuur en omvang – dus ook van middelgrote en kleine ondernemingen – verwacht wordt dat zij alle zes de stappen van het due diligence proces implementeren. Daarbij kunnen factoren als de omvang van de onderneming, de context van haar activiteiten, het bedrijfsmodel en de aard van haar producten of diensten wel een rol spelen waar het gaat om de aard en de reikwijdte van de te verrichten due diligence.<sup>26</sup>

Als gevolg van de sterke samenhang van de Convenantsbepalingen met de processen en principes uit de OESO-richtlijnen en de UNGP's op het gebied van due diligence, vormde het Convenant in feite een *roadmap* voor de Verzekeraars om te komen tot een beleggingsbeleid conform deze richtlijnen. Naleving door een Verzekeraar van alle (op die Verzekeraar van toepassing zijnde) Convenantsbepalingen staat daarmee garant voor volledige implementatie van het due diligence proces met betrekking tot de beleggingspraktijk van de betreffende Verzekeraar – het Convenant had geen betrekking op de bedrijfsvoering of de verzekeringspraktijk van de aangesloten Verzekeraars. Naleving door alle Verzekeraars van alle (op hen van toepassing zijnde) Convenantsbepalingen staat gelijk aan het behalen van de doelstelling van het Convenant: een beleggingspraktijk voor Verzekeraars conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's.

De Monitoringscommissie constateert dat wanneer de resultaten van de eerste voortgangsrapportage vergeleken worden met de resultaten van de laatste voortgangsrapportage, Verzekeraars stappen hebben gezet waar het gaat om de implementatie van het due diligence proces conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Deze stappen zijn met name goed zichtbaar gedurende de tweede helft van de Convenantsperiode, in het bijzonder de afgelopen 1,5 jaar. De naleving gaat bij verschillende bepalingen richting de 90% van het totale aantal gemonitorde grote en middelgrote Verzekeraars aan het einde van de looptijd van het Convenant. Of deze vooruitgang alleen is veroorzaakt door (de afspraken binnen) het Convenant of ook door externe ontwikkelingen zoals de voorbereiding van (Europese) wetgeving, is moeilijk vast te stellen. Uit de interviews komt het beeld naar voren dat gedurende de Convenantsperiode, mede door wetgevingsontwikkelingen en vragen van klanten, het bewustzijn van en het belang dat gehecht wordt aan IMVO-thematiek door de Verzekeraars is toegenomen, net als het aantal personen binnen de organisatie dat zich daarmee bezighoudt.

Vast staat dat de kennis en bewustwording ten aanzien van de OESO-richtlijnen en UNGP's aanzienlijk is toegenomen gedurende de Convenantsperiode en dat significante vooruitgang is geboekt met de implementatie daarvan. Daarbij moet wel vastgesteld worden dat hoewel de kleine Verzekeraars ook vooruitgang hebben geboekt, zij qua implementatie van het due diligence proces (op sommige punten: ver) achterblijven op hun grotere branchegenoten.

Ondanks de hierboven beschreven aanzienlijke vooruitgang gedurende de looptijd van het Convenant in de implementatie van het due diligence proces, constateert de Monitoringscommissie dat de hoofddoelstelling van het Convenant niet behaald is. Op de einddatum van het Convenant (5 juli 2023) was er slechts één Verzekeraar die voldeed aan alle Convenantsverplichtingen en daarmee zijn beleggingsbeleid en -praktijk volledig ingericht had conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's; het betreft een middelgrote Verzekeraar. Dit is voor de Monitoringscommissie een belangrijke constatering, omdat het laat zien dat de bepalingen uit het Convenant wel degelijk uitvoerbaar zijn.

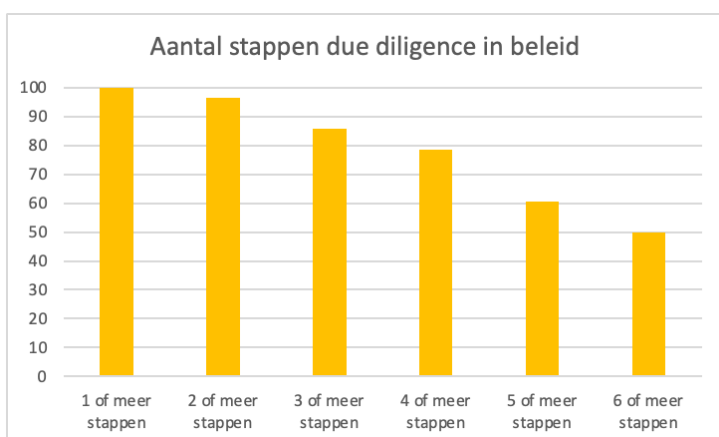
Voor alle andere Verzekeraars geldt dat zij op de einddatum van het Convenant niet voldeden aan één of meerdere van de op hen van toepassing zijnde Convenantsbepalingen, wat dus betekent dat zij het due diligence proces nog niet volledig geïmplementeerd hebben en dat hun beleggingsbeleid dus niet (volledig) conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's is. Daarbij vindt de Monitoringscommissie het van belang om te onderstrepen dat due diligence een proces is van een aantal met elkaar samenhangende stappen en essentiële kenmerken dat alleen echt 'werkt' als het in zijn geheel geïmplementeerd en uitgevoerd wordt. Pas dan kan men echt verwachten dat er ook *impact on the ground* gerealiseerd wordt door het voorkomen, stoppen, beperken of verhelpen van negatieve gevolgen van ondernemingsactiviteiten voor mens, dier en milieu.

26 OECD DD Guidance 2018, p. 9, 15-19; Principe 14 UNGP's; Paragraaf 19 toelichting hoofdstuk II OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen over maatschappelijk verantwoord ondernemen (2023); Paragraaf 15 toelichting op algemene beginselen OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen over maatschappelijk verantwoord ondernemen (2021).

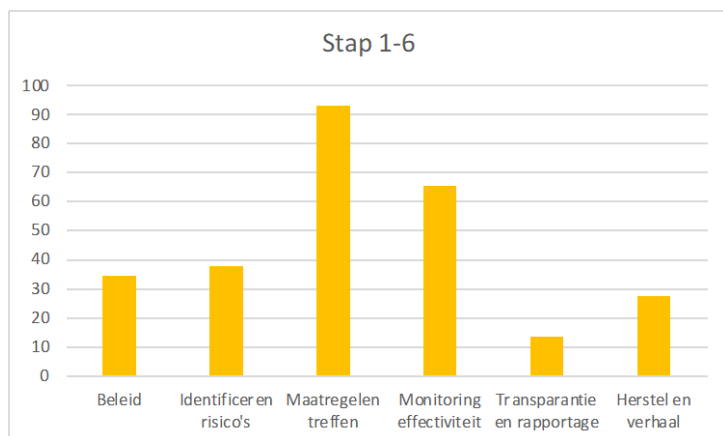
In dit verband constateert de Monitoringscommissie dat juist op een aantal deelpi's die de kern vormen van het due diligence proces, de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars nog achterblijft. Het gaat dan in het bijzonder om de volgende punten:

- 'ESG-due diligence kaders': minder van 50% van de grote en middelgrote Verzekeraars heeft alle zes de due diligence stappen in het beleid verankerd (zie figuur 5 voor een weergave van het percentage grote en middelgrote Verzekeraars dat 1, 2, 3, 4, 5 of 6 stappen heeft verankerd);
- 'Risico's identificeren': minder dan 50% van de grote en middelgrote Verzekeraars doet stap 2 van het due diligence proces (zie figuur 6 voor een weergave van het percentage grote en middelgrote Verzekeraars dat de verschillende stappen uitvoert);
- 'Stakeholder-engagement': transparantie over stakeholderengagement met de vermogensbeheerder en/of fondsbeheerder blijft erg laag bij de grote en middelgrote Verzekeraars (30%) en ook de voortuitgang op deze deelpi is door de jaren heen zeer beperkt gebleven;
- 'Invloed richting bedrijven' en 'klachtenmechanisme': de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars van de deelpi's uit het hoofdstuk Herstel en/of verhaal is minder dan 50% en gedurende de looptijd van het Convenant slechts in beperkte mate gestegen;
- De aantallen grote en middelgrote Verzekeraars die voldoen aan alle afspraken binnen de onderscheiden hoofdstukken blijven heel laag, in het bijzonder bij ESG due diligence en Transparantie en rapportage.

Figuur 5: Overzicht van aantal due diligence stappen in beleid verankerd (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



Figuur 6: Overzicht van due diligence stappen uitgevoerd (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



Voor het realiseren van de hoofddoelstelling van het Convenant, een beleggingspraktijk voor Verzekeraars conform de OESO-richtlijnen en UNGP's, en van de achterliggende doelstellingen (een positieve impact op het

gebied van ESG en het tegengaan van ESG-schendingen), is de implementatie van bovengenoemde deelkpi's in de beleggingsketen juist cruciaal.

Het beeld van de naleving van bijna alle deelkpi's is, zoals eerder aangegeven, over het geheel genomen gunstiger wanneer dit wordt gemeten aan de hand van belegd vermogen. De uitzondering hierop wordt gevormd door een aantal deelkpi's uit het hoofdstuk beleid. Het percentage naleving uitgedrukt in belegd vermogen geeft voornamelijk inzage in de naleving door de grote Verzekeraars, aangezien deze gezamenlijk 91% van het belegd vermogen vertegenwoordigen. Het is dus goed mogelijk dat de naleving op een bepaalde deelkpi gemeten in belegd vermogen hoog scoort, maar gemeten in aantallen Verzekeraars veel lager; dit geeft aan dat de naleving onder de grote Verzekeraars hoog (soms: volledig) is, maar dat de naleving door de middelgrote Verzekeraars achterblijft. Uit het hierboven gegeven totaaloverzicht blijkt echter ook dat ook de grote Verzekeraars niet alle afspraken uit de onderscheiden hoofdstukken naleven (zie paragraaf 2.2); op geen van de peilmomenten ten behoeve van de voortgangsrapportages was er sprake van een grote Verzekeraar die voldeed aan alle Convenantsverplichtingen. Daarbij valt ook op dat de naleving van de bepalingen op gebied van Beleid op basis van belegd vermogen (22%) lager is dan wanneer berekend in aantallen grote en middelgrote Verzekeraars (34%).

De achterliggende doelstelling om samen te werken op grond van '*knowing and showing*' met het oog op het realiseren van structurele verandering, is ten dele gerealiseerd. Er zijn door de verschillende Partijen positieve ervaringen opgedaan met onder meer kennis uitwisselen en gezamenlijke engagementtrajecten, en er zijn individuele contacten gelegd en relaties opgebouwd. De Monitoringscommissie ziet echter onvoldoende aanwijzingen om te kunnen constateren dat hiermee de basis gelegd is voor een structurele samenwerking waar na het Convenant op kan worden voortgebouwd. Ook is door de Partijen niet voldaan aan de Convenantsverplichting om het Convenant extern uit te dragen op basis van een gezamenlijk opgesteld plan, wat de Monitoringscommissie ziet als een gemiste kans gezien de grote verscheidenheid aan gezamenlijke producten die het Convenant heeft opgeleverd (zie par. 2.1 en bijlage V). Of en in hoeverre de door de Verzekeraars geboekte vooruitgang bij de implementatie van het due diligence proces structureel is en dus na afloop van het Convenant zal worden doorgezet, is niet met zekerheid te zeggen.

## 2.4 Aandachtspunten

De Monitoringscommissie gaat ervan uit dat het streven om het due diligence proces conform de UNGP's en de OESO-richtlijnen volledig te implementeren, zal blijven bestaan bij in ieder geval de grote en middelgrote Verzekeraars ook na afloop van het Convenant. Enerzijds omdat het de maatschappelijke verwachting (en die van de overheid) is dat zij aan de gedragsnormen van de UNGP's en de OESO-richtlijnen blijven voldoen. Anderzijds omdat dit de basis vormt voor naleving van het snel toenemend aantal verplichtingen op dit gebied op grond van wet- en regelgeving. Uit de cijfers en de in aanvulling daarop afgenomen interviews met de Verzekeraars en met de overige Partijen blijkt wel dat er daarbij een aantal bijzondere aandachtspunten is.

### *Onmacht vs onwil*

Het kennisniveau onder Verzekeraars over wat het due diligence proces behelst en de beschikbaarheid van hulpmiddelen voor Verzekeraars in dit verband, is in belangrijke mate toegenomen als gevolg van het Convenant. Desondanks lijkt met name bij de kleine Verzekeraars een basisbegrip op verschillende onderwerpen, zoals proportionaliteit<sup>27</sup> en herstel en verhaal, nog te ontbreken, hetgeen de implementatie van due diligence bemoeilijkt. Daarnaast verloopt de implementatie van ESG due diligence voor veel Verzekeraars via externe dienstverleners zoals vermogensbeheerders en blijkt het aansturen van deze organisaties op due diligence implementatie in de praktijk soms lastig.

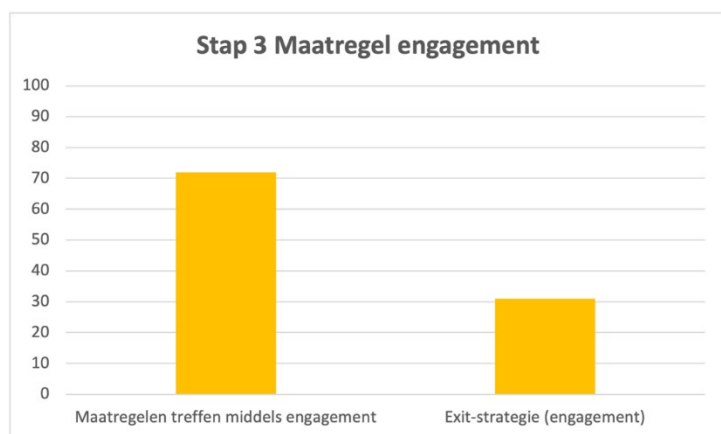
Tegelijkertijd lijkt bij grote en middelgrote Verzekeraars een gevoel van urgentie te ontbreken, ook ten aanzien van essentiële due diligence stappen. Te denken valt aan een brede risico-inventarisatie (zie ook hieronder), betekenisvolle stakeholderdialoog, een exit-strategie voor wanneer engagement mislukt (zie figuur 7) en het bevorderen van herstel en verhaal. Daarbij zijn er grote en middelgrote Verzekeraars die zelf aangeven bepaalde stappen bewust na te laten of ervoor te kiezen niet te voldoen aan bepaalde

<sup>27</sup> Proportionaliteit is door de jaren heen een punt van discussie geweest binnen het Convenant. De OESO-richtlijnen en UNGP's houden ten aanzien van de invulling van de due diligence stappen rekening met proportionaliteit. Dit betekent dat de aard en reikwijdte van due diligence kunnen afhangen van factoren die betrekking hebben op de onderneming, zoals haar omvang. Proportionaliteit betekent echter niet dat bepaalde due diligence stappen achterwege gelaten kunnen worden.

Convenantsverplichtingen. Een kleine groep middelgrote Verzekeraars gaf op de einddatum van het Convenant zelfs aan nog (bijna) nergens aan te voldoen. Hierbij kan een rol spelen dat als gevolg van het feit dat bij aanvang van het Convenant alle Verzekeraars via de statuten van de brancheorganisaties automatisch verbonden werden aan het Convenant, bij sommige Verzekeraars onvoldoende draagvlak bestond voor het Convenant en daarmee voor de naleving daarvan.

Positief in dit verband is dat Verzekeraars wel aangeven dat het Convenant heeft bijgedragen aan het agenderen van 'duurzaamheid' op de bestuursagenda, in aanvulling op toenemende vragen van klanten over dit thema. Echter, het is voor de Monitoringscommissie onzeker of deze drijfveer zal leiden tot de verankering van het volledige due diligence proces in de beleggingsketen zolang de transparantie en stakeholderdialoog daarover onvoldoende ontwikkeld zijn (zie ook hieronder).

*Figuur 7: Engagement en exit-strategie (in % van het totale aantal grote en middelgrote Verzekeraars)*



### *Risico-identificatie*

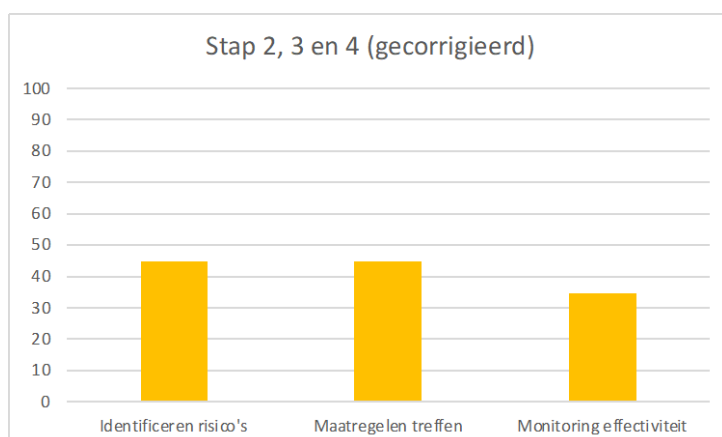
Bij due diligence conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's gaat het om het identificeren (en adresseren) van relevante risico's voor mens, dier en milieu (ook wel: IMVO-risico's), dus voor derden. Dit is een ander perspectief dan de identificatie van risico's voor de onderneming zelf. Veel Verzekeraars geven desgevraagd echter aan tot een selectie van te adresseren risico's te komen vanuit een financieel of reputationeel perspectief, of aan de hand van wat aansluit bij de identiteit van de Verzekeraar. Daarbij is ook het relatief lage percentage van grote en middelgrote Verzekeraars die de Convenantsverplichting tot het identificeren en beoordelen van risico's naleven, reden tot zorg. Uit de cijfers met betrekking tot de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars op de deelpi's 'identificeren risico's', 'maatregelen treffen' en 'monitoring effectiviteit' bij ESG due diligence (zie figuur 8) blijkt dat stap 3 (het treffen van maatregelen) en stap 4 (monitoring en evaluatie van maatregelen) in een deel van de gevallen niet volgen uit stap 2 (identificeren en beoordelen van risico's).

*Figuur 8: Naleving van stap 2, 3 en 4 van het due diligence proces (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)*



Het voorkomen, beperken of herstellen van IMVO-risico's vormt echter de kern van due diligence; waar de genomen maatregelen niet volgen uit de identificatie van relevante IMVO-risico's, is er geen sprake van naleving van de betreffende Convenantsverplichtingen of van de daaraan ten grondslag liggende richtlijnen. Worden de resultaten gecorrigeerd in die zin dat alleen maatregelen (stap 3) en monitoring van effectiviteit van die maatregelen (stap 4) worden meegenomen die gebaseerd zijn op risico-identificatie (stap 2), dan ziet het beeld van het percentage grote en middelgrote Verzekeraars dat stap 3 en stap 4 van het due diligence proces geïmplementeerd heeft er een stuk minder rooskleurig uit (zie figuur 9).

*Figuur 9: Naleving van stap 2, 3 en 4 van het due diligence proces op basis van risico-identificatie (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)*



### *Stakeholderengagement*

Betekenisvolle stakeholderdialoog is de hoeksteen van due diligence en heeft in de meest recente (2023) versie van de OESO-richtlijnen een nog prominentere rol gekregen. De verplichting tot stakeholderengagement stond slechts beperkt geformuleerd in het Convenant; deze komt alleen terug in de deelkpi 'stakeholderengagement' in het hoofdstuk Transparantie en rapportage, waar het slaat op engagement met de vermogensbeheerder en fondsbeheerders. Als gevolg hiervan zijn er geen cijfers beschikbaar op basis waarvan vastgesteld kan worden in hoeverre de grote en middelgrote Verzekeraars due diligence baseren op betrokkenheid van (groepen) mensen met belangen die geschaad kunnen worden door de activiteiten van de onderneming of diens ketenpartners, conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Wel blijkt uit zowel de cijfers als de focusgroepen dat de rapportage over stakeholderengagement in de zin van het Convenant achterblijft. Ook de overige cijfers met betrekking tot de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars van de deelkpi's op Transparantie en rapportage zijn laag, zonder dat daar een duidelijke verklaring voor is. Transparantie is echter een essentiële voorwaarde voor stakeholderengagement, omdat informatievoorziening tot aanspreekbaarheid leidt.

Dit alles suggereert dat betekenisvolle stakeholderdialogoog nog onvoldoende ontwikkeld is.

### *Samenwerking*

Op basis van de constatering dat hoewel Partijen positieve ervaringen hebben met samenwerking binnen het Convenant om specifieke ESG-problemen aan te pakken (bijvoorbeeld opstellen kennisdocumenten en gezamenlijke engagementtrajecten), gedurende de looptijd van het Convenant toch niet de basis lijkt te zijn gelegd voor de beoogde structurele samenwerking, is de toekomst van samenwerking een belangrijk aandachtspunt. Ook hier geldt dat transparantie en stakeholderdialogoog noodzakelijk zijn voor een structurele samenwerking tussen Verzekeraars en ngo's. Daarbij merkt de Monitoringscommissie verder op dat de ngo's voornamelijk hoofdzakelijk gebruikt worden als bron van informatie bij het identificeren van risico's in aanvulling op het oordeel van dataproviders, en nog te weinig voor kritische reflectie op de ESG-prestaties van Verzekeraars, voor beter zicht op *impact on the ground* en als samenwerkingspartner.

Een ander aandachtspunt is dat bij de samenwerking voornamelijk draagvlak gevonden kon worden voor milieuthema's en in veel mindere mate voor thema's op het gebied van mensenrechten, waarover het kennisniveau bij de Verzekeraars en in de beleggingsketen juist nog beperkt ontwikkeld is. Tot slot is een aandachtspunt op het gebied van samenwerking dat de ngo's en de Verzekeraars aangeven dat zij een meer actieve en gezaghebbende rol van de overheid wenselijk hadden gevonden.

### *Eigen verantwoordelijkheid*

Op basis van de OESO-richtlijnen en de UNGP's wordt van ondernemingen verwacht dat zij eigen verantwoordelijkheid nemen voor negatieve gevolgen in hun waardeketens en die verantwoordelijkheid niet afschuiven op hun ketenpartners. In lijn hiermee is ook in het Convenant het uitgangspunt de eigen verantwoordelijkheid van de Verzekeraars. De vermogensbeheerder kan een Verzekeraar ondersteunen in de invulling van deze verantwoordelijkheid, maar de Verzekeraar blijft zelf eindverantwoordelijk. Door de jaren heen bleek uit (de toelichting op) de beantwoording van de uitvraag dat zowel grote als middelgrote Verzekeraars op verschillende punten nog vaak rechtstreeks doorverwezen naar ESG-beleid van en due diligence maatregelen door de vermogensbeheerder, zonder aan te geven hoe zij zichzelf daartoe verhouden. Op grond van de richtlijnen zijn de Verzekeraars echter zelf eindverantwoordelijk voor het door hen gevoerde ESG-beleid, ook wanneer aangesloten wordt bij het beleid van een derde partij. Ditzelfde uitgangspunt geldt voor de implementatie van de overige due diligence stappen. In de laatste voortgangsmeting leken voornamelijk middelgrote Verzekeraars beter op de hoogte te zijn van de inhoud van het due diligence beleid van de vermogensbeheerder en de door de vermogensbeheerder in het kader van due diligence genomen maatregelen, maar gaven zij ook aan dat hun eigen implementatie van due diligence nog in de kinderschoenen stond.

### *Impact on the ground*

De bedoeling van het Convenant was om via de implementatie van due diligence conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's *impact on the ground* te realiseren. In de praktijk blijft het een grote uitdaging om de link te leggen tussen de beleggingspraktijk van Verzekeraars en het daadwerkelijk verminderen van negatieve gevolgen voor mens, dier en milieu aan het einde van de waardeketen. De meest directe manier om *impact on the ground* te realiseren en inzichtelijk te maken, is gelegen in stap 6 van het due diligence proces, het bevorderen of bieden (al naar gelang de betrokkenheid bij de negatieve gevolgen) van herstel en/of verhaal. Echter, juist de naleving van de Convenantsverplichtingen die toezien op het vervullen van een rol of het nemen van eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot herstel en verhaal, blijft nog achter, in het bijzonder bij de kleine en middelgrote Verzekeraars. Dit betreft het bevorderen van herstel en verhaal voor benadeelden van bedrijfsactiviteiten in de beleggingsketen en het stimuleren van bedrijven in de beleggingsketen om een klachtenmechanisme (*'operational level grievance mechanism'*) in te stellen. Tegelijkertijd vraagt dit van Verzekeraars dat zij ook zelf klachtenmechanismen instellen die enerzijds kunnen dienen als waarschuwingssysteem voor IMVO-risico's in de beleggingsketen en anderzijds als platform voor herstel en verhaal als zij zelf negatieve gevolgen veroorzaken of eraan bijdragen.<sup>28</sup>

## 2.5 Wat is er nodig in de toekomst?

Nu het Convenant is afgelopen, zal de Verzekeringssector zelf aan de slag moeten met de in de vorige paragraaf genoemde aandachtspunten om te komen tot een beleggingsbeleid dat (volledig) conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's is. Zoals duidelijk is uit het voorgaande, zullen er met name door de middelgrote en kleine Verzekeraars nog stappen moeten worden gemaakt in dit verband. Tegelijkertijd is het van belang dat ook de grote Verzekeraars blijven streven naar een beleggingsbeleid conform de UNGP's en de OESO-richtlijnen; op de einddatum van het Convenant was er geen enkele grote Verzekeraar die voldeed aan alle Convenantsverplichtingen en daarmee een beleggingsbeleid volledig conform de richtlijnen had. Zoals aangegeven lijkt een gevoel van urgentie te ontbreken en worden bepaalde stappen van het due diligence proces door sommige grote en middelgrote Verzekeraars bewust nagelaten; in sommige gevallen gaat het daarbij om essentiële stappen en/of aspecten van due diligence, zoals een brede risico-inventarisatie en betekenisvolle stakeholderdialoog.

Het belang van een volledige implementatie van het due diligence proces in de beleggingspraktijk is met de afloop van het Convenant echter onverminderd. Dit wordt onderstreept en versterkt door het snel toenemend aantal verplichtingen met betrekking tot (transparantie over) due diligence in mondiale waardeketens op grond van wet- en regelgeving. Hoewel de financiële sector vooralsnog uitgezonderd is in de Directive on Corporate Sustainability Due Diligence, bestaat de mogelijkheid dat zij daar in de toekomst wel onder zal komen te vallen. Daarbij blijven de UNGP's en de OESO-richtlijnen onverkort van toepassing op de gehele sector, ongeacht of Verzekeraars binnen of buiten de scope van huidige of toekomstige regelgeving vallen. De Nederlandse regering heeft daarnaast reeds aangegeven dat deze richtlijnen leidend blijven voor de overige aspecten van haar IMVO-beleid. Daarbij benadrukt de Monitoringscommissie dat de OESO-richtlijnen en de UNGP's een bredere scope hebben dan het Convenant in die zin dat zij niet alleen zien op de beleggingspraktijk van Verzekeraars, maar ook op de bedrijfsvoering en de verzekeringspraktijk. Het is de verantwoordelijkheid van individuele Verzekeraars om deze implementatie te borgen.

In haar vorige voortgangsrapportage heeft de Monitoringscommissie de Verzekeraars aanbevolen om ESG due diligence met urgentie op de bestuursagenda te plaatsen. IMVO en due diligence zullen breder belegd moeten worden binnen de organisatie van de Verzekeraars, wat onder meer inhoudt dat de verantwoordelijkheid voor de implementatie daarvan en het toezicht daarop voldoende geborgd wordt op bestuursniveau. Ondanks het feit dat Verzekeraars aangeven dat het Convenant heeft bijgedragen aan het agenderen van 'duurzaamheid' op de bestuursagenda, krijgt de Monitoringscommissie de indruk dat de committering en borging op bestuursniveau vaak nog te wensen overlaat. Ook in bredere zin lijkt de betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor het IMVO-beleid en de implementatie van due diligence binnen de organisatie nog te vaak te hangen op individuen en onvoldoende ingebed te zijn in de organisatie als geheel.

Het Convenant vervulde de afgelopen vijf jaar deels de rol van stakeholderengagement, in ieder geval binnen de werkgroepen en de gezamenlijke projecten. Nu de looptijd van het Convenant voorbij is, zal de sector in kaart moeten brengen hoe betekenisvolle stakeholderdialoog gewaarborgd en structureel vormgegeven kan worden. Vereisten hiervoor zijn niet alleen transparantie en het betekenisvol betrekken van stakeholders bij de verschillende stappen van het due diligence proces door de Verzekeraars, maar ook het waarborgen en bevorderen van de rol van ngo's in dit verband. Ngo's vervullen in de praktijk vaak meerdere rollen in het due diligence proces; zij fungeren als informatiebron voor Verzekeraars, bieden kritische reflectie (waakhondfunctie en tegenspraak) en hebben vaak beter zicht op de *impact on the ground*. Realisatie van dit potentieel vergt wederzijds begrip en inlevingsvermogen in de rol van de gesprekspartner, alsmede directe financiële ondersteuning van ngo's ook in de toekomst. In dat kader is een effectief overheidsbeleid met betrekking tot het aanjagen en faciliteren (waaronder: subsidiëren) van sectorale samenwerking gericht op de implementatie van de UNGP's en de OESO-richtlijnen cruciaal.

In bredere zin is een betere organisatie van '*countervailing power*' nodig, niet alleen om de effectiviteit van genomen stappen te monitoren en te waarborgen, maar ook om beter zicht te krijgen op (mogelijke) negatieve gevolgen van bedrijfsactiviteiten in de beleggingsketen. Daarbij is van belang dat Verzekeraars een eigen klachtenmechanisme instellen (of aansluiten bij een bestaand klachtenmechanisme). Hoewel het



Convenant hier niet helemaal duidelijk over is (en dit dus geen onderdeel was van de monitoring)<sup>29</sup>, wordt in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers het belang benadrukt van een dergelijk mechanisme voor institutionele beleggers als systeem om tijdig signalen te kunnen opvangen van negatieve gevolgen in de beleggingsketen en als platform voor herstel en verhaal als zij zelf negatieve gevolgen veroorzaken of eraan bijdragen (dan wel in onvoldoende mate due diligence uitvoeren).<sup>30</sup>

Voor Verzekeraars is een veilige omgeving voor het uitwisselen van dilemma's en *best practices* van belang. Het Convenant ging uit van een veilige omgeving van '*knowing and showing*' waardoor Verzekeraars gezamenlijk konden optrekken zowel onderling als met het maatschappelijk middenveld. Het realiseren van een dergelijke omgeving blijft van belang ook in het vervolg. Daarbij acht de Monitoringscommissie het van belang om vermogensbeheerders en dataproviders prominenter bij deze uitwisseling te betrekken nu veel Verzekeraars voor de implementatie afhankelijk zijn van deze partijen. Ook kan overwogen worden om hierin gezamenlijk op te trekken met de pensioenfondsen, die tegen soortgelijke dilemma's aanlopen.

De Monitoringscommissie acht voor het vervolg ook een nadrukkelijke rol voor brancheorganisaties noodzakelijk. Hierbij acht de Monitoringscommissie het noodzakelijk dat in de ondersteuning onderscheid gemaakt wordt tussen de behoeften en de aanpak voor verschillende Verzekeraars. De voortgangsmonitoring 2022-2023 maakt duidelijk dat vooral kleine Verzekeraars meer ondersteuning nodig hebben dan zij tot nu toe gehad hebben. In aanvulling daarop ziet de Monitoringscommissie een specifieke rol voor de brancheorganisaties in het organiseren van samenwerking ten behoeve van '*knowing and showing*' (zie bovenstaand), het gezamenlijk optrekken van Verzekeraars (eventueel in samenwerking met bijvoorbeeld de pensioenfondsen) bij engagementtrajecten, en kennisontwikkeling. In het kader van dat laatste kan voortgebouwd worden op de ervaringen uit het Convenant met de themabijeenkomsten, met dien verstande dat daarbij ook (juist) aandacht gevraagd zou moeten worden voor thema's die niet *top of mind* zijn bij Verzekeraars maar dat, gezien de ernst en omvang van de IMVO-risico's die ermee samenhangen, wel zouden moeten zijn.

Tot slot ziet de Monitoringscommissie ten aanzien van de financiële sector in het bijzonder een noodzakelijke rol voor de overheid in het aanjagen van de implementatie van due diligence op grond van het 5V-beleid. Naast de inzet op wetgeving blijft het van belang om due diligence te verplichten en/of voorwaarden dienaangaande te stellen voor Verzekeraars en de financiële sector in algemene zin, nu (een groot deel van) hun activiteiten naar verwachting niet onder de Directive on Corporate Sustainability Due Diligence zullen gaan vallen. Van hen wordt immers hoe dan ook verwacht dat zij met betrekking tot al hun activiteiten (ook de activiteiten die betrekking hebben op het neerwaartse deel van de waardeketen, zoals beleggingsactiviteiten) voldoen aan de gedragsnormen van de UNGP's en de OESO-richtlijnen. Daarnaast zal het waarborgen van de onafhankelijkheid en een volwaardige rol van ngo's in multistakeholderinitiatieven ook in de toekomst noodzakelijk blijven.

## 2.6 Hoe komen we daar?

De Monitoringscommissie identificeert een aantal belangrijke lessen uit het Convenant:

- 1) Bestuurders van Verzekeraars dienen (de uitkomsten van) ESG due diligence frequent te agenderen, bij te sturen en er verantwoording over af te leggen;
- 2) Contact en samenwerking met ngo's dient in het kader van betekenisvolle stakeholderdialogoog actief ondersteund en bevorderd te worden door overheid en Verzekeraars;
- 3) Een aanpak op maat door brancheorganisaties is nodig voor kleine Verzekeraars;
- 4) De door de Convenantpartijen gedeelde *best practices*, waaronder interviewsessies en gezamenlijke engagementtrajecten rond een specifiek thema, dienen te worden voortgezet en uitgebouwd;
- 5) Zowel de eigen aanpak als gezamenlijke projecten dienen te worden gemonitord voor een realistisch beeld van vooruitgang ten aanzien van onderling gestelde doelen, conformiteit met internationale due diligence normenkaders en, uiteindelijk, de realisatie van *impact on the ground*.

<sup>29</sup> Zie artikel 6.4 van het Convenant.

<sup>30</sup> OECD guidance for institutional investors, p. 45-46.

## 2.7 Conclusie

De overkoepelende conclusie is dat er door alle Partijen veel werk verzet is in het kader van het Convenant, maar dat de hoofddoelstelling van het Convenant niet is gerealiseerd. De Monitoringscommissie constateert dat de Verzekeraars gedurende de looptijd van het Convenant een proces in gang hebben gezet om te komen tot een ESG-praktijk voor beleggingen conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Vooral in de laatste periode van de vijf Convenantsjaren is daarbij een inhaalslag gemaakt met de implementatie van het due diligence proces. Echter, het doel om deze praktijk bij alle Verzekeraars volledig tot stand te brengen gedurende de looptijd van het Convenant, is niet gerealiseerd. Op één Verzekeraar na is de beleggingspraktijk van Verzekeraars nog niet in volledige overeenstemming met de principes en processen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Dat geldt zelfs voor de grote Verzekeraars, hoewel de cijfers uitgedrukt in belegd vermogen laten zien dat er vooral door de middelgrote en kleine Verzekeraars nog werk verzet zal moeten worden in dit verband.

Gelet op de constatering dat één middelgrote Verzekeraar voldoet aan alle bepalingen, constateert de Monitoringscommissie dat de volledige implementatie van het due diligence proces conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's in de beleggingspraktijk van Verzekeraars wel mogelijk is. Het belang en de noodzaak van de implementatie van due diligence zal in de toekomst naar verwachting alleen maar toenemen. De Monitoringscommissie spoort in haar eindevaluatie de sector dan ook aan om indachtig de in 2.4 geformuleerde aandachtspunten, de in 2.5 geformuleerde behoeften en de in 2.6 geformuleerde lessen als sector een krachtig vervolg te geven aan het Convenant, om zo als sector te komen tot een meer volledige naleving van de richtlijnen.

### **3. VOORTGANGSRAPPORTAGE JANUARI 2022 – JULI 2023**

#### **3.1 Grote en middelgrote Verzekeraars**

##### **3.1.1 ESG-beleid: stap 1 van het due diligence proces**

###### *Inleiding*

De in deze paragraaf gemonitorde Convenantsverplichtingen zijn vastgelegd in hoofdstuk 3 van het Convenant en zijn gerelateerd aan stap 1 van het due diligence proces: 'integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen'. In het Convenant is vastgelegd dat de Verzekeraars deze verplichtingen in juli 2020 dienden te hebben geïmplementeerd. Deze implementatie wordt gemeten aan de hand van zeven deelkpi's voortvloeiend uit de Convenantsbepalingen in art. 3.1.1 t/m art. 3.1.6 (zie bijlage III van dit rapport voor een overzicht van de relevante bepalingen). De voortgang ten aanzien van elk van deze bepalingen wordt in onderstaande paragraaf toegelicht en samengevat in tabel 1 en figuur 1.

###### *Beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's (art. 3.1.1)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars het beleggingsbeleid in te vullen conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's (hierna ook: de Richtlijnen).

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 86% van alle grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 60%). Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 83% van de middelgrote Verzekeraars.

###### *Kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid (art. 3.1.2)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars in het beleggingsbeleid de kaders voor een ESG due diligence procedure te beschrijven. Dit is in de vragenlijst vertaald naar de vraag of de due diligence stappen in het beleid zijn geïntegreerd en beschreven. Bij de bepaling van de percentages is, net als in de voorgaande twee voortgangsrapportages, bekeken of alle due diligence stappen zijn beschreven in het beleid.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 48% van de grote en middelgrote Verzekeraars alle zes de due diligence stappen in het beleid geïntegreerd en beschreven hebben (in december 2021: 30%). Dit betreft 60% van de grote Verzekeraars en 46% van de middelgrote Verzekeraars.

###### *Sector- en/of themagericht beleid (art. 3.1.3)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars sector- en/of themagericht beleid op te stellen dat weergeeft welke ESG-uitgangspunten en -standaarden de Verzekeraars hanteren in sectoren en met betrekking tot thema's die op basis van hun ESG due diligence procedures als risicovol worden beoordeeld en materieel relevant zijn voor hen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 55% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 34%). Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 46% van de middelgrote Verzekeraars.

Redenen om antwoorden van Verzekeraars bij te stellen betroffen: 1) ontbreken van sector- en themagericht beleid op grond van het argument dat niet belegd wordt in hoogrisicosectoren en/of -thema's; 2) verwijzing naar het uitsluitingsbeleid; 3) verwijzing naar thema's die niet waren gekozen op basis van informatie komende uit een ESG due diligence procedure waaruit bleek dat deze thema's als risicovol worden beoordeeld.

*Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd (art. 3.1.4)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars in het beleggingsbeleid sectoren, activiteiten en/of gedragingen op te nemen waarin zij niet zullen beleggen. In de vragenlijst is dit vertaald naar de vraag of de Verzekeraar een uitsluitingslijst hanteert voor bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 93% van de grote en middelgrote Verzekeraars een eigen uitsluitingslijst had (in december 2021: 87%). Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 92% van de middelgrote Verzekeraars

*Informatie over monitoring voortgang implementatie en evaluatie van behaalde prestaties (art. 3.1.5)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars in het beleid vast te leggen hoe de voortgang van de implementatie van het ESG-beleggingsbeleid en de behaalde prestaties worden gemonitord en geëvalueerd. In de vragenlijst is deze Convenantsverplichting vertaald naar de vraag "Heeft uw maatschappij beleid opgesteld over hoe zij de implementatie en voortgang van het ESG-beleggingsbeleid monitort?".

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 83% van de grote en middelgrote Verzekeraars beleid heeft opgesteld hoe de implementatie en voortgang van het ESG-beleggingsbeleid wordt gemonitord en geëvalueerd (in december 2021: 53%). Het betreft 80% van de grote Verzekeraars en 83% van de middelgrote Verzekeraars.

*Periodieke bespreking met polishouders over mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen (art. 3.1.6i)*

Het Convenant vraagt van Verzekeraars om periodiek met polishouders de mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord en duurzaam beleggen te bespreken, met als doel bij de polishouders bewustwording te creëren en hen te bewegen ten minste het ESG-beleid van de Verzekeraar te volgen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 10 van de in totaal 29 grote en middelgrote Verzekeraars aangeven voor polishouders te beleggen. Van deze groep voldeed in juli 2023 50% aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 33%).

*Vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid (art. 3.1.6ii)*

Het Convenant stelt dat Verzekeraars een inspanningsverplichting hebben om externe vermogensbeheerders te bewegen om zoveel mogelijk te voldoen aan het ESG-beleid van de Verzekeraar. Het Convenant geeft aan dat dit kan plaatsvinden door ESG-beleid in belangrijke mate mee te laten wegen bij de selectie van vermogensbeheerders, vragen te stellen en een dialoog te voeren over het door de vermogensbeheerder gevoerde ESG-beleid, de implementatie en transparantie.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 26 van de in totaal 29 grote en middelgrote Verzekeraars aangeven dat hun belegd vermogen wordt beheerd door een externe vermogensbeheerder. Van deze groep voldeed in juli 2023 89% aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 76%).

Tabel 1: Voortgang ESG-beleid grote en middelgrote Verzekeraars

Verplichting	Convenants bepaling	Deadline	Naleving 31 december 2019 (G+MG)	Naleving 31 december 2020 (G+MG)	Naleving 31 december 2021 (G+MG)	Naleving 5 juli 2023 (G+MG)
Beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's	3.1.1.	5 juli 2019*	41%	59%	60%	86%
Kaders voor ESG-due diligence procedure in het beleggingsbeleid	3.1.2.	5 juli 2019*	34%**	14%**	30%	48%
Sector- en/of themagericht beleid	3.1.3.	5 juli 2019*	16%	31%	33%	55%
Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd	3.1.4.	5 juli 2019*	84%***	76%***	87%	93%
Informatie over monitoring op voortgang in implementatie en evaluatie van behaalde prestaties	3.1.5.	5 juli 2019*	63%****	62%****	53%	83%
Periodieke bespreking met polishouders	3.1.6.i.	5 juli 2019*	-	70%	33%	50%
Vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid	3.1.6.ii.	5 juli 2019*	78%	81%	76%	89%
Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG-beleid	3.1	5 juli 2019*	6%	10%	7%	35%

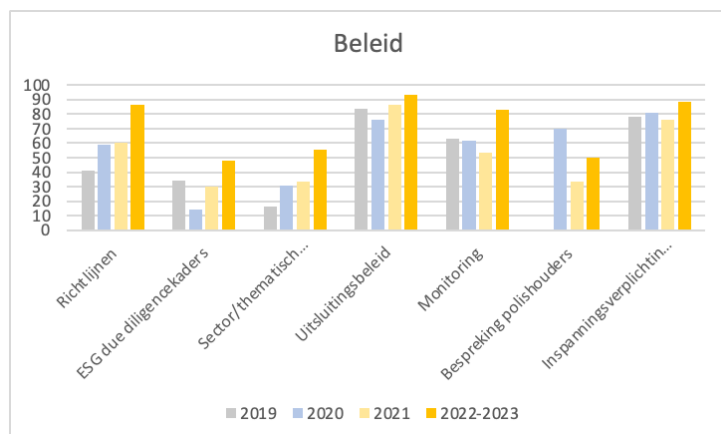
\* Het Convenant bood mogelijkheid tot uitloop naar uiterlijk 5 juli 2020.

\*\* In 2019 is bekeken of een of meer stappen zijn beschreven en geïmplementeerd; in 2020 werd gekeken of alle stappen zijn beschreven en geïmplementeerd.

\*\*\* In 2019 werd geen bewijslast gecheckt; vanaf 2020 werd wel bewijslast gecheckt.

\*\*\*\* In 2019 werd gevraagd "Heeft uw maatschappij een mechanisme opgesteld om jaarlijks uw beleggingsbeleid te controleren op implementatie en behaalde resultaten?"; in 2020 werd gevraagd "Bevat het beleid een beschrijving hoe de praktische toepassing en resultaten worden gemonitord?".

Figuur 1: Voortgang ESG-beleid (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



### 3.1.2 ESG due diligence: stappen 2, 3 en 4 van het due diligence proces

#### *Inleiding*

De in deze paragraaf gemonitorde Convenantsverplichtingen zijn vastgelegd in hoofdstuk 4 van het Convenant en zijn gerelateerd aan stappen 2, 3 en 4 van het due diligence proces: 'identificeer en beoordeel negatieve gevolgen in activiteiten, toeleveringsketens en zakelijke relaties', 'stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen' en 'monitor praktische toepassing en resultaten'. In het Convenant is vastgelegd dat Verzekeraars deze verplichtingen uiterlijk in juli 2021 dienden te hebben geïmplementeerd. Deze implementatie wordt gemeten aan de hand van vier deelpi's gebaseerd op de Convenantsbepalingen in art. 4.3.1 t/m 4.3.4 (zie bijlage III van dit rapport voor een overzicht van relevante bepalingen). De voortgang ten aanzien van elk van deze bepalingen wordt in onderstaande paragraaf toegelicht en is samengevat in tabel 2 en figuur 2.

#### *Sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's (art. 4.3.1)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars om op basis van algemeen beleid en sector- en/of themaspecifiek beleid sectoren te identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 59% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 43%). Dit betreft 80% van de grote Verzekeraars en 54% van de middelgrote Verzekeraars.

Redenen om antwoorden bij te stellen betroffen: 1) er werd gerefereerd aan het uitsluitingsbeleid of 2) het was onduidelijk of de geselecteerde thema's of sectoren voortkwamen uit een risicoanalyse in het kader van een ESG due diligence procedure.

#### *In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts (art. 4.3.2)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars om mogelijke en daadwerkelijke negatieve gevolgen voor benadeelden waarbij de Verzekeraars via de beleggingsactiviteiten betrokken zijn of kunnen zijn, in te kaart brengen en te beoordelen. In dit verband dienen zij: 1) gebruik te maken van interne en/of externe expertise inzake ESG-risico's; en 2) de bedrijven waarin wordt belegd te vragen informatie te verstrekken om daadwerkelijke en mogelijke impacts op ESG bij de beleggingen in kwestie te kunnen vaststellen en beoordelen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 45% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 27%). Dit betreft 80% van de grote Verzekeraars en 56% van de middelgrote Verzekeraars.

#### *Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen (art. 4.3.3)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars over te gaan tot het integreren van de uitkomsten van impactbeoordelingen in alle relevante interne processen en het treffen van de nodige maatregelen door uitsluiting, best-in-class selectie, engagement en/of stemmen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 93% van de grote en middelgrote Verzekeraars aan deze Convenantsverplichting voldeed, door één of meerdere van de genoemde acties te ondernemen (in december 2021: 70%). Dit betreft 100% van de grote en 92% van de middelgrote Verzekeraars.

Qua type maatregelen constateert de Monitoringscommissie dat 86% van de grote en middelgrote Verzekeraars invloed heeft uitgeoefend via uitsluiting.<sup>31</sup> Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 67% van de middelgrote Verzekeraars.

<sup>31</sup> In 2020 is dit niet uitgevraagd. Hier zijn geen gegevens over bekend.

De Monitoringscommissie constateert dat 69% van de grote en middelgrote Verzekeraars invloed heeft uitgeoefend via best-in-class selectie.<sup>32</sup> Dit betreft 80% van de grote Verzekeraars en 63% van de middelgrote Verzekeraars.

De Monitoringscommissie constateert dat 72% van de grote en middelgrote Verzekeraars invloed heeft uitgeoefend via engagement. Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 67% van de middelgrote Verzekeraars. Net als voorgaande jaren varieerde het aantal engagements dat gevoerd werd sterk per Verzekeraar, van enkele engagements tot honderden per jaar.

Het Convenant bepaalt dat in engagementstrajecten waar bedrijven na het maken van tijdsgebonden afspraken blijvend niet voldoen, in laatste instantie een exit-strategie moet worden toegepast. In de vragenlijst is dit vertaald naar de vraag of als onderdeel van het engagementproces is opgenomen dat de Verzekeraar een bedrijf uitsluit als het engagementproces niet goed loopt, en zo ja, of dit is voorgekomen. De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 31% van de grote en middelgrote Verzekeraars een exit-strategie heeft opgenomen in het engagementproces (in december 2021: 30%). Dit betreft 80% van de grote Verzekeraars en 21% van de middelgrote Verzekeraars. Van deze groep geeft 82% in juli 2023 aan ook daadwerkelijk te zijn overgegaan tot uitsluiting op deze basis.

De Monitoringscommissie constateert dat 45% van de grote en middelgrote Verzekeraars invloed heeft uitgeoefend via stemmen. Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 33% van de middelgrote Verzekeraars.

#### *Bijhouden effectiviteit maatregelen (art. 4.3.4)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars de effectiviteit van de in het kader van het due diligence proces ondernomen acties bij te houden en te beoordelen. Dit is noodzakelijk om genomen maatregelen eventueel bij te kunnen sturen of vervolgacties te kunnen ondernemen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 66% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 50%). Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 58% van de middelgrote Verzekeraars.

---

<sup>32</sup> In 2020 is dit niet uitgevraagd. Hier zijn geen gegevens over bekend.

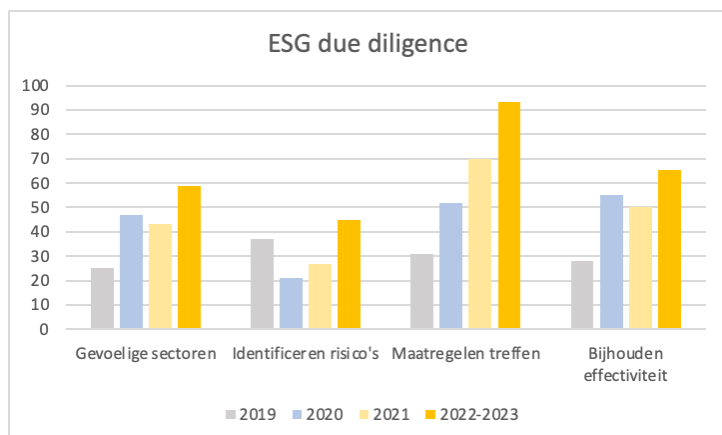
Tabel 2: Voortgang ESG due diligence grote en middelgrote Verzekeraars

Verplichting	Convenants bepaling	Deadline	Naleving 31 december 2019 (G+MG)	Naleving 31 december 2020 (G+MG)	Naleving 31 december 2021 (G+MG)	Naleving 5 juli 2023 (G+MG)
Sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's	4.3.1.	5 juli 2020*	>25%**	47%	43%	59%
In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts	4.3.2.	5 juli 2020*	37%	21%	27%	45%
Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen	4.3.3.	5 juli 2020*	31%	52%	70%	93%
Bijhouden effectiviteit maatregelen	4.3.4.	5 juli 2020*	28%	55%	50%	66%
Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG-due diligence	4.3	5 juli 2020*	22%	7%	10%	10%

\* Het Convenant bood mogelijkheid tot uitloop naar uiterlijk 5 juli 2021.

\*\* Omdat over de voldoening aan deze specifieke Convenantsverplichting geen eenduidige cijfers voorhanden waren, telde dit percentage in 2019 niet mee in het percentage 'alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG due diligence'.

Figuur 2: Voortgang ESG due diligence (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)





### **3.1.3 Transparantie en rapportage: stap 5 van het due diligence proces**

#### *Inleiding*

De in deze paragraaf gemonitorde Convenantsverplichtingen zijn vastgelegd in hoofdstuk 5 van het Convenant en zijn gerelateerd aan stap 5 van het due diligence proces: 'communiceer hoe gevolgen worden aangepakt'. Deze implementatie wordt gemeten aan de hand van vijf deelpi's gebaseerd op de Convenantsbepalingen in art. 5.2.1 t/m 5.2.3iii (zie bijlage III van dit rapport voor een overzicht van relevante bepalingen). De voortgang ten aanzien van elk van deze bepalingen wordt in onderstaande paragraaf toegelicht en is samengevat in tabel 3 en figuur 3.

#### *ESG-beleid publiceren en aangeven hoe dit is doorgevoerd in het beleggingsbeleid (art. 5.2.1)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars het ESG-beleid te publiceren en aan te geven hoe het ESG-beleid is doorgevoerd in het beleggingsbeleid.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 83% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 63%). Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 79% van de middelgrote Verzekeraars.

#### *Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen (art. 5.2.2)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars waarbij 'uitsluiting' deel uitmaakt van het ESG-beleid (in die zin dat zij in het beleggingsbeleid sectoren, activiteiten en/of gedragingen hebben opgenomen waarin de Verzekeraars niet zullen beleggen), een overzicht te publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen vanwege hun activiteiten of gedragingen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 66% van de grote en middelgrote Verzekeraars op wie deze bepaling van toepassing was, voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 57%). Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 58% van de middelgrote Verzekeraars.

#### *Jaarlijks informatie publiceren over investeringskeuzes, stemgedrag, dialoog en engagement en stakeholder-engagement (art. 5.2.3)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars jaarlijks bepaalde informatie te publiceren over 1) de investeringskeuzes; 2) het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog en het engagement dat plaatsvindt met bedrijven waarin wordt belegd; en 3) hoe het ESG-beleid wordt besproken met belanghebbenden (stakeholder-engagement).

##### *1. Investeringskeuzes (art. 5.2.3i)*

Voor de investeringskeuzes vraagt het Convenant van Verzekeraars: a) informatie te publiceren over de economische sectoren waarin zij beleggen of, als dat de voorkeur heeft, b) een lijst van i) bedrijven en/of beleggingsfondsen waarin zij beleggen en/of ii) bedrijven waarin de beleggingsfondsen beleggen die worden beheerd door fondsbeheerders die tot hetzelfde verzekeringsconcern behoren per 31 december van elk jaar. Dit betekent dat Verzekeraars die aangeven een lijst van bedrijven te publiceren waarin de Verzekeraar heeft belegd en/of een lijst van bedrijven waarin eigen beleggingsfondsen beleggen te publiceren, voldoen aan deze Convenantsverplichting en dat hetzelfde geldt voor Verzekeraars die aangeven informatie te hebben gepubliceerd over economische sectoren waarin wordt belegd.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 69% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 57%). Het betreft 80% van de grote Verzekeraars en 67% van de middelgrote Verzekeraars.

## *2. Stemgedrag, dialoog en engagement (art. 5.2.3ii)*

Voor het publiceren van informatie over stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog en het engagement die plaatsvinden met bedrijven waarin wordt belegd, valt de Convenantsverplichting uiteen in drie aspecten, namelijk (het publiceren van informatie over): a) stemmen op aandeelhoudersvergaderingen; b) dialoog en engagement; en c) het aanwenden van invloed ter bevordering van transparantie over het stemgedrag van eigen beleggingsfondsen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 90% van de grote en middelgrote Verzekeraars op wie deze bepaling van toepassing was, heeft gerapporteerd over ten minste één van de drie aspecten (in december 2021: 70%). Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 81% van de middelgrote Verzekeraars.

Wat betreft (a) het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen vraagt het Convenant van Verzekeraars het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin zij met directe beleggingen voor eigen rekening of voor polishouders beleggen, weer te geven en daarbij aan te geven hoe er gestemd is over ESG-onderwerpen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 100% van de grote en middelgrote Verzekeraars op wie deze bepaling van toepassing was, transparant was over stemgedrag (in december 2021: 54%). Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 100% van de middelgrote Verzekeraars.

Wat betreft (b) dialoog en engagement vraagt het Convenant van Verzekeraars: 1) weer te geven met hoeveel bedrijven engagement wordt gevoerd en over welke onderwerpen; 2) inzicht te verschaffen in de voortgang van de engagementtrajecten, voor zover dienstig ook voor stille engagementtrajecten; en 3) ten aanzien van afgeronde engagement weer te geven welke resultaten dit heeft opgeleverd.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 70% van de grote en middelgrote Verzekeraars transparant was over dialoog en engagement (in december 2021: 82%).<sup>33</sup> Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 60% van de middelgrote Verzekeraars.

Tot slot vraagt het Convenant van Verzekeraars (c) hun invloed aan te wenden ter bevordering van transparantie over het stemgedrag van eigen beleggingsfondsen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 100% van de grote en middelgrote Verzekeraars op wie deze Convenantsbepaling van toepassing was, op deze wijze invloed heeft uitgeoefend (in december 2021: 80%). Het betreft 100% van de grote Verzekeraars en 100% van de middelgrote Verzekeraars.

## *3. Stakeholder-engagement (art. 5.2.3iii)*

Rondom stakeholder-engagement (het bespreken van ESG-beleid met belanghebbenden) vraagt het Convenant Verzekeraars twee dingen aan te geven, indien van toepassing: 1) hoe de inspanningsverplichting richting vermogensbeheerders is ingevuld; en 2) hoe (gezamenlijk) invloed is aangewend om vermogensbeheerders en fondsbeheerders ertoe te bewegen bedrijfsnamen openbaar te maken. Deze bepaling is voor de voortgangsrapportage over 2021 vertaald in twee vragen: 1) of de Verzekeraar jaarlijks informatie publiceert over hoe de inspanningsverplichting ten aanzien van het bespreken van het ESG-beleid met externe vermogensbeheerders is ingevuld; 2) of de Verzekeraar jaarlijks informatie publiceert over hoe (gezamenlijk) invloed is aangewend om vermogensbeheerders en fondsbeheerders ertoe te bewegen bedrijfsnamen openbaar te maken.

---

<sup>33</sup> Een mogelijke oorzaak van de daling kan zijn dat deze bepaling op een groter aantal Verzekeraars van toepassing is in juli 2023, ten opzichte van 2021.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 30% van de grote en middelgrote Verzekeraars op wie deze Convenantsbepaling van toepassing was<sup>34</sup>, op deze wijze invloed heeft uitgeoefend (in december 2021: 18%). Het betreft 0% van de grote Verzekeraars en 33% van de middelgrote Verzekeraars.

Met betrekking tot het bespreken van het ESG-beleid met externe vermogensbeheerders constateert de Monitoringscommissie dat in juli 2023 48% van de Verzekeraars waarop deze bepaling van toepassing was, voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 17%). Dit betreft 100% van de grote Verzekeraars en 38% van de middelgrote Verzekeraars.

Met betrekking tot het aanwenden van invloed om vermogensbeheerders en fondsbeheerders ertoe te bewegen bedrijfsnamen openbaar te maken, constateert de Monitoringscommissie dat in juli 2023 0% van de grote en middelgrote Verzekeraars waarop deze bepaling van toepassing was, voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 6%).<sup>35</sup>

---

34 De eerste vraag is enkel gesteld aan Verzekeraars met een externe vermogensbeheerder. De tweede vraag is gesteld aan alle Verzekeraars. Bij de deze tweede vraag was niet van toepassing een antwoord optie, hiervan is sprake indien er geen vermogensbeheerders en fondsbeheerders zijn waar de Verzekeraar gebruik van maakt, of indien de vermogensbeheerder/fondsbeheerder al alle bedrijfsnamen publiceert. Deze verplichting is van toepassing op 2 grote Verzekeraars en 16 middelgrote Verzekeraars.

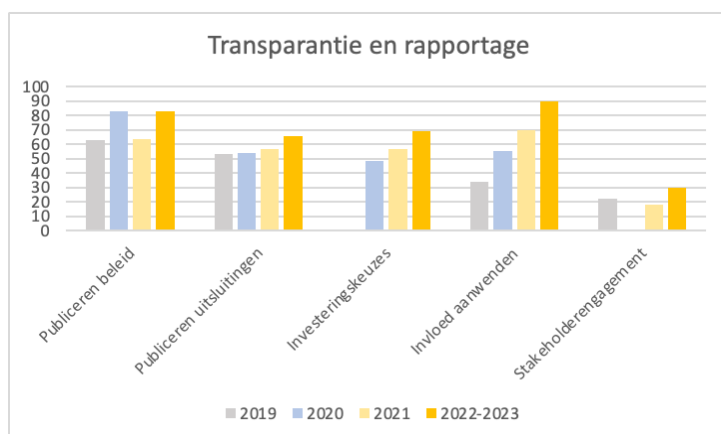
35 Ten tijde van de vorige voortgangsmeting voldeed één middelgrote Verzekeraar aan deze Convenantsbepaling. Op deze Verzekeraar is de Convenantsbepaling dit jaar niet van toepassing omdat deze Verzekeraar met instemming van de vermogensbeheerder en fondsbeheerder alles zelf openbaar maakt. Daarom kan deze Verzekeraar geen invloed aanwenden om dit te openbaren, deze openbaart de informatie immers zelf al.

Tabel 3: Voortgang transparantie en rapportage grote en middelgrote Verzekeraars

Verplichting	Convenants bepaling	Deadline	Naleving 31 december 2019 (G+MG)	Naleving 31 december 2020 (G+MG)	Naleving 31 december 2021 (G+MG)	Naleving 5 juli 2023 (G+MG)
ESG-beleid publiceren en aangeven hoe dit is doorgevoerd in het beleggingsbeleid	5.2.1.	n.v.t.*	63%	83%	63%***	83%
Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen	5.2.2.	n.v.t.*	53%	76%	57%	66%
Jaarlijks informatie publiceren over investeringskeuzes	5.2.3.i.	n.v.t.*	...**	48%	57%	69%
Jaarlijks informatie publiceren over stemgedrag, dialoog en engagement	5.2.3.ii.	n.v.t.*	34%	55%	70%	90%
Jaarlijks informatie publiceren over stakeholder-engagement****	5.2.3.iii.	n.v.t.*	22%	...**	18%	30%
Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. transparantie	5.2	n.v.t.*	9%	21%	0%	14%

\* Het Convenant bepaalt geen specifieke tijdslijn voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van transparantie.  
 \*\* Omdat over de voldoening aan deze specifieke Convenantsverplichting in 2020 geen eenduidige cijfers voorhanden waren, telt dit percentage niet mee in het percentage Verzekeraars dat voldoan heeft aan alle Convenantsverplichtingen t.a.v. transparantie.  
 \*\*\* De vorige jaren is niet uitgevraagd of ook is aangegeven hoe het ESG-beleid is doorgevoerd in het beleggingsbeleid. Vanaf 2021 is dit wel gebeurd.  
 \*\*\*\*Deze bepaling ziet op stakeholderengagement met vermogensbeheerder/fondsbeheerder.

Figuur 3: Voortgang transparantie en rapportage (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



### 3.1.4 Herstel en verhaal: stap 6 van het due diligence proces

#### *Inleiding*

De in deze paragraaf gemonitorde Convenantsbepalingen zijn vastgelegd in hoofdstuk 6 van het Convenant en zijn gerelateerd aan stap 6 van het due diligence proces: 'zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee, indien van toepassing'. Deze implementatie wordt gemeten aan de hand van drie deelpij's gebaseerd op de Convenantsbepalingen in art. 6.2 t/m 6.4 (zie bijlage III van dit rapport voor een overzicht van de relevante bepalingen). De voortgang ten aanzien van elk van deze bepalingen wordt in onderstaande paragraaf toegelicht en is samengevat in tabel 4 en figuur 4.

#### *Invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. herstel en/of verhaal (art. 6.2)*

Het Convenant vraagt Verzekeraars hun invloed aan te wenden om de bedrijven waarin is belegd ertoe aan te zetten hun verantwoordelijkheid te nemen, conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's, waar het aankomt op het voorzien in of meewerken aan herstel en/of verhaal wanneer deze bedrijven negatieve gevolgen hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 45% van de grote en middelgrote Verzekeraars aan deze Convenantsverplichting voldeed (in december 2021: 31%). Dit betreft 100% van de grote en 33% van de middelgrote Verzekeraars. De Verzekeraars die voldoen aan deze verplichting maken in alle gevallen gebruik van engagement, zelf of via de externe dienstverlener, om invloed uit te oefenen op de betreffende bedrijven.

#### *Verantwoordelijkheid nemen m.b.t. toegang tot herstel bij bijdragen aan negatieve impacts (art. 6.3)*

Het Convenant geeft aan dat ook beleggers in specifieke gevallen kunnen bijdragen aan ("contributing to") negatieve gevolgen die zijn veroorzaakt door de bedrijven waarin is belegd. In dat geval kunnen zij ook zelf verantwoordelijk zijn voor het bieden van toegang tot herstel en/of verhaal. In de vragenlijst is dit vertaald naar de vragen "Heeft uw maatschappij vastgesteld dat zij heeft bijgedragen aan een negatieve impact?" en "Heeft uw maatschappij bijgedragen aan toegang tot herstel of verhaal met betrekking tot die negatieve impact?"

Van de grote en middelgrote Verzekeraars heeft in juli 2023 24% aangegeven te hebben vastgesteld dat zij hebben bijgedragen aan negatieve gevolgen. De Monitoringscommissie heeft dit antwoord bijgesteld naar 7%. Net als in 2021 blijkt er onduidelijkheid te bestaan over het verschil tussen "directly linked to" en "contributing" in de context van de richtlijnen. Uit de toelichtingen blijkt dat een aantal Verzekeraars veronderstelt dat er automatisch sprake is van "contributing" wanneer er bij een bedrijf in de beleggingsportefeuille negatieve gevolgen worden geconstateerd, wat niet het geval is. Deze begripsverwarring heeft mogelijk doorgewerkt in de beantwoording van de vragen.

De Monitoringscommissie constateert op basis van de toelichtingen en bewijslast dat in twee gevallen mogelijk sprake is geweest van "bijdragen aan". Het betreft twee grote of middelgrote Verzekeraars. Een van beide Verzekeraars geeft aan dit waarschijnlijk te achten op basis van de portefeuille, maar kan geen concreet geval benoemen. Deze Verzekeraar heeft dan ook niet bijgedragen aan toegang tot herstel en/of verhaal. De tweede Verzekeraar benoemt een concreet geval en de getroffen maatregelen. Zodoende voldeed in juli 2023 50% van de middelgrote en grote Verzekeraars op wie deze verplichting van toepassing was aan deze bepaling (in december 2021: 0%).

#### *Versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau (art. 6.4)*

Het Convenant vraagt van Verzekeraars dat zij, al dan niet in samenwerking met de andere Convenantpartijen, hun invloed zullen aanwenden om klachtenmechanismen op operationeel niveau en/of andere mechanismen die toegang tot herstel en verhaal bevorderen, te versterken.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 34% van de grote en middelgrote Verzekeraars voldeed aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 21%). Het betreft 100% van de grote en 21% van de middelgrote Verzekeraars.

#### *Ontvangen meldingen van vermeende inbreuken op de OESO-richtlijnen*

Het Convenant bepaalt dat vermeende inbreuken op de OESO-richtlijnen en de UNGP's gemeld dienen te kunnen worden bij de betrokken Verzekeraar indien melding daarvan bij de eerstverantwoordelijke op operationeel niveau niet tot gewenst resultaat heeft geleid. Deze meldingen geschieden bij voorkeur gebundeld via bijvoorbeeld ngo's, vakbond of slachtofferverenigingen.

De Monitoringscommissie constateert dat in juli 2023 37% van de grote en middelgrote Verzekeraars een of meerdere meldingen had ontvangen van inbreuken op de OESO-richtlijnen of UNGP's door bedrijven waarin deze verzekeraar belegt (in december 2021: 17%). Het betreft 80% van de grote en 29% van de middelgrote Verzekeraars. Het aantal gerapporteerde meldingen varieert sterk, hetgeen kan betekenen dat er geen eenduidigheid bestaat over wat verstaan wordt onder een melding in de zin van deze Convenantsbepaling en/of over de registratie en rapportage van deze meldingen door Verzekeraars.

Tabel 4: Voortgang herstel en verhaal grote en middelgrote Verzekeraars

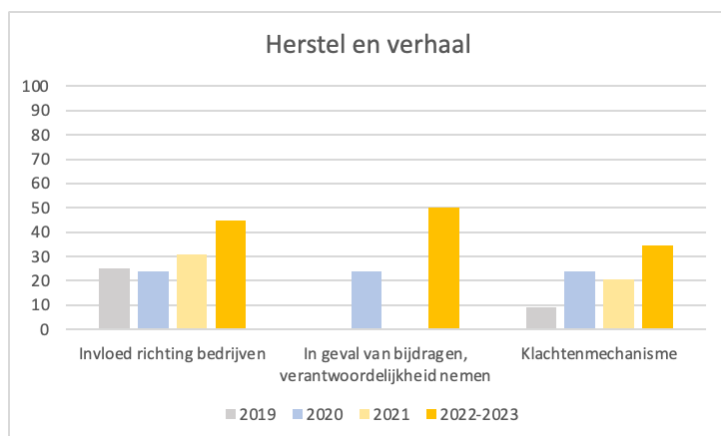
Verplichting	Convenants bepaling	Deadline	Naleving 31 december 2019 (G+MG)	Naleving 31 december 2020 (G+MG)	Naleving 31 december 2021 (G+MG)	Naleving 5 juli 2023 (G+MG)
<i>Invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. herstel en/of verhaal</i>	6.2.	n.v.t.*	25%	24%	31%	45%
<i>Verantwoordelijkheid nemen m.b.t. toegang tot herstel bij bijdragen aan negatieve impacts</i>	6.3.	n.v.t.*	...**	24%***	n.v.t.	50%
<i>Invloed aanwenden bij het versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau</i>	6.4.	n.v.t.*	9%	24%	21%	34%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. herstel en verhaal</i>	6	n.v.t.*	9%	21%	14%	28%

\* Het Convenant bepaalt geen specifieke tijdslijn voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van transparantie.

\*\* Geen informatie beschikbaar.

\*\*\* Percentage niet meegerekend in de berekening van naleving van alle Convenantsverplichtingen t.a.v. herstel en verhaal omdat op basis van de vraagstelling niet vastgesteld kon worden of de Convenantsverplichting was nageleefd.

Figuur 4: Voortgang herstel en verhaal (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars)



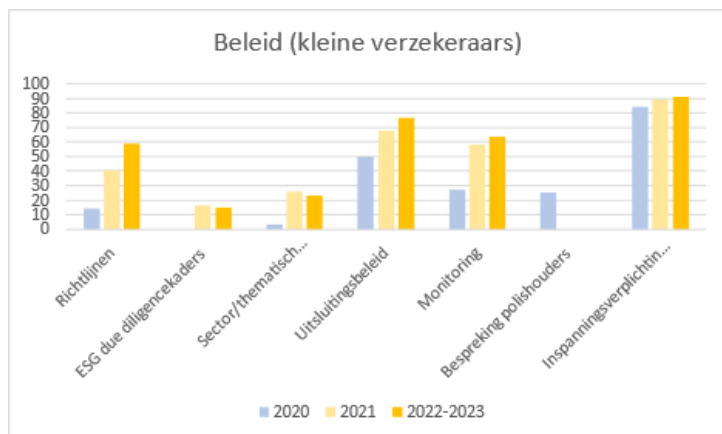
### 3.2 Kleine Verzekeraars

Zoals besproken in de inleiding, zijn er als gevolg van veranderingen in de methodologie geen gecontroleerde kwantitatieve gegevens beschikbaar over de naleving van de Convenantsbepalingen door de kleine Verzekeraars. De (niet-bijgestelde) cijfers van de *self-assessment* zijn te vinden in bijlage II van dit rapport. Deze paragraaf beschrijft de meest in het oog springende bevindingen met betrekking tot elk van de hoofdstukken van het Convenant.

#### 3.2.1 ESG-beleid

Een (kleine) meerderheid van de kleine Verzekeraars heeft de OESO-richtlijnen en UNGP's onderschreven en voldaan aan een of meerdere Convenantsbepalingen uit het hoofdstuk ESG-beleid. 15% van de kleine Verzekeraars geeft aan de kaders van het ESG due diligence proces in het beleid te hebben vastgelegd. Dit is een belangrijk startpunt om conform de processen en principes van de OESO-richtlijnen en UNGP's te kunnen beleggen. Van de kleine Verzekeraars die niet zelf aan de vereisten van het Convenant voldoen, geeft een groot deel (meer dan 65%) aan dat de vermogensbeheerder wel voldoet aan de richtlijnen en/of dat de vermogensbeheerder mede op basis van de richtlijnen is geselecteerd.

Figuur 4: Voortgang ESG-beleid (in % van het aantal kleine Verzekeraars)



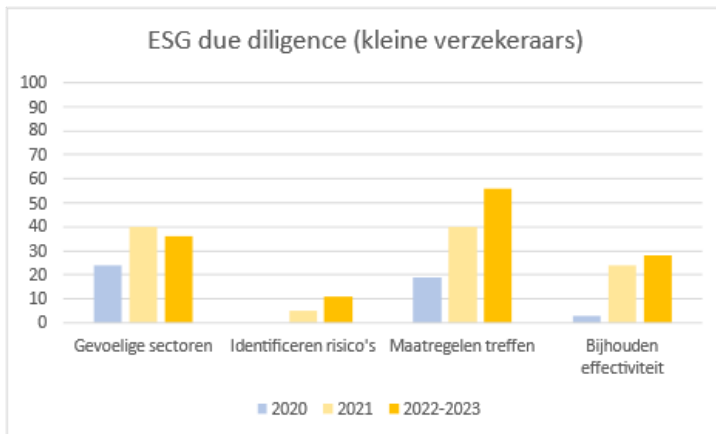
#### 3.2.2 ESG due diligence

Een kleine minderheid van de kleine Verzekeraars brengt risico's voor mogelijke en daadwerkelijke negatieve gevolgen in kaart. Het grootste obstakel lijkt te liggen in het ophalen van informatie bij bedrijven waarin zij beleggen. De toelichtingen duiden erop dat vermogensbeheerders en dataleveranciers wel informatie ophalen bij bedrijven waarin kleine Verzekeraars beleggen, maar dat kleine Verzekeraars hier niet van op de hoogte zijn, vermogensbeheerders hier niet over rapporteren, of dat in de producten die de kleine Verzekeraars afnemen de vereiste risico-identificatie en -beoordeling niet worden toegepast.

Verder valt op dat er meer dan voorgaande jaren gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om invloed uit te oefenen middels stemmen en/of engagement, en stijgt het aantal kleine Verzekeraars dat op de hoogte is van de inhoud van engagementtrajecten en/of het stembeleid en de effectiviteit hiervan beoordeelt.



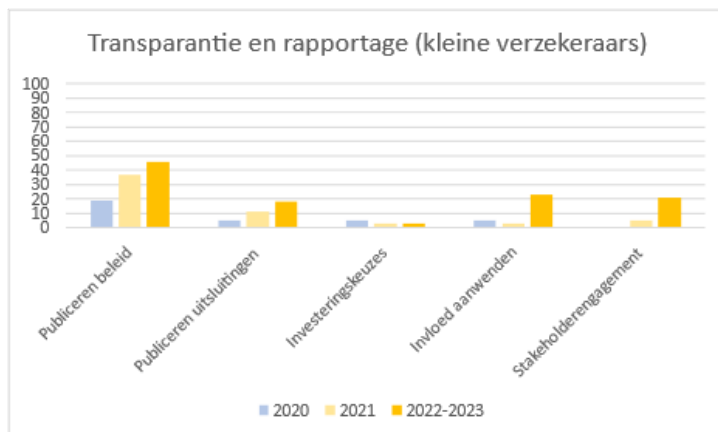
Figuur 5: Voortgang ESG due diligence (in % van het aantal kleine Verzekeraars)



### 3.2.3 Transparantie en rapportage

De implementatie van de Convenantsbepalingen met betrekking tot transparantie en rapportage blijft beperkt bij de kleine Verzekeraars. Het algemene beeld is dat veel kleine Verzekeraars wel richting hun klanten rapporteren maar tegelijkertijd aangeven niet richting een breder publiek te rapporteren.

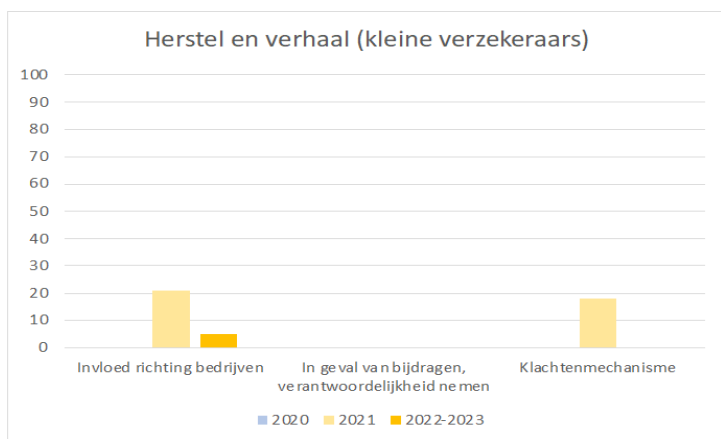
Figuur 6: Voortgang Transparantie en rapportage (in % van het aantal kleine Verzekeraars)



### 3.2.4 Herstel en verhaal

De implementatie van de Convenantsbepalingen met betrekking tot herstel en verhaal komt nauwelijks op gang bij de kleine Verzekeraars. Hier speelt waarschijnlijk mee dat er op dit gebied nog veel begripsverwarring lijkt te bestaan bij de kleine Verzekeraars, al lijken zij zich er wel steeds meer van bewust te worden dat zij nog niet aan deze verplichtingen voldoen.

Figuur 7: Voortgang Herstel en verhaal (in % van het aantal kleine Verzekeraars)



### 3.3 Overige Partijen

#### 3.3.1 Gezamenlijke afspraken

##### *Inleiding*

In het Convenant zijn verschillende verplichtingen opgenomen die door de bij het Convenant betrokken Partijen gezamenlijk uitgevoerd dienen te worden. Het gaat daarbij om: i) het verduidelijken van de kaders voor specifieke ESG-thema's (art. 2.2); ii) samenwerking met betrekking tot engagement in het kader van ESG due diligence (art. 4.4); iii) het verrichten van gezamenlijk onderzoek naar verschillende deelaspecten van transparantie en rapportage ten behoeve van de optimalisatie daarvan (art. 5.3); iv) het in gezamenlijk overleg vertalen van bepaalde ESG-risico's naar een of meerdere Duurzame Ontwikkelingsdoelen om te komen tot een specifiek jaarthema (art. 7.2-7.4); en v) het extern uitdragen van (de doelstellingen van) het Convenant (art. 11.14).

In dit hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre de Partijen voldaan hebben aan de verplichtingen voor de gezamenlijke Partijen die voortvloeien uit het Convenant. Daarbij wordt eerst een algemeen overzicht gegeven van de bevindingen met betrekking tot de verschillende verplichtingen. Daarna wordt met betrekking tot elk van de verschillende verplichtingen een korte toelichting gegeven. Tot slot wordt stilgestaan bij de intervisiesessies; deze volgen niet direct uit een Convenantsbepaling, maar zijn gedurende de looptijd van het Convenant in het leven geroepen om de implementatie van de afspraken te versnellen.

##### *Bevindingen: algemeen*

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gezamenlijke afspraken waarop actie ondernomen diende te worden op grond van de bijbehorende Convenantsbepalingen en geeft aan in hoeverre aan de daaruit voortvloeiende verplichtingen voldaan is.

*Tabel 6: Overzicht en naleving van Convenantsbepalingen t.a.v. gezamenlijke Partijen*

<b>Artikel</b>	<b>Bepaling</b>	<b>Naleving</b>
2.2	Het verduidelijken van de kaders voor specifieke ESG-thema's	Voldaan
4.4	Samenwerking met betrekking tot engagement in het kader van ESG due diligence	Voldaan
5.3.2 Sub i-iv	Het verrichten van gezamenlijk onderzoek naar verschillende deelaspecten van transparantie en rapportage ten behoeve van de optimalisatie daarvan: i. De ontwikkeling van relevante prestatie-indicatoren voor de rapportage over de effectiviteit van ESG-beleid ii. Hoe paragraaf 5.2.3 (i) (a) van het Convenant nader geconcretiseerd en gespecificeerd kan worden iii. Hoe bij de toepassing van ESG due diligence screening en monitoring plaatsvindt van nieuwe/bestaande beleggingen iv. Genomen acties na melding van ernstige misstanden. v. In hoeverre en op welke termijn bij de huidige (duurzame) verslaglegging van de Verzekeraars de UN Guiding Principles Reporting Framework als richtinggevend kan worden meegenomen met inachtneming van de eventuele administratieve lasten en werkbaarheid hiervan vi. Hoe externe engagementproviders bewogen kunnen worden om meer transparantie te tonen inzake engagementtrajecten over bedrijven waarin Verzekeraars hebben belegd, en welke mogelijkheden er zijn om meer transparantie over zinvolle engagement te bieden	Voldaan

	waaronder de tussen- en einddoelen, de stadia en voortgang van engagement. Relevante actoren, zoals externe engagementproviders, zullen bij het onderzoek betrokken worden	
art. 7.2 vi	Het in gezamenlijk overleg vertalen van bepaalde ESG-risico's naar een of meerdere Duurzame Ontwikkelingsdoelen om te komen tot een specifiek jaarthema	Voldaan
art. 11.14	Het extern uitdragen van (de doelstellingen van) het Convenant op basis van een gezamenlijk opgesteld plan	Niet voldaan

*Bevindingen: specifieke verplichtingen*

*Verduidelijken van kaders voor specifieke ESG-thema's (art. 2.2)*

Gedurende de looptijd van het Convenant zijn door de gezamenlijke Partijen verschillende themakaders gepubliceerd. De Convenantpartijen zijn in 2021 gestart met het schrijven van het Themakader Biodiversiteit, dat in maart 2022 is gepubliceerd. Dit is het laatste Themakader dat is opgesteld binnen het Convenant.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de aantallen Verzekeraars die rapporteren gebruik te hebben gemaakt van de verschillende Themakaders over 2022-2023. Uit dit overzicht blijkt dat het themakader biodiversiteit in verhouding het meest gebruikt is (door 25 Verzekeraars). Het themakader landrechten is in verhouding het minst gebruikt (door 10 Verzekeraars).

*Tabel 7: Gebruik Themakaders*

<b>Themakader</b>	<b>Gebruik (aantal Verzekeraars)</b>
Themakader Dierenwelzijn	13 Verzekeraars
Themakader Klimaatverandering en Energietransitie	20 Verzekeraars
Thema Biodiversiteit	25 Verzekeraars
Themakader Controversiële Wapens en Wapenhandel	18 Verzekeraars
Themakader Kinderrechten	12 Verzekeraars
Themakader Landrechten	10 Verzekeraars

Naast de themakaders zijn gedurende de looptijd van het Convenant verschillende Handreikingen gepubliceerd over transparantie. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de aantallen Verzekeraars die rapporteren gebruik te hebben gemaakt van de verschillende Handreikingen over 2022-2023. Uit dit overzicht blijkt dat de Handreikingen 'Rapporteren over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)' en 'Prioriteiten stellen in ESG due diligence' in verhouding het meest gebruikt zijn (beide door 26 Verzekeraars). De Handreikingen 'Transparantie over genomen acties na meldingen van ernstige misstanden' en 'Zinvolle prestatie-indicatoren voor de rapportage over de effectiviteit van ESG-beleid' zijn in verhouding het minst gebruikt (beide door 14 Verzekeraars).

*Tabel 8: Gebruik Handreikingen*

<b>Handreiking</b>	<b>Gebruik (aantal Verzekeraars)</b>
Handreiking 'Transparantie over investeringskeuzes'	17 Verzekeraars
Handreiking 'UNGP Reporting Framework'	22 Verzekeraars
Handreiking 'Transparantie over genomen acties na melding van ernstige misstanden'	14 Verzekeraars
Handreiking 'Transparantie over engagement'	21 Verzekeraars

Handreiking 'Rapporteren over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)'	26 Verzekeraars
Handreiking 'Prioriteiten stellen in ESG due diligence'	26 Verzekeraars
Handreiking 'Zinnvolle prestatie-indicatoren voor de rapportage over de effectiviteit van ESG-beleid'	14 Verzekeraars
Positieve voorbeelden transparantie Verzekeraars en beleggers	22 Verzekeraars

Tot slot zijn er gedurende de looptijd verschillende andere documenten uitgebracht en webinars georganiseerd ter kennisdeling. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de aantallen Verzekeraars die rapporteren gebruik te hebben gemaakt van de verschillende overige Convenantsproducten over 2022-2023. Hieruit blijkt dat het 'Geleerde lessen' document in verhouding door de meeste Verzekeraars is gebruikt; het webinar 'Landrechten' is in verhouding door de minste Verzekeraars bijgewoond.

Tabel 9: Gebruik Convenantsproducten

Convenantsproduct	Gebruik (aantal Verzekeraars)
Geleerde lessen document	31 Verzekeraars
Ngo expertise lijst	10 Verzekeraars
Webinar transparantie jaarbijeenkomst	18 Verzekeraars
Webinar 'Controversiële Wapens en Wapenhandel'	7 Verzekeraars
Webinar 'Aan de slag met Biodiversiteit'	22 Verzekeraars
Webinar 'Landrechten'	9 Verzekeraars
Casusessie Herstel en verhaal	17 Verzekeraars

#### *Samenwerking met betrekking tot engagement (art. 4.4) en jaarthema (7.2 vi)*

Het jaarthema waarbij engagement rondom biodiversiteit werd gevoerd is eind 2021 met een half jaar verlengd en er heeft een kennissessie plaatsgevonden over het voedselbeleid van de overheid. In dit gehele traject zijn meerdere externe partijen betrokken zoals dataproviders, Wageningen Universiteit & Research en experts op het gebied van de eiwittransitie. Daarnaast zijn in dit traject Verzekeraars en pensioenfondsen betrokken om, in samenwerking met hun engagementproviders, de dialoog te voeren conform de principes en processen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's.

De Partijen hebben geen nieuw jaarthema geselecteerd, zij geven aan dat de Verzekeraars hier geen behoefte aan hebben noch hier capaciteit voor hebben.

#### *Publicatie handreikingen transparantie (art. 5.3.2)*

In februari 2022 zijn twee Handreikingen gepubliceerd, getiteld 'UNGP Reporting Framework' en 'Transparantie over investeringskeuzes', die invulling geven aan artikel 5.3.1.v en artikel 5.3.2.ii. In juni 2022 is de handreiking 'Transparantie over screening en monitoring van beleggingen' gepubliceerd. Deze handreiking gaat verder in op de uitwerking van artikel 5.3.2.iii: 'Hoe bij de toepassing van ESG due diligence screening en monitoring plaatsvindt van nieuwe/bestaande beleggingen'.

#### *Extern uitdragen van het Convenant (art. 11.14)*

In artikel 11.14 van het Convenant is onder meer bepaald dat de Partijen in het eerste jaar van de looptijd van het Convenant een plan dienen op te stellen waarin is vastgelegd welke activiteiten Partijen zelf dan wel gezamenlijk zullen ondernemen om (de doelstellingen van) het Convenant extern uit te dragen, zowel nationaal als internationaal.

Gedurende de gehele Convenantsperiode zijn de Partijen geen gezamenlijk plan overeengekomen om de doelstellingen van het Convenant extern uit te dragen. De activiteiten, producten en actualiteiten met betrekking tot het Convenant zijn wel via de externe webpagina van het Convenant gedeeld, maar dit is niet

voldoende om te voldoen aan de betreffende Convenantsverplichting. De Monitoringscommissie constateert daarom dat aan deze verplichting niet is voldaan.

#### *Bevindingen: intervisiesessies*

De Monitoringscommissie constateert aan de hand van de toelichtingen dat de samenwerking – en daarmee kennisoverdracht – tussen Verzekeraars onderling en ook met de andere Partijen in de periode januari 2022 – juli 2023 voor een groot deel heeft plaatsgevonden binnen intervisiesessies met respectievelijk middelgrote en kleine Verzekeraars. Alle Partijen rapporteren overwegend positief over deze bijeenkomsten als zijnde een stimulerende en open leeromgeving. De frequentie van bijeenkomsten is in 2023 binnen een deel van de intervisiegroepen wel afgenomen.

De Partijen rapporteren in het kader van de Monitoring 2022-2023 dat de vier intervisiegroepen met middelgrote Verzekeraars meerdere bijeenkomsten hebben georganiseerd. Per intervisiegroep is één grote Verzekeraar en één vertegenwoordiger van de brancheorganisaties, de overheid- en/of de ngo-geleding aanwezig. De brancheorganisaties hebben de organisatie van de intervisiegroepen verzorgd. De Partijen hebben in samenwerking met enkele Verzekeraars een overzicht met geleerde lessen van de intervisiesessies geschreven en eind 2022 verspreid onder de Verzekeraars. Dit 'Geleerde lessen' document is in verhouding veel gebruikt (door 31 Verzekeraars, zie Tabel 9 hierboven).

De Monitoringscommissie constateert dat de brancheorganisatie een intervisiesessie voor de kleine Verzekeraars heeft georganiseerd. Hiermee heeft de brancheorganisatie opvolging gegeven aan de aanbeveling uit de voortgangsrapportage over 2021.

### **3.3.2 Overheid**

#### *Inleiding*

De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de minister van Financiën hebben beiden het Convenant ondertekend. De rapportages van beide ministeries zijn inhoudelijk vergelijkbaar en worden daarom grotendeels gezamenlijk behandeld. Waar relevant worden eventuele uiteenlopende antwoorden afzonderlijk behandeld en beoordeeld.

In dit hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre de overheid voldaan heeft aan de Convenantsverplichtingen voor de overheid die zijn vastgelegd in hoofdstuk 8 van het Convenant. Daarbij wordt eerst een algemeen overzicht gegeven van de bevindingen met betrekking tot de verschillende verplichtingen. Daarna wordt kort stilgestaan bij de (on)duidelijkheid over het Convenantenbeleid.

#### *Bevindingen: algemeen*

De Monitoringscommissie constateerde vorig jaar dat de overheid in 2021 had voldaan aan nagenoeg alle op haar van toepassing zijnde Convenantsverplichtingen. Het Convenant was echter nog onvoldoende uitgedragen op internationaal niveau. De Monitoringscommissie constateert dat dit in juli 2023 niet veranderd is.

In de voortgangsrapportage over 2021 werd geconcludeerd dat niet is voldaan aan de Convenantsverplichting om Verzekeraars in Nederland die geen lid zijn van de bij het Convenant betrokken brancheorganisaties, op te roepen het Convenant te ondertekenen. Hier is ook in de periode 2022 – juli 2023 niet aan voldaan. De overheid heeft bij de brancheorganisaties geïnformeerd naar een overzicht van hun leden met als doel de Verzekeraars die niet zijn aangesloten op te roepen om het Convenant te ondertekenen. De brancheorganisaties geven aan dat het belegd vermogen dat de betreffende Verzekeraars vertegenwoordigen, verwaarloosbaar is. De overheid kan zich in deze overweging vinden.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de Convenantsbepalingen die betrekking hebben op de rol van de overheid en laat zien in hoeverre aan de uit deze bepalingen voortvloeiende verplichtingen voldaan is.

Tabel 10: Overzicht en naleving van Convenantsbepalingen t.a.v. overheid

Artikel	Bepaling	Naleving
8.1.1	Via het postennetwerk en economische diplomatie de ondertekenaars van het Convenant ondersteunen in het implementeren van hun IMVO-beleid	Voldaan
8.1.2	Als onderdeel van het Nederlandse beleid in bilaterale en multilaterale relaties proactief het Convenant uitdragen op internationaal niveau om onder andere een gelijk speelveld te creëren voor Partijen bij het Convenant en regelmatig over deze activiteiten rapporteren	Gedeeltelijk voldaan
8.1.3	(Lokale) informatievoorziening en contact met (lokale) overheden faciliteren	Voldaan
8.1.4	Alle landen oproepen om conform OESO-richtlijnen en UNGP's te werken	Voldaan
8.1.5	Binnen Nederland meer aandacht genereren voor de OESO-richtlijnen en de UNGP's	Voldaan
8.1.6	IMVO breed stimuleren via handelsmissies, overheidsinstrumentarium en inkoopbeleid	Voldaan
8.1.7	Verzekeraars gevestigd in Nederland die geen lid zijn van het Verbond of ZN, oproepen om het Convenant te ondertekenen	Niet voldaan
8.1.8	De discussie over mededinging en duurzaamheid agenderen op Europees niveau	Voldaan
8.1.9	Het gesprek aangaan met de staatsdeelnemingen en hen verzoeken om relevante, internationale richtlijnen na te leven	Voldaan
8.1.10	Publieke ruimte voor burgers en hun organisaties actief bevorderen om hun stem te laten horen over sociaal en economisch beleid dat hun levens raakt	Voldaan
8.1.11	Waar mogelijk gezamenlijk met de andere Partijen, invloed uitoefenen op derden, zoals bedrijven en vermogensbeheerders, om risico's aan te pakken en te voorkomen	Voldaan
8.2	De Overheid hanteert op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen haar voorbeeldfunctie als het gaat om de exportkredietverzekeringen die zij via Atradius Dutch State Business aanbiedt	Voldaan
8.3	Naast de afspraken in het Convenant zal de overheid haar "duty to protect" in blijven vullen overeenkomstig internationale mensenrechtenverdragen	Voldaan

*Bevindingen: duidelijkheid Convenantenbeleid*

In de voorgaande voortgangsrapportages is de invulling van het IMVO-beleid door de overheid meermaals onder de aandacht gebracht. De overheid geeft aan zich ervan bewust te zijn dat het voortbestaan van de bestaande samenwerkingsverbanden na het aflopen van het Convenant nog onzeker is. De overheid wil sectorale samenwerking naar eigen zeggen graag blijven ondersteunen en ervoor zorgen dat multistakeholderinitiatieven maximaal versterkend zijn binnen de beleidsmix. Op basis van geleerde lessen, input van stakeholders en een externe evaluatie is een nieuw subsidiebeleidskader ontwikkeld, dat op 29 september 2022 gepubliceerd is. Om invulling te geven aan de wens van het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en de Tweede kamer om de samenwerking met de overheid voort te zetten,

voorziet het instrument in de mogelijkheid tot een dialoog tussen de overheid en een samenwerkingsverband. De overheid geeft aan op deze manier haar rol te willen blijven vervullen in multistakeholderinitiatieven.<sup>36</sup>

Op 6 november jl. heeft minister Schreinemacher een Kamerbrief met de uitkomsten van het peilmoment voor sectorale samenwerking gedeeld met de Tweede Kamer. In de brief is aangegeven dat de overheid deze rollen vervult: aanjager, partner, kwaliteitsbewaker en financier. De overheid zal bij elk samenwerkingsverband op niveau betrokken zijn via een beleidsdialoog (elk kwartaal) om beschikbare kennis, netwerken en expertise aan te bieden, bijvoorbeeld als het gaat om Internationale Sociale Voorwaarden in de Rijksinkoop, samenwerking met andere EU-lidstaten en betrokkenheid van de posten. Maatschappelijke organisaties kunnen voor deelname aan samenwerkingsverbanden zelfstandig financiële ondersteuning aanvragen via de RVO.<sup>37</sup>

### 3.3.3 Ngo's

#### *Inleiding*

De antwoorden van de bij het Convenant betrokken ngo's zijn op veel onderwerpen inhoudelijk vergelijkbaar. De antwoorden worden daarom grotendeels gezamenlijk behandeld. Waar relevant worden uiteenlopende antwoorden afzonderlijk behandeld en beoordeeld.

In dit hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre de ngo's voldaan hebben aan de Convenantsverplichtingen voor de ngo's die zijn vastgelegd in hoofdstuk 9 van het Convenant. Daarbij wordt eerst een algemeen overzicht gegeven van de bevindingen met betrekking tot de verschillende verplichtingen. Daarna wordt kort stilgestaan bij, achtereenvolgens, de samenwerking met de Verzekeringsector en de ngo's die betrokken zijn bij de Eerlijke Verzekeringswijzer.

#### *Bevindingen: algemeen*

De Monitoringscommissie constateerde vorig jaar onder meer dat de kennisdeling tussen de sector en de ngo-geleding nog niet haar volledige potentieel had bereikt. De ngo's geven aan dat zij zich in de periode januari 2022 – juli 2023 opnieuw hebben ingezet om kennisdeling tussen de ngo's en de sector te laten toenemen. Zij geven aan dit gedaan te hebben door aansluiting te zoeken bij de praktijk van Verzekeraars en voornamelijk kennis te delen over thema's waar concrete ESG-risico's aan bod komen. De ngo's waren overwegend positief over het gezamenlijke engagementtraject inzake Biodiversiteit en de interviewsessies, maar minder positief over de webinars, onder meer omdat deze meermaals slechts een zeer klein aantal deelnemers kenden (en in verschillende gevallen om die reden afgezegd moesten worden).

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de Convenantsbepalingen die betrekking hebben op de rol van de ngo's en laat zien in hoeverre aan de uit deze bepalingen voortvloeiende verplichtingen voldaan is.

*Tabel 11: Overzicht en naleving van Convenantsbepalingen t.a.v. ngo's*

<b>Artikel</b>	<b>Bepaling</b>	<b>Voortgang</b>
9.2.1	Een bijdrage leveren door hun expertise te delen met Partijen en Verzekeraars	Voldaan
9.2.2	Partijen en Verzekeraars te voorzien van (achtergrond)informatie, kennis, analyse, invalshoeken en/of advies	Voldaan

<sup>36</sup> In haar brief uitkomst peilmoment sectorale samenwerking (IMVO) en update monitoringsonderzoek naleving OESO-richtlijnen" heeft de overheid in november 2023 nader toegelicht hoe dit wordt vormgegeven.

<sup>37</sup> Kamerbrief d.d. 6 november 2023, Kamerbrief over uitkomst peilmoment sectorale samenwerking (IMVO) en update monitoringsonderzoek naleving OESO – richtlijnen.



9.2.3	Bij te dragen aan de prioritering van risico's op basis van kennis van (toekomstige) internationale normen en hun wereldwijde en internationale overzicht, invalshoek en netwerk	Voldaan
9.2.4	Met de Partijen te overleggen over verbetering van de situatie van de benadeelden	Voldaan
9.2.5	Wereldwijd bij te dragen aan verbetering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld	Voldaan
9.2.6	Mogelijke oplossingen te suggereren voor belemmeringen waarmee de Partijen en Verzekeraars te maken hebben	Voldaan
9.2.7	Zich inspinnen om de Eerlijke Verzekeringswijzer in lijn te brengen met het jaarthema van het Convenant	Voldaan
9.2.8.	Zich inspinnen richting externe vermogensbeheerders om hen in lijn te brengen met het Convenant	Voldaan

*Bevindingen: samenwerking met de Verzekeringsector*

De ngo's geven aan dat de samenwerking met sommige van de Verzekeraars binnen de werkgroepen en intervisiegroepen erg positief verliep. Het ging vaak wel om de groep koplopers ten aanzien waarvan de vraag heerst of het Convenant wel nodig is om deze groep te bereiken, of dat die samenwerking hoe dan ook had plaatsgevonden. Daarnaast hebben de ngo's ervaren dat het vaak ingewikkeld was om Verzekeraars te laten aanhaken bij (de organisatie van) sessies die voor hen worden georganiseerd. Verzekeraars gaven daarvoor zelf als reden dat er te weinig capaciteit is. Dit bracht met zich dat de ngo's vaak de rol van aanjager op zich moesten nemen, wat voor nodige spanningen tussen de geledingen leidde. De ngo's geven aan dat er met name in contacten met individuele Verzekeraars over concrete onderwerpen een goede samenwerking was met de Verzekeraars.

*Bevindingen: ngo's die betrokken zijn bij de Eerlijke Verzekeringswijzer*

Vier van de zes bij het Convenant betrokken ngo's zijn aangesloten bij de Eerlijke Verzekeringswijzer. In artikel 9.2.7 van het Convenant staat omschreven dat deze Partijen zich in samenwerking met het Verbond van Verzekeraars 'maximaal' in dienen te spannen om het jaarlijkse praktijkonderzoek dat wordt verricht in het kader van de Eerlijke Verzekeringswijzer in lijn te brengen met het jaarthema van het Convenant.

De vier ngo's die zijn aangesloten bij de Eerlijke Verzekeringswijzer geven aan dat zij zich in de periode januari 2022 – juli 2023 hebben ingespannen om het jaarlijkse praktijkonderzoek in lijn te brengen met het jaarthema van het Convenant. Zij geven echter ook aan dat de Verzekeraars in het najaar van 2021 besloten hebben geen nieuw jaarthema te willen selecteren in 2022. Daarom heeft de Eerlijke Verzekeringswijzer in 2022 uiteindelijk op andere thema's onderzoeken uitgebracht. De ngo's geven aan dat de Verzekeraars in twee feedbackrondes de gelegenheid hebben gekregen om feedback te geven op zowel de conceptbeoordeling en -scores als de definitieve beoordeling en scores.

### 3.4 Overkoepelende conclusie voortgang januari 2022 – juli 2023

#### 3.4.1 Naleving grote en middelgrote Verzekeraars

##### *Stijging in naleving op alle punten*

De Monitoringscommissie constateert dat in de laatste 1,5 jaar de naleving, gemeten in aantallen grote en middelgrote Verzekeraars, op alle deelkpi's<sup>38</sup> is gestegen ten opzichte van de voortgangsrapportage over 2021. Op verschillende deelkpi's constateert de Monitoringscommissie een opvallende stijging in de naleving.<sup>39</sup>

Het betreft de volgende deelkpi's:

- ESG-beleid - kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid: stijging van 30% naleving in december 2021 naar 48% naleving in juli 2023;
- ESG-beleid - sector- en/of themagericht beleid: stijging van 34% naleving in december 2021 naar 55% naleving in juli 2023;
- ESG-beleid - informatie over monitoring voortgang implementatie en evaluatie van behaalde prestaties: stijging van 53% naleving in december 2021 naar 83% naleving in juli 2023;
- ESG-beleid - periodieke bespreking met polishouders over mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen: stijging van 33% naleving in december 2021 naar 55% naleving in juli 2023;
- ESG due diligence - in kaart brengen en beoordelen impacts: stijging van 30% naleving in december 2021 naar 48% naleving in juli 2023;
- Transparantie en rapportage - informatie over stakeholder engagement: stijging van 18% naleving in december 2021 naar 30% naleving in juli 2023;
- Herstel en verhaal - versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau: stijging van 21% naleving in december 2021 naar 34% naleving in juli 2023.

##### *Op verschillende punten naleving richting volledig*

De Monitoringscommissie constateert dat de naleving, gemeten in aantallen grote en middelgrote Verzekeraars, op een aantal deelkpi's richting volledige naleving gaat. Het betreft dan Convenantsbepalingen die op 5 juli 2023 door 85% of meer van de grote en middelgrote Verzekeraars nageleefd werden.

Het betreft de volgende deelkpi's:

- ESG-beleid - beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's: naleving door 86% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- ESG-beleid - bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd: naleving door 93% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- ESG-beleid - de vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid: naleving door 89% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- ESG due diligence - uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen beleggingsbeleid: naleving door 93% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- Transparantie en rapportage - informatie over stemgedrag, dialoog en engagement: naleving door 90% van de grote en middelgrote Verzekeraars.

De grote en middelgrote Verzekeraars gaan op geen van de deelkpi's ten aanzien van herstel en verhaal richting volledige naleving.

<sup>38</sup> Hiermee bedoelt de Monitoringscommissie of aan de uit de bijbehorende Convenantsbepaling voortvloeiende verplichting voldaan is door de Verzekeraars op wie de bepaling van toepassing is.

<sup>39</sup> Het gaat dan om een stijging van 50% of meer van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars dat voldoet aan de desbetreffende bepalingen, ten opzichte van voorgaande voortgangsrapportage.

### *Op verschillende punten blijft naleving achter*

De Monitoringscommissie constateert echter ook dat een aantal deelkpi's duidelijk achterblijft qua naleving wanneer gekeken wordt naar het aantal grote en middelgrote Verzekeraars dat voldoet aan de Convenantbepalingen. Het betreft dan Convenantsbepalingen die op 5 juli 2023 door 50% of minder van de grote en middelgrote Verzekeraars nageleefd werden.

Het betreft de volgende deelkpi's:

- ESG-beleid - kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid: naleving door 48% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- ESG due diligence - in kaart brengen en beoordelen impacts: naleving door 48% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- Transparantie en rapportage - informatie over stakeholder-engagement: naleving door 30% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- Herstel en verhaal - invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen met betrekking tot herstel en/of verhaal: naleving door 45% van de grote en middelgrote Verzekeraars;
- Herstel en verhaal - versterken klachtenmechanismen op operationeel niveau: naleving door 34% van de grote en middelgrote Verzekeraars.

### *Naleving gemeten in belegd vermogen*

Dit beeld wordt positiever wanneer gemeten wordt aan de hand van belegd vermogen. Omdat de 5 grote Verzekeraars ieder gemiddeld 18,2% (en dus samen gemiddeld 91%) van het totale belegd vermogen vertegenwoordigen, is een meting op deze basis vooral een indicatie van naleving door de grote Verzekeraars. Tegelijkertijd zegt het percentage naleving op grond van belegd vermogen ook wat over impact; een hoog percentage betekent hier dat ten aanzien van een groot deel van het totale belegd vermogen aan de betreffende Convenantsverplichting voldaan wordt.

Wordt er gemeten op basis van belegd vermogen dan is de naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars op de meeste deelkpi's 90% (van het belegd vermogen) of hoger. Ook wanneer op deze manier gemeten wordt blijft de naleving echter op verschillende deelkpi's achter. Het betreft de volgende deelkpi's:

- ESG-beleid - kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid (59% van het totale belegd vermogen in juli 2023);
- ESG due diligence - sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's (78% van het totale belegd vermogen in juli 2023);
- ESG due diligence - in kaart brengen en beoordelen van impacts (76% van het totale belegd vermogen in juli 2023);
- ESG due diligence - informatie over impacts vragen van bedrijven waarin wordt belegd (76% van het totale belegd vermogen in juli 2023);
- ESG due diligence - toepassen van een exit-strategie (75% van het totale belegd vermogen in juli 2023);
- Transparantie en rapportage - informatie over investeringskeuzes (79% van het totale belegd vermogen in juli 2023).

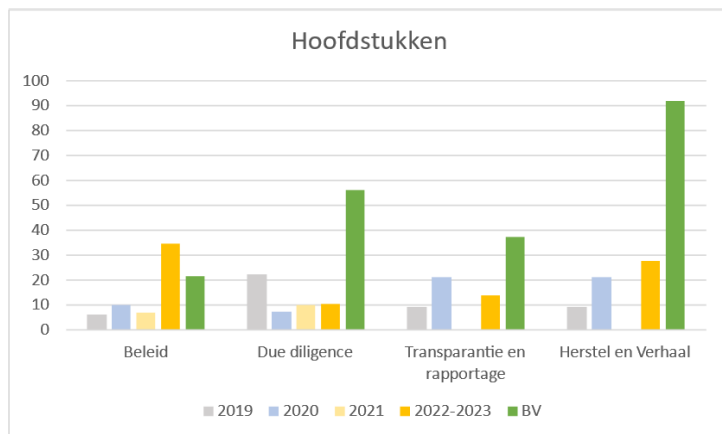
Wanneer de naleving wordt gemeten op basis van belegd vermogen (in plaats van op basis van aantallen Verzekeraars) dan zijn er ten aanzien van Herstel en verhaal geen deelkpi's waarop de naleving achterblijft.

### *Totaaloverzicht*

Tot slot heeft de Monitoringscommissie per hoofdstuk van het Convenant (ESG-beleid; ESG due diligence; Transparantie en rapportage; Herstel en verhaal) bekeken hoeveel van de grote en middelgrote Verzekeraars voldoen aan alle op hen van toepassing zijnde deelkpi's (zie figuur 8).

Hieruit blijkt dat 35% van alle grote en middelgrote Verzekeraars in juli 2023 voldeed aan alle deelkpi's op het gebied van ESG-beleid; het betreft 22% van het belegd vermogen. Het percentage grote en middelgrote Verzekeraars dat in juli 2023 voldeed aan alle deelkpi's op het gebied van ESG due diligence is gelijk gebleven ten opzichte van de monitoring over 2021 en bedraagt 10%; het betreft 56% van het belegd vermogen. Op het gebied van Transparantie en rapportage voldeed 14% van de grote en middelgrote Verzekeraars in juli 2023 aan alle deelkpi's; het betreft 4% van het belegd vermogen. Het percentage grote en middelgrote Verzekeraars dat in juli 2023 voldeed aan alle deelkpi's op het gebied van Herstel en verhaal was 28%; het betreft 92% van het belegd vermogen.

*Figuur 8: Totaaloverzicht naleving per hoofdstuk (in % van het aantal grote en middelgrote Verzekeraars en in % van het belegd vermogen (BV))*



### 3.4.2 Naleving kleine Verzekeraars

Op basis van de *self-assessment* constateert de Monitoringscommissie dat de kleine Verzekeraars nog achterblijven waar het gaat om naleving van de verschillende deelkpi's. Met name de Convenantsverplichtingen in de hoofdstukken Transparantie en rapportage en Herstel en verhaal blijven struikelblokken. Tegelijkertijd constateert de Monitoringscommissie dat ook waar kleinere Verzekeraars rapporteren dat zij zelf niet volledig voldoen aan de verschillende deelkpi's, dit niet uitsluit dat zij aangesloten zijn bij een vermogensbeheerder die wel voldoet aan de betreffende bepaling. Deze wordt dan in de praktijk toch nageleefd.

De Monitoringscommissie constateert een toename in de naleving door de kleine Verzekeraars op de meeste deelkpi's. Dit geldt echter niet voor de deelkpi's op het gebied van Herstel en verhaal, waar juist een afname te zien is. De Monitoringscommissie merkt op dat dit mogelijk een gevolg is van toename bij de kleine Verzekeraars van kennis over het onderwerp, waardoor zij zich er beter van bewust zijn geworden dat zij nog niet voldoen aan de betreffende deelkpi's.

### 3.4.3 Naleving overige Partijen

De Monitoringscommissie constateert dat op 5 juli 2023 aan het overgrote merendeel van de Convenantsverplichtingen die van toepassing zijn op de gezamenlijke Partijen, de overheid en de ngo's, voldaan was. Ten opzichte van de monitoring 2021 is in het bijzonder een inhaalslag gemaakt in het voldoen aan de afspraken op het gebied van transparantie. In haar vorige voortgangsrapportage heeft de Monitoringscommissie de Partijen aanbevolen om ook intervisiesessies te organiseren voor kleinere Verzekeraars; hieraan is voldaan. Ook de reeds bestaande intervisiesessies zijn gedurende de gemonitorde periode voortgezet, met volgens alle Partijen overwegend positieve resultaten. Wel constateert de Monitoringscommissie dat door de gezamenlijke Partijen niet is voldaan aan de afspraak om de doelstellingen van het Convenant extern uit te dragen conform een daartoe gezamenlijk opgesteld plan.

#### **3.4.4 Conclusie**

De Monitoringscommissie concludeert dat in de periode januari 2022 – juli 2023 de naleving van de Convenantsverplichtingen op vrijwel alle vlakken is toegenomen, in sommige gevallen in belangrijke mate. De gezamenlijke Partijen, de overheid en de ngo's voldeden in juli 2023 aan bijna alle deelkpi's die op hen betrekking hebben. De naleving door de grote en middelgrote Verzekeraars is op alle op hen van toepassing zijnde deelkpi's toegenomen, alhoewel er wel verschillende deelkpi's zijn waar de naleving – zelfs ondanks een toename – relatief laag blijft. De naleving door de kleine Verzekeraars blijft achter bij die van de grote en middelgrote Verzekeraars, maar neemt wel langzaam toe ten opzichte van eerdere jaren. Waar het gaat om samenwerking binnen het Convenant kan in het bijzonder gewezen worden op de intervisiesessies, die door alle Partijen als overwegend positief beoordeeld werden.

Voor een meer normatieve beoordeling van de ontwikkelingen binnen het Convenant van de afgelopen 5 jaar en van de opbrengsten van het Convenant verwijst de Monitoringscommissie naar de eindevaluatie in hoofdstuk 2.

## Bijlage I: Cijfers naar belegd vermogen

In deze bijlage worden de percentages met betrekking tot de naleving van de Convenantsverplichtingen uitgedrukt in belegd vermogen.

Aangezien de resultaten niet herleidbaar te zijn tot individuele Verzekeraars, kan er alleen worden gewerkt met gemiddelde percentages in drie categorieën. Oftewel: het percentage belegd vermogen gedeeld door het aantal Verzekeraars in de betreffende categorie.

De verdeling in omvang belegd vermogen bij Verzekeraars is grofweg als volgt: grote Verzekeraars 90-92%; middelgrote Verzekeraars 8-10%; kleine Verzekeraars 0,1%. Per Verzekeraar in elke categorie is de verdeling dus als volgt:

- groot: 91% / 5 Verzekeraars = 18,2% per grote Verzekeraar;
- middelgroot: 9% / 25 Verzekeraars = 0,375% per middelgrote Verzekeraar;
- klein: 0,1% / 38 Verzekeraars = 0,0027% per kleine Verzekeraar.

Verplichting	Convenantsbepaling	Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 31 dec 2021	Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 5 juli 2023
<i>Beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's</i>	3.1.1	96%	98%
<i>Kaders voor ESG due diligence procedure in het beleggingsbeleid</i>	3.1.2	57%	59%
<i>Sector- en/of themagericht beleid</i>	3.1.3	75%	95%
<i>Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd</i>	3.1.4	98%	99%
<i>Informatie over monitoring op voortgang in implementatie en evaluatie van behaalde prestaties</i>	3.1.5	42%	80%
<i>Periodieke bespreking met polishouders en de vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid</i>	3.1.6	42%	98%
Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG-beleid	3.1	1%	22%

Verplichting	Convenantsbepaling	Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 31 dec 2021	Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 5 juli 2023
<i>Sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's</i>	4.3.1	76%	78%
<i>In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts</i>	4.3.2	56%	76%
<i>Gebruik maken van interne en/of externe expertise inzake ESG-risico's</i>	4.3.2i	58%	97%
<i>Bedrijven waarin wordt belegd vragen informatie te verstrekken om mogelijke impacts vast te stellen en te beoordelen</i>	4.3.2ii	75%	76%
<i>Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen</i>	4.3.3	97%	99%
<i>Het toepassen van een exit-strategie ten aanzien van beleggingen die na het maken van tijdgebonden afspraken blijvend niet voldoen</i>	4.3.3iv	92%	75%

<i>Bijhouden effectiviteit maatregelen</i>	4.3.4	94%	96%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG due diligence</i>	4.3	54%	56%

<b>Verplichting</b>	<b>Convenantsbepaling</b>	<b>Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 31 dec 2021</b>	<b>Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 5 juli 2023</b>
<i>ESG-beleid publiceren en aangeven hoe dit is doorgevoerd in het beleggingsbeleid</i>	5.2.1	78%	98%
<i>Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen</i>	5.2.2	95%	96%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over investeringskeuzes</i>	5.2.3.i	77%	73%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over stemgedrag, dialoog en engagement</i>	5.2.3.ii	94%	79%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over stakeholder-engagement</i>	5.2.3.iii	6%	6%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. transparantie</i>	5.2	> 1%	37%

<b>Verplichting</b>	<b>Convenantsbepaling</b>	<b>Percentage uitgedrukt in belegd vermogen</b>	<b>Percentage uitgedrukt in belegd vermogen 5 juli 2023</b>
<i>Invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. herstel en/of verhaal</i>	6.2	57%	94%
<i>Verantwoordelijkheid nemen m.b.t. toegang tot herstel bij bijdragen aan negatieve impacts</i>	6.3	nvt	99%
<i>Invloed aanwenden bij het versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau</i>	6.4	73%	93%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. herstel en verhaal</i>	6	55%	92%

## Bijlage II: Self-assesment kleine Verzekeraars

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de resultaten met betrekking tot de naleving van het Convenant door de kleine Verzekeraars op 5 juli 2023.

In de hiernavolgende paragrafen worden de (niet bijgestelde) cijfers weergegeven die volgen uit de antwoorden van de kleine Verzekeraars op de versimpelde monitoringvragenlijst die zij moesten invullen (zie ook hoofdstuk 1 over de werkwijze bij de monitoring van de kleine Verzekeraars). Deze percentages zijn tot stand gekomen zonder controle van de antwoorden aan de hand van toelichting en bewijslast; de kleine Verzekeraars waren niet verplicht om deze te verstrekken. Ook ontbrak bij de monitoring van de kleine Verzekeraars een hoor- en wederhoorronde, wat betekent dat de antwoorden niet zijn bijgesteld.

### ESG-beleid

#### *Beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's*

In juli 2023 geeft 59% van de kleine Verzekeraars aan hun beleggingsbeleid in te hebben gevuld conform de OESO-richtlijnen en UNGP's (in december 2021: 40%).

#### *Kaders voor ESG-due diligence procedure in het beleggingsbeleid*

In juli 2023 geeft 15% van de kleine Verzekeraars aan in hun beleggingsbeleid de kaders voor een ESG-due diligence procedure te hebben beschreven (in december 2021: 16%).

#### *Sector- en/of themagericht beleid*

In juli 2023 geeft 23% van de kleine Verzekeraars aan sector en/of themagericht beleid te hebben opgesteld (in december 2021: 26%).

#### *Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd*

In juli 2023 geeft 77% van de kleine Verzekeraars aan uitsluitingslijst te hebben met bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet belegd wordt (in december 2021: 68%).

#### *Informatie over monitoring voortgang implementatie en evaluatie van behaalde prestaties*

In juli 2023 geeft 64% van de kleine Verzekeraars aan in het beleggingsbeleid informatie te hebben opgenomen over monitoring op voortgang in implementatie en evaluatie van behaalde prestaties (in december 2021: 58%).

#### *Periodieke bespreking met polishouders over mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen*

In juli 2023 geeft geen enkele kleine Verzekeraar aan periodieke besprekingen te hebben gehouden met polishouders over mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen (in december 2021: 0%).

#### *Vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid*

In juli 2023 geeft 91% van de kleine Verzekeraars die gebruik maken van een externe vermogensbeheerder, aan actie te hebben ondernomen om hun vermogensbeheerder(s) te bewegen te voldoen aan hun eigen ESG-beleid (in december 2021: 89%).

<b>Verplichting</b>	<b>Deadline</b>	<b>Naleving 31 december 2020 (K)</b>	<b>Naleving 31 december 2021 (K)</b>	<b>Naleving 5 juli 2023 (K)</b>
<i>Beleggingsbeleid conform de OESO-richtlijnen en UNGP's</i>	5 juli 2019*	14%	40%	59%
<i>Kaders voor ESG-due diligence procedure in het beleggingsbeleid</i>	5 juli 2019*	0%	16%	15%
<i>Sector- en/of themagericht beleid</i>	5 juli 2019*	3%	26%	23%
<i>Bedrijven, sectoren, landen en/of gedragingen waarin niet wordt belegd</i>	5 juli 2019*	50%	68%	77%



<i>Informatie over monitoring op voortgang in implementatie en evaluatie van behaalde prestaties</i>	5 juli 2019*	27%	58%	64%
<i>Periodieke bespreking met polishouders</i>	5 juli 2019*	25%	0%	0%
<i>Vermogensbeheerder bewegen te voldoen aan het ESG-beleid</i>	5 juli 2019*	84%	89%	91%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG-beleid</i>	5 juli 2019*	0%	0%	5%

\* Het Convenant biedt mogelijkheid tot uitloop naar uiterlijk 5 juli 2020.

### ESG due diligence

#### *Sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's*

In juli 2023 gaf 36% van de kleine Verzekeraars aan op basis van algemeen beleid en sector- en/of themaspecifiek beleid, sectoren te hebben geïdentificeerd die gevoelig zijn voor ESG-risico's (in december 2021: 40%).

#### *In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts*

In juli 2023 gaf 11% van de kleine Verzekeraars aan mogelijke en daadwerkelijke impacts in kaart te hebben gebracht en beoordeeld (in december 2021: 5%).

#### *Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen*

In juli 2023 gaf 56% van de kleine Verzekeraars aan de uitkomsten van impactbeoordelingen te hebben geïntegreerd in interne processen en maatregelen te hebben getroffen (in december 2021: 40%).

#### *Type maatregelen*

In juli 2023 gaf 18% van de kleine Verzekeraars aan invloed te hebben uitgeoefend via stemmen en/of engagement (in december 2021: 8%).

In juli 2023 gaf 10% van de kleine Verzekeraars aan een exit-strategie te hebben toegepast (in december 2021: 11%).

In juli 2023 gaf 13% van de kleine Verzekeraars aan invloed uit te hebben geoefend via stemmen (in december 2021: 24%).

#### *Bijhouden effectiviteit maatregelen*

In juli 2023 gaf 28% van de kleine Verzekeraars de effectiviteit van de genomen maatregelen bij te houden (in december 2021: 24%).

<b>Verplichting</b>	<b>Deadline</b>	<b>Naleving 31 december 2020 (K)</b>	<b>Naleving 31 december 2021 (K)</b>	<b>Naleving 5 juli 2023 (K)</b>
<i>Sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's</i>	5 juli 2020*	24%	40%	36%
<i>In kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke impacts</i>	5 juli 2020*	3%	5%	11%
<i>Uitkomsten impactbeoordelingen integreren in interne processen en treffen van maatregelen</i>	5 juli 2020*	19%	40%	56%
<i>Bijhouden effectiviteit maatregelen</i>	5 juli 2020*	3%	24%	28%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. ESG-due diligence</i>	5 juli 2020*	0%	5,3%	5%

\* Het Convenant biedt mogelijkheid tot uitloop naar uiterlijk 5 juli 2021.

## Transparantie en rapportage

### *ESG-beleid publiceren en aangeven hoe dit is doorgevoerd in het beleggingsbeleid*

In juli 2023 gaf 46% van de kleine Verzekeraars aan het ESG-beleid openbaar te hebben gepubliceerd en hierin te hebben beschreven hoe het ESG-beleid is doorgevoerd in beleggingsbeleid (in december 2021: 37%)

### *Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen*

In juli 2023 gaf 18% van de kleine Verzekeraars aan een overzicht te hebben gepubliceerd van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen (in december 2021: 11%)

### *Jaarlijks informatie publiceren over investeringskeuzes, stemgedrag, dialoog en engagement en stakeholder-engagement*

#### 1. Investeringskeuzes

In juli 2023 gaf 3% van de kleine Verzekeraars aan informatie te hebben gepubliceerd over investeringskeuzes (in december 2021: 3%).

#### 2. Stemgedrag, dialoog en engagement

In juli 2023 gaf 23% van de kleine Verzekeraars aan informatie te hebben gepubliceerd over hun stemgedrag en/of engagement (in december 2021: 3%).

### *Stakeholder-engagement*

In juli 2023 gaf 21% van de kleine Verzekeraars aan informatie te hebben gepubliceerd ten aanzien van hoe het ESG-beleid wordt besproken met belanghebbenden (stakeholder-engagement).

<b>Verplichting</b>	<b>Deadline</b>	<b>Naleving 31 december 2020</b> (K)	<b>Naleving 31 december 2021</b> (K)	<b>Naleving 5 juli 2023</b> (K)
<i>ESG-beleid publiceren en aangeven hoe dit is doorgevoerd in het beleggingsbeleid</i>	n.v.t.*	19%	37%	46%
<i>Een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen</i>	n.v.t.*	5%	11%	18%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over investeringskeuzes</i>	n.v.t.*	5%	3%	3%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over stemgedrag, dialoog en engagement</i>	n.v.t.*	5%	3%	23%
<i>Jaarlijks informatie publiceren over stakeholder-engagement</i>	n.v.t.*	...**	5%	21%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. transparantie</i>	n.v.t.*	0%	3%	3%

\* Het Convenant bepaalt geen specifieke tijdslijn voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van Herstel en verhaal.

\*\* Omdat over de voldoening aan deze specifieke Convenantsverplichting geen eenduidige cijfers voorhanden zijn, telt dit percentage niet mee in het percentage Verzekeraars dat voldaan heeft aan alle Convenantsverplichtingen t.a.v. Transparantie en rapportage.

## Herstel en verhaal

### *Invloed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. herstel en/of verhaal*

In juli 2023 gaf 5% van de kleine Verzekeraars aan te voldoen aan deze Convenantsverplichting (in december 2021: 21%).

*Versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau*

In juli 2023 gaf 0% van de kleine Verzekeraars aan haar invloed te hebben aangewend om klachtenmechanisme bij de investee op operationeel niveau beschikbaar te maken en/of andere manieren om toegang tot herstel en verhaal te bevorderen (in december 2021: 18%).

<b>Verplichting</b>	<b>Deadline</b>	<b>Naleving 31 december 2020 (K)</b>	<b>Naleving 31 december 2021 (K)</b>	<b>Naleving 5 juli 2023 (K)</b>
<i>Invoed aanwenden om bedrijven waarin is belegd verantwoordelijkheid te laten nemen m.b.t. herstel en/of verhaal</i>	n.v.t.*	0%	21%	5%
<i>Verantwoordelijkheid nemen m.b.t. toegang tot herstel bij bijdragen aan negatieve impacts</i>	n.v.t.*	0%	0%	0%
<i>Invoed aanwenden bij het versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau</i>	n.v.t.*	0%	18,4%	0%
<i>Alle Convenantsverplichtingen t.a.v. herstel en verhaal</i>	n.v.t.*	0%	13%	0%

\* Het Convenant bepaalt geen specifieke tijdslijn voor de Convenantsverplichtingen op het gebied van Herstel en verhaal.

## Bijlage III: Kaders

### Beleid

- “3.1 Conform art. 5 van de Code Duurzaam Beleggen van het Verbond houden de Verzekeraars bij hun beleggingsbeleid rekening met milieu, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur (ESG) aspecten van de entiteiten waarin zij beleggen. In aanvulling hierop zullen de Verzekeraars:
- 3.1.1 Het beleggingsbeleid invullen conform de OESO-richtlijnen en de UNGP's;
  - 3.1.2 In het beleggingsbeleid de kaders voor een ESG due diligence procedure beschrijven;
  - 3.1.3 Sector- en/of themagericht beleid opstellen dat weergeeft welke ESG-uitgangspunten en standaarden de Verzekeraars hanteren in sectoren en thema's die op basis van informatie komende uit een ESG due diligence procedure als risicovol worden beoordeeld en materieel relevant zijn voor de Verzekeraars;
  - 3.1.4 In het beleggingsbeleid sectoren, activiteiten en/of gedragingen opnemen waarin de Verzekeraars niet zullen beleggen;
  - 3.1.5 In het beleggingsbeleid informatie opnemen over monitoring op voortgang in implementatie en evaluatie van behaalde prestaties;
  - 3.1.6 i. Ten aanzien van vermogen dat door de Verzekeraar wordt beheerd voor rekening en risico van polishouders, geldt dat de Verzekeraar hiervoor een adequaat ESG-beleid voert. [...]
  - ii. Ten aanzien van vermogen dat door externe vermogensbeheerders wordt beheerd, geldt een inspanningsverplichting om deze te bewegen om zoveel mogelijk te voldoen aan het ESG-beleid van de Verzekeraar. Dit kan plaatsvinden door ESG-beleid in belangrijke mate mee te wegen bij de selectie van vermogensbeheerders, vragen te stellen en een dialoog te voeren over het ESG-beleid, de implementatie en transparantie.
- 3.2 Verzekeraars verschillen in de mate waarin hun beleggingsbeleid is ontwikkeld. De Verzekeraar zal binneneen (1) jaar of uiterlijk binnen twee (2) jaar na inwerkingtreding van het convenant, voldoen aan het beleggingsbeleid zoals omschreven in paragraaf 3.1. van het convenant. Indien de Verzekeraar binnen een (1) jaar niet kan voldoen aan paragraaf 3.1. van het convenant, dan beoordeelt de monitoringscommissie de voortgang van de implementatie op basis van redelijkheid en billijkheid.”

### ESG due diligence

- “4.3 De Verzekeraars zullen [...] binnen een (1) jaar na vaststellen van het ESG-beleid conform paragraaf 3 van het convenant, ESG due diligence in de beleggingsactiviteiten implementeren conform de principes en processen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Bij het implementeren van ESG due diligence zullen de Verzekeraars rekening houden met de OESO-publicatie Responsible Business Conduct for Institutional Investors. De volgende stappen zullen tenminste worden opgenomen in het ESG due diligence proces, door de Verzekeraar:
- 4.3.1 Het op basis van algemeen beleid en sector- en/of themaspecifiek beleid sectoren identificeren die gevoelig zijn voor ESG-risico's;
  - 4.3.2 Het in kaart brengen en beoordelen van mogelijke en daadwerkelijke negatieve impacts voor benadeelden, waarbij de Verzekeraar via de beleggingsactiviteiten betrokken is of kan zijn. In dit verband zal de Verzekeraar:
    - i. Gebruik maken van interne en/of externe expertise inzake ESG-risico's;
    - ii. De bedrijven waarin wordt belegd vragen informatie te verstrekken om daadwerkelijke en mogelijke impacts op ESG bij de belegging in kwestie te kunnen vaststellen en beoordelen.
  - 4.3.3 Het integreren van de uitkomsten van de impactbeoordelingen in alle relevante interne processen en het treffen van de nodige maatregelen. Met betrekking tot deze stap:
    - i. Kan het zijn dat de Verzekeraar geen investering aangaat met het betreffende bedrijf;
    - ii. Kan het zijn dat de Verzekeraar een 'best-in-class' selectie (positieve benadering) hanteert;
    - iii. Erkennende dat er geen 'one-size-fits-all'-benadering is voor het 'engagement' komen de Partijen overeen dat engagement idealiter de volgende elementen omvat:
      - Dialoog tussen Verzekeraar en het bedrijf waarin belegd wordt over het voorkomen en/of adresseren van de negatieve impacts op ESG. Stellen van vragen, waarbij bijvoorbeeld het UN Guiding Principles Reporting Framework een goede basis biedt voor de richting en diepgang van dergelijke vragen;
      - Indien van toepassing, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
      - Actief stimuleren, en indien mogelijk assisteren, van bedrijven waarin wordt belegd om conform de principes en processen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's te handelen, waarbij de Verzekeraar de verwachting uitspreekt dat de bedrijven maatregelen nemen om de risico's in hun waardeketen te adresseren.
      - Het maken en monitoren van tijdgebonden afspraken.

- iv. In laatste instantie in een engagementtraject, ten aanzien van beleggingen die ook na het maken van tijdgebonden afspraken blijvend niet voldoen, toepassen van een exit-strategie.
- 4.3.4 Het bijhouden en beoordelen van de effectiviteit van de ondernomen acties.”

### Transparantie en rapportage

- “5.2 Voor de naleving van de OESO-richtlijnen en de UNGP’s, en de dialoog met interne en externe stakeholders is transparantie van belang. De Verzekeraar streeft er hierbij naar om zo transparantie [sic] mogelijk te zijn en zal:
- 5.2.1 Het ESG-beleid publiceren en aangeven hoe het ESG-beleid is doorgevoerd in het beleggingsbeleid [...];
  - 5.2.2 Indien ‘uitsluiting’ zoals opgenomen in paragraaf 3.1.4. onderdeel uitmaakt van het ESG-beleid van de Verzekeraar, een overzicht publiceren van bedrijven die worden uitgesloten van beleggingen vanwege hun activiteiten of gedragingen;
  - 5.2.3 Jaarlijks informatie publiceren:
    - i. Ten aanzien van investeringskeuzes:
      - a. Van de economische sectoren waarin de Verzekeraar belegt of, als dat de voorkeur heeft, een lijst van bedrijven en/of beleggingsfondsen waarin de Verzekeraar belegt en/of bedrijven waarin de beleggingsfondsen beleggen die worden beheerd door fondsbeheerders die tot hetzelfde verzekeringsconcern behoren per 31 december van elk jaar.
      - ii. Ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog en het engagement dat plaatsvindt met bedrijven waarin wordt belegd:
        - a. Indien de Verzekeraar stembeleid heeft en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen een optie is, weergeven van stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin de Verzekeraar met directe beleggingen voor eigen rekening of voor polishouders belegt, waarbij is aangegeven hoe er gestemd is over ESG-onderwerpen;
        - b. Het aantal bedrijven waarmee engagement wordt gevoerd en over welke onderwerpen, inzicht in de voortgang van de engagementtrajecten, en voor zover dienstig ook voor stille engagementtrajecten. Ten aanzien van afgeronde engagement welke resultaten dit heeft opgeleverd;
        - c. In geval van beleggingsfondsen die worden beheerd door fondsbeheerders die tot hetzelfde verzekeringsconcern behoren, wendt de Verzekeraar zijn invloed aan om het stemgedrag van het fonds te laten weergeven.
      - iii. Ten aanzien van hoe het ESG-beleid wordt besproken met belanghebbenden (stakeholder-engagement):
        - a. Indien van toepassing, aangeven hoe de inspanningsverplichting richting vermogensbeheerders is ingevuld;
        - b. Indien van toepassing, aangeven hoe (gezamenlijk) invloed is aangewend om vermogensbeheerders en fondsbeheerders ertoe te bewegen bedrijfsnamen openbaar te maken.”

### Herstel en verhaal

- “6.1 De Verzekeraars zetten zich, overeenkomstig hun verantwoordelijkheid zoals uiteengezet in de OESO-richtlijnen en de UNGP’s, in om toegang tot herstel en/ of verhaal te bevorderen wanneer negatieve impacts zich voordoen.
- 6.2 [...] zij [dienen][...] hun invloed aan te wenden om het bedrijf waarin is belegd ertoe aan te zetten haar verantwoordelijkheid te nemen zoals geformuleerd in de OESO-richtlijnen en de UNGP’s. Dit houdt in dat wanneer deze bedrijven negatieve impacts hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen, deze bedrijven via erkende procedures dienen te voorzien in of mee te werken aan herstel en/of verhaal (UNGP’s 22 en 29, OESORichtlijnen artikel 6 van hoofdstuk IV).
  - 6.3 In sommige specifieke gevallen kunnen beleggers bijdragen aan negatieve impacts (“contributing to”) die zijn veroorzaakt door de bedrijven waarin is belegd en kunnen dan verantwoordelijk zijn voor toegang tot herstel.
  - 6.4 [...] Partijen en Verzekeraars zijn dan ook vastbesloten om een passende rol te spelen en zullen hun invloed aanwenden bij het versterken van klachtenmechanismen op operationeel niveau en/of andere manieren om toegang tot herstel en verhaal te bevorderen.
  - 6.5 [...]
  - 6.6 Vermeende inbreuken op de OESO-richtlijnen en de UNGP’s kunnen, indien bij de eerstverantwoordelijke op operationeel niveau niet tot gewenst resultaat heeft geleid, bij voorkeur gebundeld via bijvoorbeeld ngo’s, vakbond of slachtofferverenigingen, gemeld worden bij de Verzekeraar.
  - 6.7 [...]

## Overheid

- “8.1 In aanvulling op de afspraken waar alle partijen zich aan verbinden in het Convenant zal de overheid:
- 8.1.1 Via het postennetwerk en economische diplomatie de ondertekenaars van dit convenant ondersteunen bij het implementeren van hun IMVO-beleid, onder meer door het geven van voorlichting over IMVO in de lokale context en zich toe te leggen op economische MVO-diplomatie in het kader van hun economische relaties;
  - 8.1.2 Als onderdeel van het Nederlandse beleid in bilaterale en multilaterale relaties, proactief het convenant uitdragen op internationaal niveau (EU, OESO, ILO, VN) om onder andere een gelijk speelveld te creëren voor partijen bij het convenant en regelmatig over deze activiteiten rapporteren;
  - 8.1.3 (Lokale) informatievoorziening en contact met (lokale) overheden faciliteren;
  - 8.1.4 Alle landen oproepen om conform OESO-richtlijnen en UNGP's te werken;
  - 8.1.5 Binnen Nederland meer aandacht genereren voor de OESO-richtlijnen en de UNGP's;
  - 8.1.6 IMVO breed stimuleren via handelsmissies, overheidsinstrumentarium en inkoopbeleid;
  - 8.1.7 Verzekeraars gevestigd in Nederland die geen lid zijn van het Verbond of ZN, oproepen om het convenant te ondertekenen;
  - 8.1.8 De discussie over mededinging en duurzaamheid agenderen op Europees niveau;
  - 8.1.9 De Staat als aandeelhouder ziet maatschappelijk verantwoord ondernemen zowel als een bedrijfseconomische kans, als een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom zal de Staat het gesprek aangaan met de staatsdeelnemingen en hen verzoeken om relevante, internationale richtlijnen (zoals bijvoorbeeld OESO-richtlijnen en UNGP's) na te leven. In dit verband vindt de Staat het van belang dat alle staatsdeelnemingen rapporteren conform de standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving van het Global Reporting Initiative (GRI). Bovendien vindt de Staat het belangrijk dat de staatsdeelnemingen opgenomen zijn in de transparantiebenchmark van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
  - 8.1.10 Publieke ruimte voor burgers en hun organisaties actief bevorderen om hun stem te laten horen over sociaal en economisch beleid dat hun levens raakt;
  - 8.1.11 Waar mogelijk gezamenlijk met de andere partijen, invloed uitoefenen op derden, zoals bedrijven en vermogensbeheerders, om risico's aan te pakken en te voorkomen;
- 8.2 Vanuit haar duty to protect<sup>20</sup> heeft de overheid een voorbeeldfunctie op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit geldt ook voor exportkredietverzekeringen die de overheid via Atradius Dutch State Business (Atradius DSB) aanbiedt. Met deze exportkredietverzekeringen kunnen bedrijven betalingsrisico's afdekken.
- i. Gezien het feit dat due diligence voor exportkredietverzekeringen significante overeenkomsten heeft met due diligence voor zakelijke leningen en projectfinanciering door banken, zijn in IMVO-convenant van de bancaire sector onder hoofdstuk 11 bepalingen opgenomen over de verantwoordelijkheden van Atradius DSB, als uitvoerder namens de overheid, onder de UNGP's en de OESO Common Approaches.
  - ii. Hoewel de overheid via Atradius DSB niet belegt, zal ze voor exportkredietverzekeringen bovendien aansluiten bij de additionele afspraken in dit convenant, voor zover die geen betrekking hebben op beleggingsactiviteiten.
  - iii. De overheid, met Atradius DSB als haar adviseur, hanteert hoge ESG-standaarden bij de uitvoering van de exportkredietverzekeringen inclusief de in de preambule van dit convenant genoemde thema's. Voorts verlangt de overheid van verzekeren onder de exportkredietverzekeringen dat zij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen kennen en toepassen. De overheid heeft per 6 februari 2018 het MVO-beleid van Atradius DSB geactualiseerd, met speciale aandacht voor de UNGP's.<sup>21</sup>
- 8.3 Naast de afspraken in het convenant zal de overheid haar “duty to protect” in blijven vullen overeenkomstig internationale mensenrechtenverdragen<sup>22</sup>, UNGP's, het Nationaal Actieplan Mensenrechten, de aanbeveling over mensenrechten en bedrijfsleven van de Raad van Europa van 2 maart 2016 en de inzet om mensenrechten internationaal te bevorderen zoals beschreven in de beleidsbrieven ‘Respect en Recht voor ieder mens’ en ‘MVO Loont’.”

20 UNGP's, hoofdstuk I.

21 Kamerstuk 26 485 nr. 255.

22 Zoals: het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten, het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen. Aanbeveling van het Comité van Ministers aan lidstaten over mensenrechten en bedrijfsleven, aangenomen op 2 maart 2016,

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec\(2016\)3&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntern](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2016)3&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntern)

et=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true#RelatedDocuments.

## Ngo's

- "9.1 Voor een doeltreffende implementatie van de OESO-richtlijnen en de UNGP's is 'stakeholder engagement' noodzakelijk. De aangesloten vakbond en ngo's zullen een onafhankelijke, kritische en constructieve rol spelen bij de uitvoering van het convenant.
- 9.2 De vakbond (dat wil zeggen UNI) en ngo's zullen een bijdrage leveren door:
- 9.2.1 Wanneer dat betrekking heeft op hun werkterrein, hun expertise te delen met Partijen en Verzekeraars met betrekking tot onder meer:
- i. Contacten met lokale stakeholders;
  - ii. De opbouw van een maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden;
  - iii. De risico's op het gebied van ESG;
  - iv. Manieren om belemmeringen weg te nemen ten aanzien van het voltooien van ESG-beleid, zoals de vrijheid van vereniging;
  - v. Contacten met overheden in instabiele, door conflicten getroffen of quasi-onbestuurde gebieden;
  - vi. Contacten met de regering van staten waar veelvuldig ernstige impacts frequent voorkomen;
  - vii. Bescherming van (mensenrechten)activisten;
  - viii. Het vergaren van lokaal bewijs ten aanzien van ESG-schendingen.
- 9.2.2 De Partijen en Verzekeraars te voorzien van (achtergrond)informatie, kennis, analyse, invalshoeken en/of advies over onder andere:
- i. Daadwerkelijke en mogelijke impacts op het gebied van ESG, met een duidelijke duiding van de status van deze informatie;
  - ii. Algemeen ESG-beleid en procedures voor ESG-due diligence;
  - iii. Collega- en partnerorganisaties.
- 9.2.3 Bij te dragen aan de prioritering van risico's op basis van kennis van (toekomstige) internationale normen en hun wereldwijde en internationale overzicht, invalshoek en netwerk;
- 9.2.4 Met de Partijen te overleggen over verbetering van de situatie van de benadeelden;
- 9.2.5 Wereldwijd bij te dragen aan verbetering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, door vakbonden en ngo's in het buitenland te helpen en zo nodig te versterken, zodat zij hun eigen regering en betrokken bedrijven/investeerders ter verantwoording kunnen roepen. Dit onder meer via de deelname van de Nederlandse vakbonden en ngo's aan het beleidskader 'Samenspraak en Tegenspraak' van de Nederlandse overheid;<sup>31</sup>
- 9.2.6 Mogelijke oplossingen te suggereren voor belemmeringen waarmee de Partijen en Verzekeraars te maken hebben, namelijk door:
- i. Bij gevoelige en/of ingewikkelde kwesties te fungeren als informeel klankbord.
- 9.2.7 Overheid en brancheorganisaties erkennen de onafhankelijkheid van ngo's en vakbond. Het instrument 'de Eerlijke Verzekeringswijzer' valt onder de verantwoordelijkheid van betrokken ngo's en vakbond. De ngo's en vakbond die tevens zijn aangesloten bij de coalitie van de Eerlijke Verzekeringswijzer zullen zich maximaal inspannen een jaarlijks praktijkonderzoek in lijn te brengen met het jaarthema van het convenant. Zij bieden de mogelijkheid om de methodologie voor dit praktijkonderzoek voorafgaand aan het onderzoek te bespreken met de verzekeraars met als inzet dat de uitkomsten van deze dialoog constructief zullen worden gewogen en zo mogelijk worden meegenomen in de vormgeving van het onderzoek en de methodologie. In 2019 zal dit het geval zijn met betrekking tot een nog nader te bepalen thema. Daarnaast biedt de Eerlijke Verzekeringswijzer de mogelijkheid om de methodologie van het beleidsonderzoek voorafgaand aan het onderzoek met de betrokken verzekeraars te bespreken. De inbreng en uitkomsten van de dialoog zullen constructief worden gewogen en zo mogelijk worden meegenomen in de vormgeving van het onderzoek en de methodologie van het beleidsonderzoek. In het onderzoeksproces wordt voorzien in twee feedbackrondes voor de verzekeraars in kwestie op de scores: eenmaal op de conceptscores in het beoordelingsformulier en eenmaal op de scores in het conceptrapport (indien eerdere feedback niet goed verwerkt is);
- 9.2.8 Ten aanzien van vermogen van ngo's en vakbond dat door derden beheerd wordt, geldt voor de ngo's en de vakbond een inspanningsverplichting richting externe vermogensbeheerder(s) in lijn met paragraaf 3.1.6 (ii) van het convenant, en zullen hierover rapporteren op basis van de gemaakte afspraken in het convenant."

## Gezamenlijke afspraken

"[...]

- 2.2 Ten aanzien van de thema's die niet of niet voldoende in de OESO-richtlijnen en de UNGP's zijn vervat spreken de Partijen af:
- 2.2.1 Om samen met de Verzekeraars binnen een (1) jaar na inwerkingtreding van het convenant een voorstel aan de stuurgroep te doen voor verduidelijking van de kaders voor specifieke

- ESG-thema's. De Stuurgroep stelt deze kaders binnen anderhalf (1,5) jaar na inwerkingtreding van het convenant vast<sup>23</sup>;
- 2.2.2 Om vervolgens de Verzekeraars te ondersteunen bij het versterken van hun beleid en due diligence op deze specifieke en andere ESG-thema's, als deze uit een ESG due diligence procedure als risicovol naar voren komen.

[...]

- 4.4 Om gezamenlijk in multi-stakeholderverband invloed te vergroten en aan te wenden komen de Partijen overeen om:
- 4.4.1 Binnen twee (2) jaar na inwerkingtreding van het convenant te starten:
- i. Met anderen de mogelijkheden te onderzoeken voor het optimaliseren van de screening tools (inclusief het beoordelen van klachtenprocedures op operationeel niveau) om de ESG-risico's in te schatten en te prioriteren.
  - ii. Met de Verzekeraars op basis van fictieve en bestaande casussen de mogelijkheden te onderzoeken om bij te dragen aan een effectieve toegang tot herstel en verhaal, waarbij expliciet wordt gekeken naar de rol die Verzekeraars kunnen spelen naast de al genoemde verwachtingen in het convenant.<sup>24</sup> De Partijen zullen onder andere de uitkomsten hiervan gebruiken om een voorbeeldset aan ESG-due diligence vragen te ontwikkelen die de Verzekeraars zullen gaan gebruiken om de juiste vragen te stellen tijdens een engagementproces.
- 4.4.2 Gedurende de looptijd van het convenant:
- i. Hun kennis en onderzoek over daadwerkelijke en mogelijke impacts op ESG te delen, zodat de Verzekeraar over meer informatie beschikt bij het in kaart brengen en beoordelen van daadwerkelijke en mogelijke impacts op ESG waar de Verzekeraar in eerste instantie niet of niet voldoende over beschikt. Relevante actoren, zoals dataproviders, zullen hierbij betrokken worden.
  - ii. Met de Verzekeraars in overleg te treden en (best) practices met elkaar te delen om engagementprocessen richting bedrijven waarin is belegd effectiever te maken en verder te optimaliseren. Waarbij ook meegenomen zal worden hoe Verzekeraars bedrijven waarin is belegd actief stimuleren, en indien mogelijk assisteren, om conform de principes en processen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's te handelen. Hierbij zullen relevante actoren, zoals externe engagement providers, betrokken worden. De uitkomsten hiervan zullen door de Verzekeraars gebruikt worden om engagement te optimaliseren.

[...]

- 5.3 De Partijen en de Verzekeraars zullen gezamenlijk onderzoek doen naar mogelijkheden voor adequate transparantie en aangeven hoe hier verdere invulling aan wordt gegeven. Onderdelen van het onderzoek zijn:
- 5.3.1 Binnen twee jaar na inwerkingtreding van het convenant te starten met:
- i. Welke risico's/misstanden op het gebied van ESG als voornaamste risico's/misstanden worden gezien en op welke wijze dit leidt tot prioritering in het ESG due diligence proces.
  - ii. Hoe Verzekeraars op individueel niveau kunnen rapporteren over de geleverde bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen<sup>3</sup>. Hierbij zal ook gekeken worden of samenwerking met andere financiële instellingen mogelijk is.
- 5.3.2 Binnen drie (3) jaar na inwerkingtreding van het convenant te starten met:
- i. De ontwikkeling van relevante prestatie-indicatoren voor de rapportage over de effectiviteit van ESG-beleid;
  - ii. Hoe paragraaf 5.2.3 (i) (a) van het convenant nader geconcretiseerd en gespecificeerd kan worden;
  - iii. Hoe bij de toepassing van ESG due diligence screening en monitoring plaatsvindt van nieuwe/bestaande beleggingen;
  - iv. Genomen acties na melding van ernstige misstanden;
  - v. In hoeverre en op welke termijn bij de huidige (duurzame) verslaglegging van de Verzekeraars de UN Guiding Principles Reporting Framework als richtinggevend kan worden

<sup>23</sup> De thema's betreffen dierenwelzijn, kinderrechten, landrechten, klimaatverandering en controversiële wapens en controversiële wapenhandel. Bij het verduidelijken van de kaders zullen de voor de thema's relevante richtlijnen, internationaal erkende principes en internationale verdragen worden meegenomen.

<sup>24</sup> Zie paragraaf 6 van het convenant.



meegenomen met inachtneming van de eventuele administratieve lasten en werkbaarheid hiervan.

- vi. Hoe externe engagementproviders bewogen kunnen worden om meer transparantie te tonen inzake engagementtrajecten over bedrijven waarin Verzekeraars hebben belegd, en welke mogelijkheden er zijn om meer transparantie over zinvolle engagement te bieden waaronder de tussen- en einddoelen, de stadia en voortgang van engagement. Relevante actoren, zoals externe engagement-providers, zullen bij het onderzoek betrokken worden.
- 5.3.3 De overheid, vakbond en ngo's zullen objectieve informatie aanleveren over de risico's, bijvoorbeeld ten behoeve van jaarthema's zoals omschreven in paragraaf 7 van het convenant.
- 5.3.4 Het vergroten van de transparantie is een leerproces waar alle Partijen aan zullen bijdragen. De Partijen zullen in convenant verband feedback geven op bovenstaande transparantieverwachtingen, mede met het oog op een voortdurende verbetering van de rapportagepraktijk en het delen van best practices.

[...]

- 7.2 De Partijen spreken af om jaarlijks, de eerste keer een half jaar na het ondertekenen van het convenant, in overleg te treden om:
  - 7.2.1 Een vertaalslag te maken van de risico's komende uit een ESG due diligence procedure en/of andere bronnen naar een of meerdere Duurzame Ontwikkelingsdoelen, om vervolgens te komen tot een gedeelde jaarlijkse agendasetting op een thema;
  - 7.2.2 Deze agendasetting gezamenlijk te concretiseren in (meerjarige) SMART-doelstellingen voor de Partijen (bijvoorbeeld in de vorm van KPI's) en vervolgstappen over de positieve bijdragen van de Partijen aan de agenda. Bij het concretiseren van de agenda zal rekening gehouden worden met aandachtspunten uit andere initiatieven. De te maken afspraken zijn niet beperkt tot het beleggingsbeleid.
- 7.3 De Partijen committeren zich aan de doelstellingen, met in achtneming dat er geen 'one-size-fits-all'- benadering is voor de wijze waarop de Partijen kunnen bijdragen.<sup>25</sup>
- 7.4 De Partijen zullen in het eerste jaar afspraken maken over het thema 'klimaatverandering en energietransitie'.<sup>26</sup>

[...]

11.14 Bij ondertekening van dit convenant door het Verbond en ZN zijn de Verzekeraars die lid zijn van deze organisaties gebonden aan het convenant en de daarin gemaakte afspraken die op hen betrekking hebben. Partijen streven ernaar dat ook andere verzekeraars de doelstellingen van dit convenant zullen onderschrijven en dit, waar mogelijk, tot uitdrukking zullen brengen door aansluiting bij het convenant. Partijen zullen in het eerste jaar van de looptijd van het Convenant komen met een plan, met daarin activiteiten die Partijen zelf, of in gezamenlijkheid, zullen uitvoeren voor het uitdragen van de doelstellingen van het Convenant, zowel nationaal als internationaal.

<sup>25</sup> Vanwege de diversiteit kunnen vertegenwoordigers van de ngo-geleding een mandaat krijgen van de overige ngo's om de agendasetting verder uit te werken in concrete acties voor dat doel relevante maatschappelijke organisaties. De ngo's committeren zich aan het gekozen thema en dragen naar vermogen daaraan bij.

<sup>26</sup> Onder andere over de wijze waarop bijgedragen kan worden aan de doelstellingen van Children's rights and Business Principles 7 en de COP21 om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot 1,5 graden Celsius in 2100.

## Bijlage IV: Aanbevelingen voortgangsrapportages

Aanbeveling
<b>4<sup>e</sup> rapport</b> De implementatie van alle ESG due diligence stappen moet met prioriteit op de bestuursagenda van Verzekeraars worden gezet. Bij alle Verzekeraars dient het bestuur het laatste jaar te benutten om verantwoordelijkheid te nemen om ESG-beleid op te stellen en due diligence uit te voeren overeenkomstig de verplichtingen van het Convenant.
Verzekeraars zullen zich de resterende Convenantsperiode moeten inzetten om, met behulp van de overige Convenantspartijen, gezamenlijk invloed aan te wenden om vermogensbeheerders ertoe te bewegen om: i) ook hun verantwoordelijkheid te nemen bij het implementeren van de volledige ESG due diligence cyclus in de beleggingsketen; ii) hierover volledige informatie te verstrekken aan de Verzekeraars; en iii) hierbij beter gebruik te maken van de expertise van de ngo's.
Om het laatste jaar versnelling te realiseren zullen de brancheorganisaties duidelijker de leiding moeten nemen, onder meer bij het gezamenlijk aanwenden van invloed richting de vermogensbeheerders, bij het ondersteunen van de kleine (en kleine middelgrote) Verzekeraars bijvoorbeeld door middel van intervisiesessies, en bij het bevorderen van de naleving van de verplichtingen op het gebied van herstel en verhaal.
Daarnaast zullen de Partijen gezamenlijk moeten bepalen hoe de samenwerking tussen Verzekeraars, ngo's en de overheid blijvend kan worden ingezet en versterkt na afloop van de looptijd van het Convenant. Daarbij kunnen lessen getrokken worden uit / kan voortgebouwd worden op ervaringen met samenwerking uit de werkgroepen, de gezamenlijke engagementtrajecten en de activiteiten rond het jaarthema.
Tot slot zullen de Partijen in de resterende Convenantsperiode aansluiting moeten zoeken bij de behoeftes van alle (dus ook: kleine en middelgrote) Verzekeraars om ervoor te zorgen, dat de nog op te leveren Convenantsproducten zowel qua inhoud als qua prioritering zo goed mogelijk aansluiten bij de praktijk.
<b>3<sup>e</sup> rapport</b> De Monitoringscommissie adviseert de Partijen om samenwerking en kennisdeling op te zoeken daar waar deze het meest effectief lijkt te zijn, namelijk waar wordt samengewerkt op inhoudelijke thema's rond concrete ESG-risico's, waar men zich kan richten op het mitigeren van risico's of het initiëren van positieve impact, waar urgentie gevoeld wordt en/of waar ook in andere gremia buiten het Convenant om aandacht aan wordt besteed. Daarbij beveelt de Monitoringscommissie de Partijen aan om gezamenlijk te bepalen hoe de samenwerking tussen Verzekeraars, overheid en ngo's blijvend kan worden ingezet en versterkt na afloop van de looptijd van het Convenant. Daarbij kunnen lessen getrokken worden uit / kan voortgebouwd worden op ervaringen met samenwerking uit de werkgroepen, de gezamenlijke engagementtrajecten en de activiteiten rond het jaarthema.
De Monitoringscommissie beveelt de Partijen voorts aan om de aankomende periode aansluiting te zoeken bij de behoeftes van alle (dus ook: kleine en middelgrote) Verzekeraars om ervoor te zorgen, dat de nog op te leveren Convenantsproducten zowel qua inhoud als qua prioritering zo goed mogelijk aansluiten bij de praktijk.
De Monitoringscommissie plaatst vanwege bovenstaande bevindingen, zoals reeds aangegeven, vraagtekens bij de haalbaarheid van alle binnen het Convenant gemaakte afspraken door alle betrokkenen en daarmee van het Convenant als geheel. Om die reden beveelt de Monitoringscommissie de Convenantspartijen aan gezamenlijk de gestelde doelen

van het Convenant te heroverwegen en hetzij aan te passen dan wel te herbevestigen, zodat er draagvlak ontstaat om deze ook daadwerkelijk binnen de gestelde termijn te realiseren. Of dit zal leiden tot meer focus en waar deze focus komt te liggen, is een besluit dat de Partijen gezamenlijk zullen moeten nemen.

## **2<sup>e</sup> rapport**

**Aanbeveling:** samenwerking en kennisuitwisseling binnen de sector.

De Monitoringscommissie beveelt de sector aan voor het komende jaar verdere aandacht te besteden aan kennisuitwisseling en gezamenlijke actie. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het ontwikkelen van kennis over wat het in kaart brengen van ESG-risico's betekent en het uitwisselen van *best practices* op dit gebied. Het delen van ervaringen op het gebied van engagement maakt het mogelijk voor middelgrote en kleine Verzekeraars om op een laagdrempelige manier hierbij aan te haken en de gezamenlijke invloed te vergroten.

**Aanbeveling:** bijeenkomst met experts over ESG due diligence in de beleggingspraktijk.

Uit de bevindingen is gebleken dat bij een deel van de Verzekeraars een basic understanding mist van wat due diligence is. De Monitoringscommissie beveelt de sector daarom in aanvulling op het bovenstaande aan om het komende jaar een bijeenkomst te organiseren waar door experts wordt uitgelegd wat nu precies verwacht waar het gaat om de implementatie van due diligence in de zin van de OESO-richtlijnen en de UNGP's binnen de beleggingspraktijk. Daarbij kan het nuttig zijn de bevindingen van de Monitoring over 2019 als één van de uitgangspunten te nemen, dit geeft ook de mogelijkheid tot terugkoppeling aan de Verzekeraars over de specifieke punten waaraan zij nog niet voldoen.

**Aanbeveling:** bredere samenwerking binnen het Convenant.

De Monitoringscommissie beveelt de Verzekeraars aan gebruik te maken van zowel de Themakaders als de expertiselijst en is voornemens hier komend jaar ook op te monitoren. Daarnaast beveelt de Monitoringscommissie ook in bredere zin aan om de ngo's te betrekken, bijvoorbeeld met het oog op hun expertise omtrent de verwachtingen die voortvloeien uit de UNGP's en OESO-richtlijnen rondom een exit-strategie, herstel en/of verhaal en de thematische aandachtsgebieden en waar relevant ook bij de hierboven genoemde bijeenkomst.

## **1<sup>e</sup> rapport**

**Aanbeveling 1:** *onderschrijf de OESO-richtlijnen en de UNGP's*

Dit Convenant richt zich in belangrijke mate op de processen en systemen die Verzekeraars in moeten richten om inzicht te krijgen in de IMVO-risico's die samenhangen met hun beleggingsactiviteiten en om deze te verminderen. De basis hiervoor vormt het beleid: welke waarden hangt de verzekeraar aan, welke uitgangspunten worden gehanteerd en hoe kan invloed aangewend worden als er sprake is van misstanden?

**Aanbeveling 2:** *integreer ESG due diligence in het beleggingsbeleid*

Daarnaast ziet de Monitoringscommissie de verplichting tot het integreren en beschrijven van ESG due diligence stappen in het beleggingsbeleid als een basisverplichting binnen het Convenant. Een deel van de sector kan hierbij voortbouwen op beleid dat al eerder ontwikkeld is. Er is echter ook een aantal Verzekeraars dat aangeeft nog geen ESG-beleid te hebben. Deze variatie is te verwachten en toont het nut van de afspraken in het Convenant. De Monitoringscommissie wijst er echter wel op dat alle Verzekeraars die dergelijk beleid nog niet hebben, dit zo snel mogelijk moeten ontwikkelen en ervoor moeten zorgen dat dit voldoet aan de OESO-richtlijnen en UNGP's. Als hiermee vertraging wordt opgelopen, komen potentieel andere afspraken van het Convenant in gevaar.

**Aanbeveling 3:** *risico's in kaart brengen*

Verzekeraars zijn via hun beleggingen verbonden aan heel veel verschillende sectoren, regio's en activiteiten. Om effectief en gefocust ESG-beleid te kunnen voeren, is het dus essentieel inzicht te hebben in de sectoren en thema's die risicovol zijn. Het blijkt dat dit inzicht nog niet altijd bestaat. De Monitoringscommissie beveelt Verzekeraars aan zo spoedig mogelijk deze sectoren en thema's in kaart te brengen. Dit is een continu proces, waarbij nieuwe activiteiten en onderzoeken leiden tot steeds gedetailleerder inzicht in de verschillende risico's voor specifieke sectoren en thema's.

*Aanbeveling 4: van beleid naar implementatie*

Een volgende stap voor de sector is het omzetten van beleid in implementatie en concrete acties. Hier blijkt ook dat grote en middelgrote Verzekeraars beter scoren dan kleine Verzekeraars. Ook enkele grote Verzekeraars zouden op dit punt echter nog meer kunnen doen door inzichten om te zetten in acties zoals engagement met bedrijven of aanpassing van procedures. Voor ongeveer een derde van het belegd vermogen van de groep Verzekeraars die de vragenlijst heeft ingevuld geldt dat nog geen acties verbonden worden aan impactbeoordelingen of dat die beoordelingen überhaupt nog niet hebben plaatsgevonden.

*Aanbeveling 5: transparant rapporteren*

Ook transparantie kan een belangrijke rol spelen om de veranderingen die het Convenant beoogt te bewerkstelligen. Om effectief met anderen samen te werken is het van belang ook inzicht te bieden in geboekte resultaten en uitdagingen op het gebied van ESG due diligence. Daarnaast kan het publiek maken van resultaten en ambities als goede impuls dienen om ESG due diligence structureel te blijven verbeteren. Blijkens de scores op transparantie over stemgedrag of de resultaten van due diligence, is openheid over deze onderwerpen nog niet de standaard.

*Aanbeveling 6: van interne processen naar impact 'on the ground'*

Een van de hoofddoelen van het IMVO-Convenantenbeleid is om verbetering teweeg te brengen voor groepen die negatieve effecten ervaren op het gebied van mensenrechten en milieu die gerelateerd zijn aan de activiteiten van Nederlandse bedrijven. De Monitoringscommissie zal daarom gedurende de looptijd van het Convenant de focus gaandeweg verleggen van de interne processen die noodzakelijk zijn om negatieve impact te voorkomen en positieve impact mogelijk te maken, naar indicatoren die informatie geven over de 'impact on the ground' van de Convenantsafspraken. Een voorbeeld van een dergelijke indicator is het aantal gevallen waarin verzekeraars hun invloed succesvol hebben aangewend om ervoor te zorgen dat bedrijven waarin zij beleggen (toegang tot) herstel en verhaal bieden. Zeker op dit punt ligt het in de rede voor verzekeraars om samenwerking te zoeken met de overige Convenantspartijen. De Monitoringscommissie zal in dit kader dan ook niet alleen de rol van verzekeraars bezien, maar ook de mate waarin de andere partijen ertoe hebben bijgedragen dat potentieel benadeelde groepen daadwerkelijk profijt hebben van de uitvoering van het Convenant. De Monitoringscommissie zal ook aandacht besteden aan andere manieren waarop impact on the ground bereikt is.

*Aanbeveling 7: momentum bewaken en eerste stappen zetten t.a.v. transparantie en rapportage*

De Monitoringscommissie ziet dat in het eerste jaar een begin is gemaakt met de uitvoering van verschillende van de gezamenlijke afspraken uit het Convenant en dat dit naar verwachting voor het einde van 2019 de volgende concrete resultaten zal opleveren: a) een voorstel aan de Stuurgroep voor verduidelijking van de kaders van 4 à 5 specifieke ESG-thema's; b) een communicatieplan, afspraken voor een kwartaal-nieuwsbrief en het instellen van een redactiegroep voor de eerste jaarrapportage; c) *lessons learned* die voortkomen uit gezamenlijke inhoudelijke bijeenkomsten rond het onderwerp van ESG due diligence; d) een expertiselijst waarin ngo's hun kennis op verschillende ESG-terreinen inzichtelijk maken en bundelen; e) de organisatie van een leerbijeenkomst met externe deskundigen over het UNGP Reporting Framework en hoe Verzekeraars hieraan kunnen werken. De Monitoringscommissie

beveelt de gezamenlijke partijen aan om het komende jaar het momentum te bewaken van de verschillende hiervoor genoemde acties die reeds in gang zijn gezet.

*Aanbeveling 8: sector-specifieke acties en een proactieve en verbindende houding*

De Monitoringscommissie moedigt de overheid aan gedurende de looptijd van het Convenant vooral te bezien welke additionele acties ondernomen kunnen worden om juist deze sector verder te helpen bij het realiseren van de doelstellingen van dit Convenant. De Monitoringscommissie denkt dat een programma met concrete acties die direct aansluiten op doelstellingen uit het Convenant behulpzaam kan zijn. Daarbij is de betrokkenheid van de deelnemende ministeries bij het bredere IMVO-beleid en vooral ook bij de Convenanten in andere bedrijfssectoren een belangrijke bron van relevante kennis en ervaring (zoals *best practices* op het gebied van transparantie), die nog beter tot zijn recht zou kunnen komen. Daarnaast kan een actieve en verbindende houding een positief signaal afgeven aan de overige Convenantpartijen.

*Aanbeveling 9: lever concrete ondersteuning voor internationale issues*

Het Convenant vraagt ngo's met name hun (internationale) kennis over de aanpak van risico's en issues in te brengen in de samenwerking, om zo verzekeraars te helpen hun beleid aan te scherpen en de uitvoering te versterken. Die kennis van ngo's zou ook moeten bijdragen aan de oplossing van schendingen rondom MVO-thema's.

*Aanbeveling 10:* De Monitoringscommissie roept de vakbond op de afspraken in het convenant komend jaar wel op te volgen. Mocht de vakbond structureel niet in staat blijken de gemaakte afspraken na te komen, dan moedigt de Monitoringscommissie FNV aan hierover met de overige partijen in gesprek te treden.

## **Bijlage V: Gezamenlijke activiteiten, handreikingen, aansturing / ondersteuning**

### *Gezamenlijke activiteiten*

- Vier intervisiegroepen die in negen rondes bijeen zijn gekomen waar Verzekeraars zelf thema's/vraagstukken of dilemma's aandroegen waarbij de implementatie van het Convenant centraal stond. Alle middelgrote Verzekeraars waren ingedeeld in een groep welke werden geleid door een grote Verzekeraar. Bij iedere groep sloot minstens één persoon van de geledingen aan (ngo's en/of overheid). De eerste sessies hebben geresulteerd in geleerde lessen, die onder de Verzekeraars zijn gedeeld;
- 20 praktische tools, waaronder: zeven themakaders, negen handreikingen over transparantie, het geleerde lessen document over verschillende casussessies, een tool inzake herstel en verhaal, een e-learning over landrechten en beleggen en een KPI-raamwerk over verduurzaming van de sojaproductie;
- Twee fieldtrips georganiseerd in samenwerking met het Pensioenfondsenconvenant, om met verschillende experts kennis op te doen over de eiwittransitie, alternatieven voor veevoer en het voedselbeleid van Nederlandse overheid;
- Negen webinars over de sociale risico's van de energietransitie, transparantie over het due diligence proces, wetgeving en het convenant, biodiversiteit (tweemaal), prioritering ESG-risico's in het kader van transparantie, ernstige misstanden in het kader van transparantie en herstel en verhaal.
- Zes casussessies waarin de Partijen rond een aantal concrete onderwerpen (Screening; Engagement; Remedy; Kinderarbeid; Dieselgate; Palmolie; Wapenhandel; Vleesindustrie; Mijnbouw) met elkaar in gesprek gingen over de praktijk van verantwoord ondernemen/ beleggen, en dilemma's in dat verband;
- Het eerste jaarthema 'Klimaatverandering en energietransitie' heeft geleid tot twee workshops op de klimaatwerkconferentie van het Verbond van Verzekeraars. De workshops gingen over het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en over Green bonds/ Impact Investment. Het jaarthema 'Toegang tot medicijnen', heeft een themabijeenkomst 'Access to Medicine' georganiseerd. Daarnaast is er door alle Partijen meegeschreven aan een engagementbrief die Verzekeraars in hun rol als aandeelhouder konden versturen aan farmaceuten. Deze brief was onder meer gericht op betere toegang tot betaalbare medicijnen en vergroting van transparantie rondom medicijnprijzen.
- Vanuit het derde jaarthema 'Biodiversiteit' werd een gezamenlijk engagementtraject met drie grote voedselproducenten (Danone, Nestlé en Unilever) gestart over biodiversiteit, met een speciale focus op ontbossing voor sojaplantages in de Amazone en Cerrado. Bij dit jaarthema werkten de twee Convenanten van de Pensioenfondsen en de Verzekeraars samen.

### *Handreikingen*

- Zeven Themakaders waarin de kansen en verwachtingen van de deelnemende Verzekeraars wat betreft duurzaam beleggen uitgewerkt zijn voor zeven specifieke thema's (gendergelijkheid; dierenwelzijn; klimaatverandering en energietransitie; biodiversiteit; controversiële wapens en wapenhandel met hoog-risico landen; kinderrechten; landrechten);
- Acht Handreikingen gericht op het vergroten en verbeteren van transparantie door de deelnemende Verzekeraars ('Transparantie over screening en monitoring'; 'Transparantie over investeringskeuzes'; 'UNGP Reporting Framework'; 'Transparantie over genomen acties na melding van ernstige misstanden'; 'Transparantie over engagement'; 'Rapporteren over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)'; 'Prioriteiten stellen in ESG-duediligence'; 'Zinvolle prestatie-indicatoren voor de rapportage over de effectiviteit van ESG-beleid');

- Een document met *best practices* op het gebied van transparantie door verzekeraars en beleggers;
- Een handreiking over de rol van herstel en verhaal binnen verantwoord beleggen ('Herstel en verhaal binnen verantwoord beleggen - Een handreiking voor Verzekeraars');
- Een e-learning over landrechten en hoe institutionele beleggers hiermee om kunnen gaan. De e-learning bevat tien modules bestaande uit belangrijke onderwerpen zoals landroof, due diligence, casuïstiek en het biedt handelingsperspectief aan beleggers;
- Een rapport met bevindingen en geleerde lessen naar aanleiding van het gezamenlijk engagementtraject ('Engaging on biodiversity with Danone, Nestlé and Unilever - Halting deforestation as a result of soy production for animal feed in Brazil').

#### *Aansturing / ondersteuning*

- 27 bijeenkomsten van de Stuurgroep om te praten over de uitvoering van het Convenant;
- Vijf bijeenkomsten met de directeuren van de organisaties van de Stuurgroep om knelpunten op te lossen waar de Stuurgroep niet uitkwam en om strategische sturing te bieden;
- Vier jaarrapportages opgesteld in opdracht van de Stuurgroep waarin verantwoording werd afgelegd over de behaalde resultaten binnen het Convenant;
- Drie jaarbijeenkomsten georganiseerd door de Stuurgroep waarin de Partijen geïnformeerd werden over de voortgang van de afgelopen periode;
- Twee actieplannen van de Stuurgroep naar aanleiding van de voortgangsrapportages van 2020 en 2021 om de voortgang van de implementatie van het Convenant te bespoedigen;
- Een nulmeting en vier voortgangsrapportages door de Monitoringscommissie, waarvan de laatste in hoofdstuk 3 van dit rapport te vinden is.
- Ondersteuning door de SER bij onder meer: de organisatie en inhoudelijke voorbereiding van Stuurgroepvergaderingen en van andere bijeenkomsten van de Stuurgroep, de Werkgroepen en deelnemers aan het Convenant, zoals de webinars; de publicatie van producten en andere communicatieuitingen; de taakuitoefening door de onafhankelijke voorzitter van het Convenant; de taakuitoefening door de Monitoringscommissie. Naast de ondersteuning van stagiaires, en ad hoc ondersteuning vanuit verschillende afdelingen van de SER, was hier gemiddeld 1-1,5 fte voor beschikbaar.

Verzekeringssector  Internationaal  
**MVO** | **SER**

Sociaal-Economische Raad  
Bezuidenhoutseweg 60  
Postbus 90405  
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525  
E [communicatie@ser.nl](mailto:communicatie@ser.nl)

[www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector](http://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector)

© 2024, Sociaal-Economische raad